శ్రీ

శ్రీరస్తు

శ్రీమన్మాఘాఖ్య మహాకవివిరచితే
వింశతిసర్గే శిశుపాలవధాఖ్యే మహాకావ్యే
ప్రథమాదిదశమసర్గాంతమూలమ్
శ్రీమహీశూరపురీమధ్యవిద్యోతమానదివ్యరత్న
సింహాసనారూఢశ్రీచామరాజేంద్రాశ్రితేన
తత్త్వాధికారివక్రపట్ట్రయ్యంగార్యేణ
పకసాహాయ్యార్థ్యథామతి సంశోధ్య
రఘునీమధ్యవర్తిన్యా
రంగస్వాఖ్యాయాం
ముద్రాక్షరశాలాయామ్
పితం సద్విజ్ఞమతేతమామ్.
ఇదానీమేతన్మూల్యం పాదరూప్యమ్
౧౮౯౦.

... మహాకావ్యే ప్రథమసర్గప్రారంభః

శ్రియఃపతిశ్శ్రీమతిశాసితుంజగజ్జగన్నివాసోవసుదేవసద్మని । వసన్దదర్శావతరంతమంబరాద్ధిరణ్యగర్భాంగభువంమునింహరిః ॥ ౧ ॥—గతంతిరశ్చీనమనూరుసారథేః ప్రసిద్ధమూర్ధ్వజ్వలనం హవిర్భుజః।పతత్యధోధామవిసారిసర్వతఃకిమేతదిత్యాకులమీక్షితంజనైః ॥ ౨ ॥—చయస్త్విషామిత్యవధారితంపురాతతశ్శరీరీతివిభావితాకృతిం । విభుర్విభక్తావయవంపుమానితిక్రమాదముంనారదఇత్యబోధిసః॥ నవానధోధోబృహతఃపయోధరాన్సమూఢకర్పూరపరాగపాండురం । క్షణంక్షణోత్క్షిప్తగజేంద్రకృత్తినాస్ఫుటోపమంభూతిసితేనశంభునా ॥ ౪ ॥—దధానమంభోరుహకేసరద్యుతీర్జటాశ్శరచ్చంద్రమరీచిరోచిషం । విపాకపింగాస్తుహినస్థలీరుహోధరాధరేంద్రంవ్రతతీతతీరివ ॥ ౫ ॥—పిశంగమౌంజీయుజమర్జునచ్ఛవింవసానమేణాజినమంజనద్యుతిం । సు

వర్ణైస్సూత్రాకలితాధరాంబరాంవిడంబయంతంశితి
వాససస్తనుమ్ ॥ ౬ ॥—విహంగరాజాంగరుహైరి
వాయతైర్హిరణ్మయోర్వీరుహవల్లితంతుభిః । కృతో
పవీతంహిమశుభ్రముచ్చకైర్ఘనంఘనాంతే తటితాంగు
ణైరివ ॥ ౭ ॥—నిసర్గచిత్రోజ్జ్వలసూక్ష్మపక్ష్మణాల
సద్బిసచ్ఛేదసితాంగసంగినా । చకాసతంచారుచ
మూరుచర్మణాకుథేననాగేంద్రమివేంద్రవాహనం ॥
అజస్రమాస్ఫాలితవల్లకీగుణక్షతోజ్జ్వలాంగుష్ఠనఖాం
శుభిన్నయా । పురఃప్రవాళైరివపూరితార్ధయా
విభాంతమచ్ఛస్ఫటికాక్షమాలయా ॥ ౯ ॥ రణద్భి
రాఘట్టనయానభస్వతః పృథగ్విభిన్నశ్రుతిమండలై
స్స్వరైః । స్ఫుటీభవద్గ్రామవిశేషమూర్ఛనామవేక్ష
మాణంమహతీంముహుర్ముహుః ॥ ౧౦ ॥—నివర్త్య
సోనువ్రజతఃకృతానతీనతీంద్రియజ్ఞాననిధిర్నభస్సదః
సమాసదత్సాదితదైత్యసంపదః పదంమహేంద్రాల
యచారుచక్రిణః ॥ ౧౧ ॥—పతత్పతంగప్రతిమస్త
పోనిధిఃపురోస్యయావన్నభువివ్యలీయత । గిరేస్తటి
త్వానివతావదుచ్చకైర్జవేనపీఠాదుదతిష్ఠదచ్యుతః॥
అథప్రయత్నోన్నమితానమత్ఫణైర్ధృతేకథంచిత్ఫ
ణినాంగణైరధః । న్యధాయిషాతామభిదేవకీసుతంసు
తేనధాతుశ్చరణౌభువస్తలే॥౧౩॥—తమర్ఘ్యమర్ఘ్యా
దికయాదిపూరుషస్సపర్యయా సాధుసపర్యపూపుజ

త్ । గృహానుపైతుం ప్రణయాదభీప్సవో భవంతినా
పుణ్యకృతాంమనీషిణః ॥ ౧౪ ॥—నయావదేతావు
దపశ్యదుత్థితౌ జనస్తుషారాంజనపర్వతావివ । స్వహ
స్తదత్తే మునిమాసనే మునిశ్చిరంతనస్తావదభిన్యవీవిశ
త్ ॥ ౧౫ ॥ మహామహానీలశిలారుచః పురో నిషేది
వాన్కంసకృషస్సవిష్టరే । శ్రితోదయాద్రేరభిసా
యముచ్చకైరచూచురచ్చంద్రమసోభిరామతామ్ ॥
విధాయతస్యాపచితింప్రసేదుషః ప్రకామమప్రీయ
తయజ్వనాంప్రియః । గృహీతుమార్యాన్పరిచర్య
యాముహుర్మహానుభావాహి నితాంతమర్థినః ॥
అశేషతీర్థోపహృతాఃకమండలోర్నిధాయపాణావృ
షిణాభ్యుదీరితాః । అఘౌఘవిధ్వంసవిధౌపటీయసీ
ర్నతేనమూర్ధ్నాహరిరగ్రహీదపః ॥ ౧౮ ॥—సకాం
చనేయత్ర మునేరనుజ్ఞయానవాంబుదశ్యామతను
ర్న్యవిక్షత । జిగాయజంబూజనితశ్రియశ్శ్రియంసు
మేరుశృంగస్యతదాతదాసనం ॥ ౧౯ ॥—సతప్తకా
ర్తస్వరభాస్వరాంబరః కఠోరతారాధిపలాంఛనచ్ఛ
విః । విదిద్యుతేబాడబజాతవేదసశ్శిఖాభిరాశ్లిష్టఇ
వాంభసాంనిధిః ॥ ౨౦ ॥—రథాంగపాణేఃపటలే
నరోచిషామృషిత్విషస్సంవలితావిరేజిరే । చలత్పలా
శాంతరగోచరాస్తరోస్తుషారమూర్తేరివనక్తమంశ
వః ॥ ౨౧ ॥— ప్రఫుల్లతాపింఛనిభైరభీశుభిశ్శుభై

శ్చసప్తచ్ఛదపాంసుపాండుభిః। పరస్పరేణచ్ఛురితా
మలచ్ఛవీతావేకవర్ణావివతౌబభూవతుః॥౨౨॥—
యుగాంతకాలప్రతిసంహృతాత్మనోజగన్తియస్యాం
సవికాసమాసత। తనౌమముస్తత్రనకైటభద్విషస్త
పోధనాభ్యాగమసంభవాముదః॥ ౨౩ ॥—నిదాఘ
ధామానమివాతిదీధితింముదావికాసంమునిమభ్యుపే
యుషీ। విలోచనేబిభ్రదధిశ్రితశ్రిణీసపుండరీకాతు
ఇతిస్ఫుటాభవత్ ॥ ౨౪ ॥ —సితంసితిమ్నాసుత
రాంమునేర్వపుర్విసారిభిస్సౌధమివాథలంభయన్।
ద్విజావళివ్యాజనిశాకరాంశుభిశ్శుచిస్మితాంవాచమ
వోచదచ్యుతః॥ ౨౫ ॥—హరత్యఘంసంప్రతిహే
తురేష్యతశ్శుభస్యపూర్వాచరితైఃకృతంశుభైః। శ
రీరభాజాంభవదీయదర్శనం వ్యనక్తి కాలత్రితయేపి
యోగ్యతాం ॥ ౨౬ ॥—జగత్యపర్యాప్తసహస్రభా
నునానయన్నియంతుంసమభావిభానునా। ప్రసహ్య
తేజోభిరసంఖ్యతాం గతైరదస్త్వయానుత్తమనుత్త
మంతమః ॥ ౨౭ ॥—కృతఃప్రజాక్షేమకృతా ప్ర
జాసృజాసుపాత్రనిక్షేపనిరాకులాత్మనా। సదోప
యోగేపిగురుస్త్వమక్షయోనిధిశ్శ్రుతీనాంధనసంప
దామివ॥ ౨౮ ॥—విలోకనేనైవతవామునామునే
కృతఃకృతార్థోస్మినిబర్హితాంహసా। తథాపిశు
శ్రూషురహంగరీయసీర్గిరోథవా శ్రేయసి కేనతృ

ష్యతే ॥ ౨౯ ॥—గతస్పృహోప్యాగమనప్రియోజనంవదేతివక్తుంవ్యవసీయతేయయా । తనోతినస్తాముదితాత్మగౌరవోగురుస్తవైవాగమఏషధృష్టతాం ॥ ఇతిబ్రువంతంతమువాచసవ్రతీనవాచ్యమిత్థం పురుషోత్తమత్వయా । త్వమేవ సాక్షాత్కరణీయఇత్యతఃకిమస్తికార్యంగురుయోగినామపి ॥ ౩౧ ॥—ఉదీర్ణరాగప్రతిరోధకంజనైరభీక్ష్ణమక్షుణ్ణతయాతిదుర్గమం । ఉపేయుషోమోక్షపథంమనస్వినస్త్వమగ్రభూమిర్నిరపాయసంశ్రయా॥ ౩౨ ॥ ఉదాసితారంనిగృహీతమానసైర్గృహీతమధ్యాత్మదృశాకథంచన । బహిర్వికారంప్రకృతేఃపృథగ్విదుఃపురాతనంత్వాంపురుషంపురావిదః ॥ ౩౩ ॥—నివేశయామాసిథహేలయోద్ధృతంఫణాభృతాంఛాదనమేకమోకసః । జగత్త్రయైకస్థపతిస్త్వముచ్చకైరహీశ్వరస్తంభశిరస్సుభూతలం ॥ ౩౪ ॥—అనన్యగుర్వ్యాస్తవకేనకేవలంపురాణమూర్తేర్మహిమావగమ్యతే ।మనుష్యజన్మాపిసురాసురాన్గుణైర్భవాన్భవచ్ఛేదకరైఃకరోత్యధః ॥ ౩౫ ॥—లఘూకరిష్యన్నతిభారభంగురామమూంకిలత్వంత్రిదివాదవాతరః । ఉదూఢలోకత్రితయేనసాంప్రతంగురుర్ధరిత్రీక్రియతేతరాంత్వయా ॥ ౩౬ ॥— నిజౌజసోజ్జాసయితుంజగద్ద్రుహాముపోజహీథానమహీతలంయది । సమాహితైరప్య

నిరూపిత స్తతఃపదం దృశస్స్యాః కథమీశ మాదృశాం ॥
ఉపప్లుతం పాతుమదో మదోద్ధతై స్త్వమేవ విశ్వంభరవి
శ్వమీశిషే । ఋతేరవేః క్షాళయితుం క్షమేతకః క్షపా
తమస్కాండమలీమసం నభః ॥ ౩౮ ॥—కరోతికం
సాదిమహీభృతాం వధాజ్జనో మృగాణామివయ త్తవ
స్తవం । హరేర్హిరణ్యాక్షపురస్సరాసురద్విపద్విషః
ప్రత్యుతసా తిరస్క్రియా ॥ ౩౯ ॥—ప్రవృత్తఏ
వస్వయముజ్ఝితశ్రమః క్రమేణ పేష్టుం భువనద్విషామ
సి । తథాపి వాచాలతయా యునక్తిమాం మిథ స్త్వదా
భాషణలోలుపం మనః ॥ ౪౦ ॥ — తదింద్రసందిష్ట
ముపేంద్రయద్వచః క్షణంమయా విశ్వజనీనముచ్యతే ।
సమస్తకార్యేషు గతేన ధుర్యతా మహిద్విష స్తద్భవ
తానిశమ్యతాం ॥ ౪౧ ॥ —అభూదభూమిః ప్రతిప
క్షజన్మనాం భియాంతనూజ స్తపనద్యుతిర్దితేః । య
మింద్రశబ్దార్థనిషూదనం హరేర్హిరణ్యపూర్వం కశి
పుంప్రచక్షతే ॥ ౪౨ ॥—సమత్సరేణాసుర ఇత్యుపే
యుషా చిరాయ నామ్నః ప్రథమాభిధేయతాం । భ
యస్యపూర్వావతర స్తరస్వినా మనస్సుయేన ద్యుస
దాంన్యధీయత ॥ ౪౩ ॥ — దిశామధీశాంశ్చతురో
యతస్సురానపాస్యతంరాగహృతాస్సిషేవిరే । అ
వాపురారభ్యతతశ్చలా ఇతి ప్రవాదముచ్చైరయశ
స్కరంశ్రియః ॥ ౪౪ ॥—పురాణిదుర్గాణినిశాత

మాయుధంబలానిశూరాణిఘనాశ్చకంచుకాః । స్వరూపశోభైకఫలానినాకినాం గణైర్యమాశంక్యతదాదిచక్రిరే ॥ ౪౫ ॥— ససంచరిష్ణుర్భువనాంతరేషు యాంయదృచ్ఛయాశిశ్రియదాశ్రియశ్శ్రియః । అకారితస్యైముకుటోపలస్ఖలత్కరైస్త్రిసంధ్యం త్రిదశైర్దిశేనమః ॥ ౪౬ ॥—సటాచ్ఛటాభిన్నఘనేనబిభ్రతానృసింహసైంహీమతనుంతనుంత్వయా ।సముగ్ధకాన్తాస్తనసంగభంగురైరురోవిదారం ప్రతిచస్కరేనఖైః ॥ ౪౭ ॥—వినోదమిచ్ఛన్నథదర్పజన్మనోరణేనకండ్వాస్త్రిదశైస్సమంపునః । సరావణోనామనికామభీషణంబభూవరక్షఃక్షతరక్షణం దివః ॥ ప్రభుర్బుభూషుర్భువనత్రయస్య యశ్శిరోఽతిరాగాద్దశమంచికర్తిషుః ।అతర్కయద్విఘ్నమివేష్టసాహసః ప్రసాదమిచ్ఛాసదృశంపినాకినః ॥ ౪౮ ॥—సముత్క్షిపన్యఃపృథివీభృతాంవరం వరప్రదానస్యచకారశూలినః । త్రసత్తుషారాద్రిసుతాససంభ్రమస్వయంగ్రహాశ్లేషసుఖేననిష్క్రియం ॥ ౫౦ ॥—పురీమవస్కందలునీహినందనంముషాణరత్నాని హరామరాంగనాః । విగృహ్యచక్రేనముచిద్విషాబలీయఇత్థమస్వాస్థ్యమహర్దివందివః ॥ ౫౧ ॥— సలీలయాతాని నభర్తురభ్రమోర్నచిత్రముచ్చైశ్శ్రవసఃపదక్రమం । అనుద్రుతస్సంయతియేనకేవలంబ

లస్యశతుః పరిశేషసశీఘ్రతాం ॥ ౫౩ ॥—అశక్ను
వన్సోఢుమధీరలోచనస్సహస్రరశ్మేరివయస్యదర్శ
నం । ప్రవిశ్యహేమాద్రిగుహాగృహాంతరంనినాయ
బిభ్యద్దివసానికౌశికః ॥ ౫౩ ॥—బృహచ్ఛిలానిష్ఠు
రకంఠఘట్టనాద్వికీర్ణలోలాగ్నికణంసురద్విషః। జ
గత్ప్రభోరప్రసహిష్ణువైష్ణవంనచక్రమస్యాక్రమతా
ధికంధరం ॥ ౫౪ ॥— విభిన్నశంఖఃకలుషీభవన్ము
హుర్మదేనదంతీవమనుష్యధర్మణః । నిరస్తగాంభీర్య
మపాస్తపుష్పకంప్రకంపయామాసనమానసంనసః॥
రణేషుతస్యప్రహితాఃప్రచేతసా సరోషహుంకారప
రాఙ్ముఖీకృతాః। ప్రహంతురేవోరగరాజరజ్జవో జ
వేనకంఠంసభయాఃప్రపేదిరే ॥ ౫౬ ॥—పరేతభ
ర్తుర్మహిషోమునాధనుర్విధాతుముత్ఖాతవిషాణమ
ణ్డలః । హృతేపిభారేమహతస్త్రపాభరాదువాహ
దుఃఖేనసదానతంశిరః॥ ౫౭ ॥—స్ఫురత్తుషారాంశు
నమమేశుచావపిస్థితఃకరాగ్రైరసమగ్రపాతిభిః। అ
ఘర్మఘర్మోదకబిందుమౌక్తికైరలంచకారాన్యవధూ
రహస్కరః ॥ ౫౮ ॥—కళాసమగ్రేణగృహానముం
చతామనస్వినీరుత్కయితుంపటీయసా। విలాసినస్త
స్యవితన్వతారతింననర్మసాచివ్యమకారినేందునా ॥
విలాసినీవిభ్రమదంతపత్రికావిధిత్సయానూనమనె
నమానినా । నజాతువైనాయకమేకముద్ధృతంవిషా

ణమపద్యాపిపుసగపరిరోమాతి ॥ ౭౦ ॥—నిశాంతనా
రీపరిధానధూననస్ఫుటాగసాప్యూరుషు లోలచక్షు
షః । ప్రియేణతస్యానపరాధబాధితాః ప్రకంపనేనా
నుచకంపిరేసురాః ॥ ౭౧ ॥— తిరస్కృతస్తస్య జ
నాభిభావినాముహుర్మహిమ్నా మహసాం మహీ
యసాం । బభారబాష్పైర్ద్విగుణీకృతంతనుస్తనూ
నపాద్ధూమవితానమాధిజైః ॥ ౭౨ ॥—పరస్యమర్మా
విధముజ్ఝితాంనిజం ద్విజిహ్వతాదోషమజింహగా
మిభిః । తమిద్ధమారాధయితుంసకర్ణకైఃకులైర్నభే
జేఫణినాంభుజంగతా ॥ ౭౩ ॥—తదీయమాతంగ
ఘటావిఘట్టితైఃకటస్థలప్రోషితదానవారిభిః ।గృహీ
తదిక్కైరపునర్నివర్తిభిశ్చిరాయయాథార్థ్యమను
లమ్భిదిగ్గజైః ॥ ౭౪ ॥ —అభీక్ష్ణముష్ణైరపితస్యసో
ష్మణస్సురేంద్రబందీశ్వసితానిలైర్యథా । సచందనా
మ్భఃకణకోమలైస్తథా వపుర్జలార్ద్రాపవనైర్న
నిర్వవౌ ॥ ౭౫ ॥—తపేనవర్షాశ్శరదాహిమాగ
మోవసంతలక్ష్మ్యాశిశిరస్సమేత్యచ । ప్రసూనక్లప్తిం
దధతస్సదర్తవఃపురేస్యవాస్తవ్యకుటుంబితాం య
యుః ॥ ౭౬ ॥—అమానవంజాతమజంకులేమనోః
ప్రభావినంభావినమంతమాత్మనః । ముమోచ జాన
న్నపిజానకీంనయస్సదాభిమానైకధనాహిమానినః॥
స్మరత్యదోదాశరథిర్భవన్భవానముం వనాన్తాద్వని

త్తాపహారిణం। పయోధిమావిద్ధచలజ్జలావిలం విలం
ఘ్యలంకాంనికషాహనిష్యతి ॥ ౬౮ ॥—అథోపప
త్తించ్ఛలనాపరోపరామవాప్య శైలూషఇవైషభూమి
కాం। తిరోహితాత్మాశిశుపాలసంజ్ఞయా ప్రతీయతే
సంప్రతిసోప్యసఃపరైః ॥ ౬౯ ॥—సబాలఆసీద్వపు
షాచతుర్భుజోముఖేనపూర్ణేందునిభస్త్రిలోచనః।
యువాకరాక్రాంతమహీభృదుచ్చకైరసంశయంసం
ప్రతితేజసారవిః॥ ౭౦ ॥—స్వయంవిధాతాసురదై
త్యరక్షసామనుగ్రహావగ్రహయోర్యదృచ్ఛయా। ద
శాననాదీనభిరాద్ధదేవతావితీర్ణవీర్యాతిశయాన్హస
త్యసౌ ॥ ౭౧ ॥—బలావలేపాదధునాపిపూర్వవత్ప్ర
బాధ్యతే తేనజగజ్జిగీషుణా। సతీవయోషిత్ప్రకృతిస్సు
నిశ్చలాపుమాంసమభ్యేతిభవాంతరేష్వపి ॥ ౭౨ ॥
తదేనముల్లంఘితశాసనం విధేర్విధేహి కీనాశనికేత
నాతిథిం। శుభేతరాచారవిపక్త్రిమాపదో నిపాతనీ
యాహిసతామసాధవః ॥ ౭౩ ॥—హృదయమరివ
ధోదయాదుదూఢద్రఢిమదధాతుపునఃపురందరస్య।
ఘనపులకపులోమజాకుచాగ్రద్రుతపరిరంభనిపీడన
క్షమత్వమ్ ॥ ౭౪ ॥—ఓమిత్యుక్తవతోథశార్ఙ్గిణఇతి
వ్యాహృత్యవాచంనభస్తస్మిన్నుత్పతితే పురస్సరము
నావిందోశ్శ్రియంబిభ్రతి। శత్రూణామనిశంవినా
శపిశునఃక్రుద్ధస్యచైద్యంప్రతివ్యోమ్నీవభ్రుకుటిచ్ఛ

లేనవధనై కేతుశ్చకాకాస్పదం ॥ ౭౫ ॥ *****

ఇతి శ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
ప్రథమస్సర్గః

ద్వితీయసర్గప్రారమ్భః

ఇయక్షమాణెనాహూతః పార్థేనాథద్విషన్మురం।
అభిచైద్యంప్రతిష్ఠాసురాసీత్కార్యద్వయాకులః ॥౧॥
గురుకావ్యానుగాంబిభ్రచ్చాంద్రీమభినభశ్శ్రియం।
సార్ధముద్ధవసీరిభ్యామథాసావాసదత్సదః ॥ ౨ ॥
జాజ్వల్యమానాజగతశ్శాంతయేసముపేయుషీ । వ్య
ద్యోతిష్టసభావేద్యామసౌనరశిఖత్రయీ ॥ ౩ ॥
రత్నస్తంభేషుసంక్రాంతప్రతిమాస్తేచకాశిరే। ఏ
కాకినోపి పరితః పౌరుషేయవృతాఇవ ॥ ౪ ॥
అధ్యాసామాసురుత్తుంగహేమపీఠాని యాన్యమీ ।
తైరూహే కేసరిక్రాంతత్రికూటశిఖరోపమా ॥ ౫ ॥
గురుద్వయాయగురుణోరుభయోరథకార్యయోః ।
హరిర్విప్రతిషేధంతమాచచక్షే విచక్షణః ॥ ౬ ॥
ద్యోతితాంతస్సభైఃకుంద కుట్మలాగ్రదతఃస్మితైః ।
స్నపితేవాభవత్తస్య శుద్ధవర్ణా సరస్వతీ ॥ ౭ ॥
భవద్గిరామవసరప్రదానాయ వచాంసినః । పూ
ర్వరంగఃప్రసంగాయనాటకీయస్యవస్తునః ॥ ౮ ॥
కరదీకృతభూపాలో భ్రాతృభిర్జిత్వరైర్దిశామ్ ।
వినాప్యస్మదలంభూష్ణురిజ్యాయైతపసస్సుతః ॥౯

ఉత్తిష్ఠమానస్తుపరోనోపేక్ష్యఃపథ్యమిచ్ఛతా । స
మౌహిశిష్టైరామ్నాతౌవర్త్స్యంతావామయస్సచ ।

నదూయేసాత్వతీసూనుర్యన్మహ్యమపరాధ్యతి । య
త్తుదందహ్యతేలోకమదోదుఃఖాకరోతిమామ్ ॥౧౧॥

మమతావన్మతమిదంశ్రూయతామంగవామపి ।జ్ఞా
తసారోఽపిఖల్వేకస్సందిగ్ధేకార్యవస్తుని ॥ ౧౨ ॥

యావదర్థపదాంవాచమేవమాదాయ మాధవః ।
విరరామమహీయాంసఃప్రకృత్యామితభాషిణః॥౧౩

తతస్సపత్నాపనయస్మరణానుశయస్ఫురా । ఓష్ఠే
నరామోరామోష్ఠబింబచుంబనచుంచునా ॥ ౧౪ ॥

వివక్షితామర్థవిద స్తత్క్షణ ప్రతిసంహృతామ్ ।
ప్రాపయన్పవనవ్యాధేర్గిరముత్తరపక్షతాం ॥౧౫॥

ఘూర్ణయన్మదిరాస్వాదమదపాటలితద్యుతీ । రే
వతీవదనోచ్ఛిష్టపరిపూతపుటేదృశౌ ॥ ౧౬ ॥

ఆశ్లేషలోలుపవధూస్తనకార్కశ్యసాక్షిణీం । మ్లాప
యన్నభిమానోష్ణైర్వనమాలాంముఖానిలైః ॥౧౭ ॥

దధత్సంధ్యారుణవ్యోమస్ఫురత్తారానుకారిణీః ।
ద్విషద్ద్వేషోపరక్తాంగసంగినీస్స్వేదవిప్రుషః ॥౧౮॥

ప్రోల్లసత్కుండలప్రోతపద్మరాగదళత్విషా । కృష్ణో
త్తరాసంగరుచంవిదధచ్చౌతపల్లవీమ్ ॥ ౧౯ ॥

కకుద్మికన్యావక్త్రాంతర్వాసలబ్ధాధివాసయా । ము
ఖామోదంమదిరయాకృతానువ్యాధముద్వమన్॥౨౦

జగాదవదనచ్ఛద్మపద్మపర్యంతపాతినః । నయన్మధు
లిహః శ్వైత్యముదగ్రదశనాంశుభిః ॥ ౨౧ ॥
యద్వాసుదేవేనాదీనమనాదీనవమీరితమ్ । వచసస్త
స్యసపది క్రియా కేవలముత్తరమ్ ॥ ౨౨ ॥
నైతల్లఘ్వపి భూయస్యా వచోవాచాతిశయ్యతే ।
ఇంధనౌఘధగప్యగ్నిస్త్విషా నాత్యేతిపూషణం॥ ౨౩
సంక్షిప్తస్యాప్యతోస్యైవవాక్యస్యార్థగరీయసః ।
సువిస్తరతరావాచో భాష్యభూతా భవంతు మే॥ ౨౪॥
విరోధివచసోమూకాన్వాగీశానపి కుర్వతే । జడా
నప్యనులోమార్థాన్ప్రవాచఃకృతినాంగిరః॥ ౨౫
షడ్గుణాశ్శక్తయస్తిస్రస్సిద్ధయశ్చోదయాస్త్రయః।
గ్రంథానధీత్యవ్యాకర్తుమితిదుర్మేధసోప్యలం॥ ౨౬
అనిర్లోడితకార్యస్యవాగ్జాలంవాగ్మినోవృథా । ని
మిత్తాదపరాద్ధేషోర్ధానుష్కస్యేవవల్గితం ॥ ౨౭ ॥
సర్వకార్యశరీరేషుముక్త్వాంగస్కంధపంచకం । సౌ
గతానామివాత్మాన్యోనాస్తిమంత్రోమహీభృతాం ॥
మంత్రోయోధఇవాధీరస్సర్వాంగైస్సంవృతైరపి ।
చిరంనసహతేస్థాతుంపరేభ్యోభేదశంకయా ॥ ౨౯ ॥
ఆత్మోదయఃపరజ్యానిర్ద్వయంనీతిరితీయతీ । తదూ
రీకృత్యకృతిభిర్వాచస్పత్యం ప్రతాయతే ॥ ౩౦ ॥
తృప్తియోగఃపరేణాపినమహిమ్నామహీయసామ్ ।
పూర్ణశ్చంద్రోదయాకాంక్షీదృష్టాంతోత్రమహార్ణవః॥ ౩౧

సంపదాసుస్థిరంమన్యోభవతిస్వల్పయాపియః। కృ
తకృత్యోవిధిర్మన్యేనవర్ధయతితస్యతామ్ ॥ ౩౨ ॥
సమూలఘాతమఘ్నంతఃపరాన్నోద్యంతిమానినః।
ప్రధ్వంసితాంధతమసస్తత్రోదాహరణంరవిః॥౩౩॥
విపక్షమఖిలీకృత్యప్రతిష్ఠాఖలుదుర్లభా। అనీత్వా
పంకతాంధూళిముదకంనావతిష్ఠతే ॥ ౩౪ ॥
ధ్రియతేయావదేకోపి రిపుస్తావత్కుతస్సుఖమ్।
పురఃక్లిశ్నాతిసోమంహిసైంహికేయోసురద్రుహాం॥
సఖాగరీయాఞ్శత్రుశ్చకృత్రిమస్తౌహికార్యతః। స్యా
తామమిత్రౌమిత్రేచసహజప్రాకృతావపి ॥ ౩౬ ॥
ఉపకర్త్రారిణాసంధిర్నమిత్రేణాపకారిణా । ఉప
కారాపకారౌహిలక్ష్యంలక్షణమేతయోః ॥ ౩౭ ॥
త్వయావిప్రకృతశ్చైద్యోరుక్మిణీంహరతాహరే ।
బద్ధమూలస్యమూలంహిమహద్వైరతరోస్స్త్రియః ॥
త్వయిభౌమంగతేజేతుమరౌత్సీత్సపురీమిమాం। ప్రో
షితార్యమణంమేరోరంధకారస్తటీమివ ॥ ౩౯ ॥
ఆలప్యాలమిదంబభ్రోర్యత్సదారానపాహరత్ ।
కథాపిఖలుపాపానామలమశ్రేయసేయతః ॥౪౦ ॥
విరోద్ధవ్యంభవతావిరోద్ధాబహుధాచనః । నిర్వ
ర్త్యతేరిఃక్రియయాసశ్రుతశ్రవసస్సుతః ॥ ౪౧ ॥
విధాయవైరంసామర్షేనరోరౌయఉదాసతే। ప్ర
క్షిప్యోదర్చిషంకక్షేశేరతేతేభిమారుతమ్ ॥ ౪౨ ॥

మనాగనభ్యావృత్త్యావా కామంక్షామ్యతుయఃక్షమీ।
క్రియాసమభిహారేణవిరాధ్యంతంక్షమేతకః ॥ ౪౩॥
అన్యదాభూషణంపుంసాంశమోలజ్జైవయోషితాం।
పరాక్రమఃపరిభవేవైయాత్యంసురతేష్వివ ॥ ౪౪ ॥
మాజీవన్‌ యఃపరావజ్ఞా దుఃఖదగ్ధోపి జీవతి । త
స్యాజననిరేవాస్తుజననీక్లేశకారిణః ॥ ౪౫ ॥
పాదాహతంయదుత్థాయమూర్ధానమధిరోహతి।
స్వస్థాదేవావమానేపిదేహినస్తద్వరంరజః ॥ ౪౬ ॥
అసంపాదయతఃకంచిదర్థంజాతిక్రియాగుణైః। య
దృచ్ఛాశబ్దవత్పుంసస్సంజ్ఞాయైజన్మకేవలమ్ ॥ ౪౭ ॥
తుంగత్వమితరానాద్రౌనేదంసింధావగాధతా । అ
లంఘనీయతాహేతురుభయంతన్మనస్విని ॥ ౪౮ ॥
తుల్యేపరాధేస్వర్భానుర్భానుమంతంచిరేణయత్
హిమాంశుమాశుగ్రసతేతన్మ్రదిమ్నఃస్ఫుటంఫలం ॥
స్వయంప్రణమతేల్పేపిపరవాయావుపేయుషి । ని
దర్శనమసారాణాంలఘుర్బహుతృణంనరః ॥ ౫౦ ॥
తేజస్వీమధ్యేతేజస్వీ దవీయానపి గణ్యతే। పంచ
మఃపంచతపసస్తపనోజాతవేదసామ్ ॥ ౫౧ ॥
అకృత్వాహేలయాపాదముచ్చైర్మూర్ధసువిద్విషాం ।
కథంకారమనాలంబాకీర్తిర్ద్యామధిరోహతి ॥ ౫౨॥
అంకాధిరోపితమృగశ్చంద్రమామృగలాంఛనః । కే
సరీనిష్ఠురక్షిప్తమృగయూథోమృగాధిపః ॥ ౫౩ ॥

చతుర్థోపాయసాధ్యేతు రిపౌ సాంత్వమపక్రియా
స్వేద్యమామజ్వరంప్రాజ్ఞఃకోంభసాపరిషించతి ॥౫౪
సామవాదాస్సకోపస్యతస్యప్రత్యుతదీపకాః । ప్ర
తప్తస్యేవసహసాసర్పిషస్తోయబిందవః ॥ ౫౫ ॥
గుణానామాయథాతథ్యాదర్థంవిప్లావయంతియే ।
అమాత్యవ్యంజనారాజ్ఞాందూష్యాస్తేశత్రుసంజ్ఞితాః
స్వశక్త్యుపచయేకేచిత్పరస్యవ్యసనేపరే । యాన
మాహురుదాసీనంత్వాముత్థాపయతిద్వయం ॥౫౬॥
లిలంఘయిషతోలోకానలంఘ్యానలఘీయసః । యా
దవాంభోనిధీన్రుంధేవేలేవభవతఃక్షమా ॥ ౫౭ ॥
విజయస్త్వయిసేనాయాస్సాక్షిమాత్రేఽపదిశ్యతాం ।
ఫలభాజిసమీక్ష్యోక్తేబుద్ధేర్భోగఇవాత్మని ॥ ౫౯ ॥
హతేహిడింబరిపుణారాజ్ఞిద్వైమాతురేయుధి । చి
రస్యమిత్రవ్యసనీసుదమోదమఘోషజః ॥ ౬౦ ॥
నీతిరాపదియద్గమ్యఃపరస్తన్మానినోహ్రియే । విధు
ర్విధుంతుదస్యేవపూర్ణస్తస్యోత్సవాయసః ॥౬౧॥
అన్యదుచ్ఛృంఖలంసత్త్వమన్యచ్ఛాస్త్రనియంత్రితం
సామానాధికరణ్యంహితేజస్తిమిరయోఃకుతః ॥ ౬౨॥
ఇంద్రప్రస్థగమస్తావత్కారిమాసంతుచేదయః । ఆ
స్మాకదంతిసాన్నిధ్యాద్వామనీభూతభూరుహః ॥౬౩॥
నిరుద్ధవివధాసారప్రసారాగాఇవవ్రజమ్ । ఉపరుం
ధంతుదాశార్హాఃపురీంమాహిష్మతీంద్విషః ॥ ౬౪॥

యజతాంపాండవస్స్వర్గమవత్వింద్రస్తపత్వినః ।
నయంహానామద్విషతస్సర్వస్స్వార్థంసమీహతే ॥
ప్రాప్యతాంవిద్యుతాంసంపత్సంపర్కాదర్కరోచిషాం
శస్త్రైర్ద్విషచ్ఛిరశ్ఛేదప్రోచ్ఛలచ్ఛోణితోక్షితైః ॥
ఇతిసంరంభిణోవాణీర్బలస్యాలేఖ్యదేవతాః । స
భాభిత్తిప్రతిధ్వానైర్భయాదన్వవదన్నివ ॥ ౬౫ ॥
నిశమ్యతాశ్శేషగవీరభిధాతుమధోక్షజః । శిష్యా
యబృహతాంపత్యుఃప్రస్తావమదిశద్దృశా ॥ ౬౮ ॥
భారతీమాహితభరామథానుద్ధతముద్ధవః । తథ్యా
ముదథ్యానుజవజ్జగాదాగ్రేగదాగ్రజమ్ ॥ ౬౯ ॥
సంప్రత్యసాంప్రతంవక్తుముక్తేముసలపాణినా । ని
ర్ధారితేర్థేలేఖ్యానఖలూక్త్వాఖలువాచికం ॥ ౭౦ ॥
తథాపియన్మయ్యాపితెగురురిత్యేవగౌరవమ్ । తత్ప్రి
యోజకకర్తృత్వాముపైతిమమజల్పతః ॥ ౭౧ ॥
వర్ణైఃకతిపయైరేవగ్రథితస్యస్వరైరివ । అనంతా
వాఙ్మయస్యాహోగేయస్యేవవిచిత్రతా ॥ ౭౨ ॥
బహ్వపిస్వేచ్ఛయాకామంప్రకీర్ణమభిధీయతె ।
అనుజ్ఝితార్థసంబంధః ప్రబంధోదురుదాహరః ॥
మ్రదీయసీమపిఘనామనల్పగుణకల్పితాం । విస్తా
రయంతికుశలాశ్చిత్రాంవాచంపటీమివ ॥ ౭౪ ॥
విశేషవిదుషశ్శాస్త్రం యత్తవోద్గ్రాహ్యతెపురః ।
హేతుఃపరిచయస్థైర్యేవక్తుర్గుణనికైవసా ॥ ౭౫ ॥

ప్రజ్ఞోత్సాహావతస్స్వామీ యతేతాధాతుమాత్మని ।
తౌ హి మూలముదేష్యన్త్యా జిగీషోరాత్మసంపదః ॥
సోపధానాం ధియం ధీరాః స్థేయసీం ఖట్వయన్తి యే ।
తత్రానిశం నిషణ్ణాస్తే జానతే జాతు న శ్రమం ॥ ౭౭ ॥
స్పృశన్తి శరవత్తీక్ష్ణాస్తోకమన్తర్విశన్తి చ । బహు
స్పృశాపి స్థూలేన స్థీయతే బహిరశ్మవత్ ॥ ౭౮ ॥
ఆరభన్తేల్పమేవాజ్ఞాః కామం వ్యగ్రా భవన్తి చ ।
మహారంభాః కృతధియస్తిష్ఠన్తి చ నిరాకులాః ॥ ౭౯ ॥
ఉపాయమాస్థితస్యాపి నశ్యన్త్యర్థాః ప్రమాద్యతః ।
హన్తి నోపశయస్థోపి శయాలుర్మృగయుర్మృగాన్ ॥
ఉదేతుమత్యజన్నీహాం రాజసు ద్వాదశస్వపి । జిగీ
షురేకో దినకృదాదిత్యేష్వివ కల్పతే ॥ ॥ ౮౧ ॥
బుద్ధిశస్త్రః ప్రకృత్యఙ్గో ఘనసంవృతికంచుకః । చా
రేక్షణో దూతముఖః పురుషః కోపి పార్థివః ॥ ౮౨ ॥
తేజః క్షమా వా నైకాన్తం కాలజ్ఞస్య మహీపతేః । నై
కమోజః ప్రసాదో వా రసభావవిదః కవేః ॥ ౮౩ ॥
కృతాపచారోపి పరైరనావిష్కృతవిక్రియః । అసా
ధ్యః కురుతే కోపం ప్రాప్తే కాలే గదో యథా ॥ ౮౪ ॥
మృదువ్యవహితం తేజో భోక్తుమర్థాన్ప్రకల్పతే ।
ప్రదీపస్స్నేహమాదత్తే దశయాభ్యన్తరస్థయా ॥ ౮౫ ॥
నాలంబతే దైష్టికతాం న నిషీదతి పౌరుషే । శబ్దార్థౌ
సత్కవిరివ ద్వయం విద్వానపేక్షతే ॥ ౮౬ ॥

స్థాయినోఽర్థే ప్రవర్తంతే భావాస్సంచారిణో యథా
రసస్యైకస్య భూయాంసస్తథా జేతుర్మహీభృతః ॥ ౮౭ ॥
తంత్రావాపవిదా యోగైర్మండలాన్యధితిష్ఠతా । సు
నిగ్రహా నరేంద్రేణ ఫణీంద్రా ఇవ శత్రవః ॥ ౮౮ ॥
కరప్రచయోత్తుంగః ప్రభుశక్తిం ప్రథీయసీమ్ ।
ప్రజ్ఞాబలబృహన్మూలః ఫలత్యుత్సాహపాదపః ॥ ౮౯ ॥
అనల్పత్వాత్ప్రధానత్వాదంశస్యేవేతరే స్వరాః । వి
జిగీషుం నృపతయః ప్రయాంతి పరివారతాం ॥ ౯౦ ॥
అప్యనారభమాణస్య విభోరుత్పాదితాః పరైః । వ్ర
జంతి గుణతామర్థాః శబ్దా ఇవ విహాయసః ॥ ౯౧ ॥
యాతవ్యపార్ష్ణిగ్రాహాదిమాలాయామధికద్యుతిః ।
ఏకార్థతంతుప్రోతాయాం నాయకో నాయకాయతే ॥
షాడ్గుణ్యముపయుంజీత శక్త్యపేక్షం రసాయనమ్ ।
భవంత్యస్యైవమంగాని స్థాస్నూని బలవంతి చ ॥ ౯౩ ॥
స్థానే శమవతాం శక్త్యా వ్యాయామే వృద్ధిరంగినాం ।
అయథాబలమారంభో నిదానం క్షయసంపదః ॥ ౯౪ ॥
తదీశితారం చేదీనాం భవాంస్తమవమంస్త మా । ని
హంత్యరీనేకపదే య ఉదాత్తస్స్వరానివ ॥ ౯౫ ॥
మా వేది యదసావేకో జేతవ్యశ్చేదిరాడితి । రాజ
యక్ష్మేవ రోగాణాం సమూహస్స మహీభృతాం ॥ ౯౬ ॥
సంపాదితఫలస్తేన సపక్షః పరభేదకః । కార్ముకేణే
వ గుణినా బాణస్సంధానమేష్యతి ॥ ౯౭ ॥

మెచ్చాన్యేకాలయవనసాల్వరుక్మిద్రుమాదయః । త
మస్స్వభావాస్తేప్యేనం ప్రదోషమనుయాయినః॥౯౮
ఉపజాపఃకృతస్తేన తానాకోపవతస్త్వయి । ఆశుదీ
పయితాల్పోపిసాగ్నీనేధానివానిలః ॥ ౯౯ ॥
బృహత్సహాయఃకార్యాంతంక్షోదీయానపిగచ్ఛతి ।
సంభూయాంభోధిమభ్యేతిమహానద్యానగాపగా ॥
తస్యమిత్రాణ్యమిత్రాస్తేయేచయేచోభయేనృపాః ।
అభియుక్తంత్వయైనంతే గంతారస్త్వామతోపరే ॥
మఖవిఘ్నాయసకలమిత్థముత్థాప్యరాజకం । హంత
జాతమజాతారేఃప్రథమేన త్వయారిణా ॥ ౧౦౨ ॥
సంభావ్యత్వామతిభరక్షమస్కంధంసబాంధవః । స
హాయమధ్వరధురాంధర్మరాజోవివక్షతే ॥౧౦౩॥
మహాత్మానోనుగృహ్ణంతిభజమానాన్రిపూనపి । స
పత్నీఃప్రాపయంత్యబ్ధింసింధవోనగనిమ్నగాః॥౧౦౪
చిరాదపిబలాత్కారోబలినస్సిద్ధయేరిషు । ఛన్దాను
వృత్తిదుస్సాధాస్సుహృదోవిమనీకృతాః ॥ ౧౦౫ ॥
మన్యసేరివధశ్శ్రేయాన్ప్రీతయేనాకినామితి । పు
రోడాశభుజామిష్టమిష్టంకర్తుమలంతరాం ॥ ౧౦౬
అమృతంనామయత్సంతోమంత్రజిహ్వేషుజుహ్వతి।
శోభైవమందరక్షుబ్ధక్షుభితాంభోధివర్ణనా ॥౧౦౭॥
నహ్యేషశతమాగాంసి సూనోస్త్రితయత్త్వయా ।
ప్రతీక్ష్యంతత్ప్రతిజ్ఞాయామెపితృష్వస్రేప్రతిశ్రుతం ॥

తీక్ష్ణానారుంతుదాబుద్ధిః కర్మాశాంతం ప్రతాపవత్ ।
నోపతాపి మనస్సోష్మవాగేకావాగ్మినస్సతః ॥౧౦౯॥
స్వయంకృతప్రసాదస్య తస్యాహ్నో భానుమానివ ।
సమయావధిమప్రాప్య నాంతాయాలం భవానపి ॥
కృత్వాకృత్యవిదస్తీర్థేష్వంతః ప్రణిధయః పదం । వి
దాంకుర్వంతు మహాతస్తలం విద్విషదంభసః ॥౧౧౧॥
అనుత్సూత్రపదన్యాసా సద్వృత్తిస్సన్నిబంధనా । శ
బ్దవిద్యేవనో భాతి రాజనీతిరపస్పశా ॥ ౧౧౨ ॥
అజ్ఞాతదోషైర్దోషజ్ఞైరుద్దూష్యోభయవేతనైః । భే
ద్యాశ్శత్రోరభివ్యక్తశాసనైస్సామవాయికాః ॥౧౧౩॥
ఉపేయివాంసికర్తారః పురీమాజాతశాత్రవీం । రా
జన్యకాన్యుపాయజ్ఞైరేకార్థానిచరైస్తవ ॥ ౧౧౪ ॥
సవిశేషం సుతేపాండోర్భక్తింభవతితన్వతి । వైరా
యితారస్తరళాస్స్వయం మత్సరిణః పరే ॥ ౧౧౫ ॥
యఇహాత్మవిదో విపక్షమధ్యే సహసం వృద్ధిముజోపి
ఘోఘుజన్యః । బలిపుష్టకులాదివాన్యపుష్టైః పృ
థగస్మాదచిరేణభావితాత్రైః । ....॥ ౧౧౬ ॥
సహజచాపలదోషసముద్ధత శ్చలితదుర్బలపక్షపరిగ్ర
హః । తవదురాసదవీర్యవిభావసౌ శలభతాం లభ
తామసుహృద్గణః । ....॥ ౧౧౭ ॥
ఇతిపిశకలిశార్థామాద్ధవీం వాచమేనామనుగతన
యమార్గామర్గళాంచుర్నయస్య । జనితముదముద

సాదుచ్ఛ్వక్తైరుచ్ఛ్రితోరక్షసాలనియతనివణ్ణశ్రీశుప్రితాం
శుశుప్రివాగ్దసః ॥ .... ॥ ౧౧౮ ॥

ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
ద్వితీయస్సర్గః

తృతీయసర్గప్రారమ్భః

కౌవేరదిగ్భాగమపాస్యమార్గమాగస్త్యముష్ణాం
శురివావతీర్ణః॥ అపేతయుద్ధాభినివేశసౌమ్యోహరి
ర్హరిప్రస్థమథ ప్రతస్థే॥ ౧ ॥—జగత్పవిత్రైరపితం
నపాదైస్స్ప్రష్టుంజగత్పూజ్యమయుజ్యతారః। య
తొబృహత్పార్వణచన్ద్రచారుతస్యాతపత్రంబిభరాం
బభూవే ॥ ౨ ॥—మృణాళసూత్రామలమంతరేణ
స్థితశ్చలచ్చామరయోర్ద్వయంసః । భేజేభితఃపాతు
కసిద్ధసింధోరభూతపూర్వాంశ్రియమంబురాశేః॥౩
చిత్రాభిరస్యోపరిమౌళిభాజాం భాభిర్మణీనామనణీ
యసీభిః । అనేకధాతుచ్ఛురితాశ్మరశ్మేర్గోవర్ధ
నస్యాకృతిరన్వకారి ॥ ౪ ॥ —తస్యోల్లసత్కాంచన
కుండలాగ్రప్రత్యుప్తగారుత్మతరత్నభాసా। అవాప
బాల్యోచితనీలకంఠపింఛావచూడాకలనామివోరః॥
తమంగదేమందకమూటకోటివ్యాఘట్టనోత్తేజనయా
మణీనాం । బహిర్వ్యయసాదీప్తివితానకైనచకాసయా
మాసతుడుల్లసత్తీ ॥ ౬ ॥—నిసర్గరక్తైర్వలయావ

నద్ధతామ్రాశ్మరశ్మిచ్ఛురితైర్నఖాగ్రైః। వ్యద్యోతతా
ద్యాపిసురారివక్షోవిక్షోభజాసృక్స్నపితైరివాసౌ॥
ఉభౌయదివ్యోమ్ని పృథక్ప్రవాహావాకాశగంగాప
యసఃపతేతాం । తేనోపమీయేతతమాలనీలమాము
క్తముక్తాలతమస్యవక్షః ॥ ౮ ॥ —తేనాంభసాంసా
రమయఃపయోధేర్దధ్రే మణిదీధితిదీపితాశః। అ
న్తర్వసన్ బింబగత స్తదంగేసాక్షాదివాలక్ష్యత యత్ర
లోకః ॥ ౯ ॥ ముక్తామయంసారసనావలంబి భాతి
స్మదామాప్రపదీనమస్య । అంగుష్ఠనిష్ఠ్యూతమివో
ర్ధ్వముచ్చైస్త్రిస్రోతసస్సంతతధారమంభః ॥౧౦॥
సఇంద్రనీలస్థలనీలమూర్తిర్రరాజకర్చూరపిశంగవా
సాః । విసృత్వరైరంబురుహాంరజోభిర్యమస్వసుశ్చి
ఇవోదభారః ॥ ౧౧ ॥— ప్రసాధితస్యాస్యమధుద్వి
షోభూదనన్యైవలక్ష్మీరితియుక్తమేతత్ । వపుష్యశేషే
ఖిలలోకకాంతా సానన్యకాంతాహ్యురసీతరాతు ॥
కవాటవిస్తీర్ణమనోరమోరస్థలస్థితశ్రీలలనస్యతస్య
ఆనందితాశేషజనాబభూవసర్వాంగసంగిన్యపరైవల
క్ష్మీః॥ ౧౩ ॥—దైత్యాధిపప్రాణముషాంనఖానాము
పేయుషాంభూషణతాంక్షతేన । ప్రకాశకార్కశ్య
గుణౌదధానా స్తనౌతరుణ్యాఃపరిసప్రికేనం ॥ ౧౪ ॥
ఆకర్షతేవోర్ధ్వమతిక్రశీయానత్యున్నతత్వాత్కు
చమండలేన । ననామమధ్యోతిగురుత్వభాజా నితాం

తమాక్రాంతఇవాంగనానాం॥౧౫ ॥—యాంయాం
ప్రియఃప్రైక్షతకాతరాక్షీసాసాహ్రియానమ్రముఖీ
బభూవ। నిశ్శంకమన్యాస్సమమాహితేర్ష్యాస్తత్రా
న్తరేజఘ్నురముంకటాక్షైః ॥ ౧౬ ॥ —తస్యాతసీ
సూనసమానభాసోభ్రామ్యన్మయూఖావలిమండలేన।
చక్రేణ రేజే యమునాజలౌఘః స్ఫురన్మహావర్తఇవై
కబాహుః॥ ౧౭ ॥—విరోధినాంవిగ్రహభేదదక్షా
మూర్తేవశక్తిఃక్వచిదస్ఖలంతీ।నిత్యంహరేస్సన్నిహి
తానికామంకౌమోదకీమోదయతిస్మచేతః ॥ ౧౮ ॥
నకేవలంయస్స్వతయా మురారేరనన్యసాధారణ
తాందధానః । అత్యర్థముద్వేజయితాపరేషాం నా
మ్నాపితస్యైవసనందకోఽభూత్ ॥ ౧౯ ॥—నవీత
మన్యేననతింకదాచిత్కర్ణాంతికప్రాప్తగుణం క్రి
యాసు। విధేయమస్యాభవదంతికస్థంశార్ఙ్గంధను
ర్మిత్రమివద్రఢీయః ॥ ౨౦ ॥—ప్రబద్ధమంద్రాంబు
దధీరనాదఃకృష్ణార్ణవాభ్యర్ణచరైకహంసః।మం
దానిలాపూరకృతందధానోనిధ్వానమపూర్యతపాం
చజన్యః ॥ ౨౧ ॥ రరాజసంపాదకమిష్టసిద్ధేస్సర్వా
సుదిక్ష్వప్రతిషిద్ధమార్గం । మహారథఃపుష్యరథం
రథాంగీక్షిప్రంక్షపానాథఇవాధిరూఢః ॥ ౨౨ ॥
ధ్వజాగ్రధామాదదృశేఽథశౌరేస్సంక్రాంతమూర్తి
ర్మణిమేదినీషు। ఫణావతస్త్రాసయితుం రసాయాస్త

లంవివిక్షున్నివపన్నగారిః ॥ ౨౩ ॥—యియాసతస్త
స్య మహీధ్రరంధ్రభిదాపటీయాన్పటహప్రణాదః। జ
లాంతరాణీవ మహార్ణవౌఘశ్శబ్దాంతరాణ్యంతర
యాంచకార॥౨౪॥—యతస్సధర్త్రాజగతాంజగామ
ధర్త్రాధరిత్ర్యాః ఫణినాతతోధః। మహాభరాభుగ్న
శిరస్సహస్రసాహాయ్యకవ్యగ్రభుజంప్రసస్రే॥౨౫॥
అథోచ్ఛ్రితైస్తోరణసంగభంగ భయావనమీకృతకేత
నాని। క్రియాఫలానీవసునీతిభాజం సైన్యాని సోమా
న్వయమన్వయుస్తమ్॥ ౨౬ ॥—శ్యామారుణైర్వా
రణదానతోయైరాలోడితాః కాంచనభూపరాగాః।
ఆనేమిమగ్నైశ్శితికంఠపింఛచ్ఛాయద్యుతశ్చుక్షుభిరే
రథాంగైః ॥ ౨౭ ॥—నలంఘయామాసమహాజనా
నాంశిరాంసినైవోద్ధతిమాజగామ। అచేష్టతాష్టాప
దభూమిరేణుః పాదాహతో యత్సదృశం గరిమ్ణః ॥
నిరుధ్యమానాయదుభిః కథంచిన్ముహుర్యదుచ్చిక్షిపుర
గ్రపాదాన్। ధ్రువంగురూనుద్ధరతః కరీంద్రా
నుల్లంఘ్యగంతుంతురగాస్తదీషుః ॥ ౨౯ ॥—అవే
క్షితానాయతవల్గమగ్రే తురంగిభిర్యత్ననిరుద్ధవా
హైః। ప్రక్రీడితాన్రేణుభిరేత్యతూర్ణం నిన్యుర్జన
న్యః పృథుకాన్పథిభ్యః ॥ ౩౦ ॥—దిదృక్షమాణాః
ప్రతిరథ్యమీయుర్మురారిమారాదనఘం జనౌఘాః।
అనేకశస్సంస్తుతమప్యనల్పానవంనవం ప్రీతిరహో క

రాతి ॥ ३० ॥ —ఉపేయుషావర్త్మనిరంతరాభిర
సౌనిరుచ్ఛ్వాసమనీకినీభిః । రథస్యతస్యాం పురిదత్త
చక్షుర్విదర్భాధిపతేస్సనీభిర్నయాతం ॥ ३१ ॥
మధ్యేసముద్రంకకుభఃపిశంగీర్యాకుర్వతీ కాంచనవ
ప్రభాసా । తురంగకాంతాముఖహవ్యవాహజ్వాలే
వభిత్త్వాజలముల్లలాస ॥ ३३ ॥ —కృతాస్పదాభూ
మిభృతాంసహస్రైరుదన్వదంభఃపరివీతమూర్తిః ।
అనిర్విదాయావిదధేవిధాత్రాపృథ్వీపృథివ్యాః ప్రతి
యాతనేవ ॥ ३४ ॥—త్వష్టుస్సదాభ్యాసగృహీతశి
ల్పవిజ్ఞానసంపత్ప్రసరస్యసీమా । అదృశ్యతాదర్శత
లామలేషుచ్ఛాయేవయాస్స్వర్జలధేర్జలేషు ॥ ३५ ॥
రథాంగభర్త్రేభినవంవరాయయస్యాఃపితేవప్రతి
పాదితాయాః । ప్రేమ్ణోపకంఠంముహురంకభాజో
రత్నావళీరంబుధిరాబబంధ ॥ ३६ ॥ —యస్యా
శ్చలద్వారిధివారివీచిచ్ఛటోచ్ఛలచ్ఛంఖకులాకులేన ।
వప్రేణ పర్యంతచరోడుచక్రస్సుమేరువప్రోన్వహమ
న్వకారి ॥ ३७ ॥—వణిక్పథేపూగకృతాని యత్రభ్రా
మాగతైరంబుభిరంబురాశిః । లోలైరలోలద్యుతిభాం
జిముష్ణన్రత్నానిరత్నాకరతామవాప ॥ ३८ ॥ అం
భశ్చ్యుతఃకోమలరత్నరాశీనపాంనిధిఃఫేనపినద్ధభా
సః । యత్రాతపేధాతుమివాధితల్పంవిస్తారయామా
సతరంగహస్తైః ॥ ३९ ॥—యత్ర్వాలముత్తుంగతయా

విజేతుంబూరాదుదస్థీయతసాగరస్య । మహోర్మిభి
ర్వ్యాహృతవాంభితార్థైః వీచ్యుడాదివాభ్యాసగతై
ర్విలిఖ్య ॥ ౪౦ ॥ —సుతూహలేనేవజవాదుపేత్య
పాకాసభిత్త్యా సహసా నిరుద్ధః । రసన్నరోదీద్భృశ
మంబువర్షవ్యాజేన యస్యా బహిరంబువాహః ॥
యత్సంగనారూపసరూపతాయాః కంచిద్గుణం భేదక
మిచ్ఛతీభిః । ఆరాధితోద్ధామనురప్సరోభిశ్చక్రే ప్ర
జాస్స్వస్వనిమేషచిహ్నః ॥ ౪౨ ॥—స్ఫురత్తుషా
రాంశుమరీచిజాలై ర్వినిహ్నుతాస్స్ఫాటికసౌధప
ఙ్క్తీః । ఆరుహ్యనార్యః క్షణదాసుయస్యాం నభోగ
తా దేవ్యఇవవ్యరాజన్ ॥ ౪౩ ॥—కాంతేందుకాం
తోపలకుట్టిమేషు ప్రతిక్షపం హర్మ్యతలేషు యత్ర । ఉ
చ్చైరధఃపాతిపయోముచోపి సమూహమూహుః ప
యసాం ప్రణాల్యః ॥ ౪౪ ॥ — రతౌహ్రియాయ
త్రనిశామ్యదీపాన్ జాలాగతాభ్యోధిగృహం గృహి
ణ్యః । బిభ్యుర్బిడాలేక్షణభీషణాభ్యో వైడూర్యకు
డ్యేషు శశిద్యుతిభ్యః ॥ ౪౫ ॥—యస్యామతిశ్లక్ష్ణత
యాగృహేషు విధాతుమాలేఖ్యమశక్నువంతః । చ
క్రుర్యువానః ప్రతిబింబితాంగాస్సజీవచిత్రాఇవ ర
త్నభిత్తీః ॥ ౪౬ ॥—సావర్ణ్యభాజాం ప్రతిమాగ
తానాంలక్ష్మైస్స్మరాపాండుతయాంగనానాం । య
స్యాంకపోలైః కలధౌతధామస్తంభేషు భేజే మణిదర్ప

ణ౸ఽ్రుః ॥ ౪౭ ॥ శుకాంగనీలోపలనిర్మితానాంలిప్తే
షుభాసాగృహ దేహళీనాం । యస్యామళిందేషునచ
క్రేవముగ్ధాంగనాగోమయగోముఖాని ॥ ౪౮ ॥
గొహనసీషు క్షణమాస్థితానామాలంబిభిశ్చంద్రకి
ణాంకలాపైః । హరిన్మణిశ్యామతృణాభిరామైర్గృ
హాణినీవ్రైరివయత్రరేజుః ॥ ౪౯ ॥—బృహత్తులైర
ప్యతులైర్వితానమాలాపినద్ధైరపిచావితానైః । రేజె
విచిత్రైరపియాసచిత్రైర్గృహైర్విశాలైరపిభూరిశా
లైః ॥ ౫౦ ॥ చిక్రంసయాకృత్రిమపత్రిపజ్క్తేః కపో
తపాళీషునికేతనానాం। మార్జారమప్యాయతనిశ్చ
లాంగంయస్యాంజనఃకృత్రిమమేవమేనె ॥ ౫౧ ॥
క్షితిప్రతిష్ఠోపిముఖారవిందైర్వధూజనశ్చంద్రమధశ్చ
కార । అతీతనక్షత్రపథానియస్యాం ప్రాసాదశృం
గాణివృథాధ్యరుక్షుల్ ॥ ౫౨ ॥—రమ్యాఇతిప్రాప్త
వతీఃపతాకారాగంవివిక్తాఇతివర్ధయంతీః । య
స్యామసేవంతనమద్వలీకాస్సమంవధూభిర్వలభీర్యు
వానః॥౫౩॥—సుగంధితామప్రతియత్నపూర్వాం
బిభ్రంతియత్రప్రమదాయయానాం । మధూనివ
క్త్రాణిచకామినీనామామోదకర్మవ్యతిహారమీయుః ॥
రతాంతరేయత్రగృహాంతరెషు వితర్దినిర్యూహ
విటంకనీడః । రుతానిశృణ్వన్వయసాంగణోంతేవా
సిత్వమాపస్ఫుటమంగనానాం ॥ ౫౫ ॥—భస్నెష్వ

పిస్పష్టతరేషుయత్రస్వచ్ఛానినారీకుచమండలేషు ।
ఆకాశసామ్యందధురంబరాణినసామతః కేవలమర్థ
తోపి ॥ ౪౬ ॥—యస్యామజింహామహతీమపంకా
సీమానమత్యాయతయోత్యజంతః। జనైరజాతస్ఖల
నైర్నజాతుద్వయేప్యముచ్యంతవినీతమార్గాః॥ ౪౭ ॥
పరస్పరస్పర్ధిపరార్ధ్యరూపాఃపౌరస్త్రియో య
త్రవిధాయవేధాః । శ్రీనిర్మితిప్రాప్తఘుణక్షతైక
వర్ణోపమావాచ్యమలంమమార్జ ॥ ౪౮ ॥—
క్షుణ్ణం యదన్తఃకరణేనవృక్షాఃఫలంతికల్పోపపదాస్త
దేవ । అధ్యూషుషోయామభవజ్జనస్య యాస్సంప
దస్తామనసోప్యభూమిః ॥ ౪౯ ॥ —కలాదధానస్స
కలాస్స్వభాభిరుద్భాసయన్ సౌధసితాభిరాశాః ।
యాం రేవతీజానిరియేషహాతుంనరౌహిణేయో నచ
రోహిణీశః ॥ ౫౦ ॥—బాణాహవవ్యాహతశంభు
శక్తేరాసత్తిమాసాద్యజనార్దనస్య । శరీరిణాజైత్ర
శరేణయత్రనిశ్శంకమూషేమకరధ్వజేన ॥ ౫౧ ॥
నిషేవ్యమాణానశివైర్మరుద్భిరధ్యాస్యమానా హరిణా
చిరాయ। ఉద్రశ్మిరత్నాంకురధామ్నిసింధావాహ్వా
స్తమేరావమరావతీంయా ॥ ౫౨ ॥ —స్నిగ్ధాంజ
నశ్యామరుచిస్సువృత్తోవధ్వాఇవాధ్వంసితవర్ణకా
న్తేః । విశేషకోవావిశిశేషయస్యాశ్శ్రియంత్రిలోకీతి
లకస్సఏవ ॥ ౫౩ ॥—తామీక్షమాణస్సపురీంపురస్తా

త్త్వాపత్త్రిశాలీపటుల ప్రతాపః। వజ్రప్రభోద్భా
సిసురాయుధశ్రీర్యా దేవసేనేవ పరైరలంఘ్యా॥ ౩౪॥
ప్రజా ఇవాంగాదరవిందనాభేశ్శంభోర్జటాజూట
తటాదివాపః । ముఖాదివాథశ్రుతయో విధాతుః పు
రాన్నిరీయుర్మురజిద్ధ్వజిన్యః ॥ ౩౫ ॥ —నిరంత
రాలేఽపి విముచ్యమానే దూరం పథి ప్రాణభృతాం గణే
న। తేజోమహద్భిస్తమసేవదీపైర్ద్విపైరసంబాధ
మయాంబభూవ ॥ ౩౬ ॥ —శనైరనీయంతరయా
త్పతంతో రథాః క్షితిం హస్తినఖాదఖేదైః । నియత్న
సూతాయతరశ్మిభుగ్న గ్రీవాగ్రసంసక్తయుగైస్తు
రంగైః ॥ ౩౭ ॥ —బలోర్మిభిస్తత్క్షణహీయమానర
థ్యాభుజాలయావలయైరివాస్యాః। ప్రాయేణనిష్క్రా
మతిచక్రపాణౌ నేష్టం పురో ద్వారవతీత్వమాసీత్ ॥
పారేజలం నీరనిధేరపశ్యన్మురారిరానీలపలాశ రాశీః।
వనావలీరుత్కలికాసహస్రప్రతిక్షణోత్కూలితశై
వలాభాః ॥ ౪౦ ॥ —లక్ష్మీభృతోంభోధితటాధివా
సాన్ద్రుమానసౌనీరదనీలభాసః। లతావధూసంప్ర
యుజోఽధివేలంబహూకృతాన్స్వానివ పశ్యతిస్మ ॥
ఆశ్లిష్టభూమిం రసితారముచ్చైర్లోలద్భుజాకార
బృహత్తరంగం । ఫేనాయమానంపతిమాపగానా
మసావపస్మారిణమాశశంకే ॥ ౪౧ ॥—ఫీత్వాజలా

నాంనిధినాతిగాధ్యాద్వృద్ధింగతేప్యాత్మని నైవమా
త్రీః । జీప్తాఇవేందోస్స్వరుచోధివేలం ముక్తావళీరాక
లయాంచకార ॥ ౭౩ ॥—సాటోపముర్వీమనిశంన
దంతో యైర్గ్లావయిష్యంతిసమంతతోమీ । తాన్యేక
దేశాన్నిభృతంపయోధేస్సాంభాంసిమేఘాన్ పిబతో
దదర్శ ॥ ౭౪ ॥—ఉద్ధృత్యమేఘైస్తతపవతోయమ
ర్ధంమునీంద్రైరివసంప్రణీతాః । ఆలోకయామాస
హరిః పతంతీర్నదీస్స్మృతీర్వేదమివాంబురాశిమ్ ॥
విక్రీయదిశ్యానిధనాన్యురూణి ద్వైప్యానసావుత్తమ
లాభభాజః । తరీషుతత్రత్యమఫల్గుభాండం సాంయా
త్రికానావహతోభ్యనందత్ ॥ ౭౬ ॥ — ఉత్పత్స
వోంతర్నదభర్తురుచ్చైర్గరీయసా నిశ్శ్వసితానిలే
న । పయాంసిభక్త్యాగరుడధ్వజస్యధ్వజానివోచ్చిక్షి
పిరేఫణీంద్రాః ॥ ౭౭ ॥—తమాగతంవీక్ష్యయుగా
న్తబంధుముత్సంగశయ్యాశయమంబురాశిః । ప్ర
త్యుజ్జగామేవగురుప్రమోదప్రసారితోత్తుంగతరం
గబాహుః ॥ ౭౮ ॥—ఉత్సంగితాంభఃకణకోనభ
స్వానుదన్వతస్స్వేదలవాన్మమార్జ । తస్యానువే
లంవ్రజతోధివేలమేలావనాస్ఫాలనలబ్ధగంధః ॥ ౭౯ ॥
ఉత్తాలతాలీవన సంప్రవృత్త సమీరసీమంతితకేతకీ
కాః। ఆసేదిరేలావణసైంధవీనాంచమూచరైః కచ్ఛ
భువాం ప్రదేశాః ॥ ౮౦ ॥—లవంగమాలాకలితా

వతంసాస్తేనారికేళాంతరపః పిబంతః । ఆస్వాదితా
ర్ద్రక్రముకాస్సముద్రాదభ్యాగతస్య ప్రతిపత్తిమా
పుః ॥ ౮౧ ॥—తురగశతాకులస్య పరితః పరమేకతు
రంగజన్మనః ప్రమథితభూభృతః ప్రతిపథం మథితస్య
భృశం మహీభృతా । పరిచరతో బలానుజబలస్య పు
రస్సతతంధృతశ్రియశ్చిరవిగతశ్రియో జలనిధేశ్చ త
దాభవదంతరం మహత్ ॥ ౮౨ ॥ ***********

ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
తృతీయస్సర్గః

చతుర్థసర్గప్రారమ్భః

నిశ్వాసధూమంసహరత్నభాభిర్భిత్త్వోత్థితంభూ
మిమివోరగాణాం।నీలోపలస్యూతవిచిత్రధాతుమ
సౌగిరింరైవతకందదర్శ ॥ ౧ ॥—గుర్వీరజస్రం దృ
షదస్సమంతాదుపర్యుపర్యంబుముచాంవితానైః । వి
న్ధ్యాయమానం దివసస్యభర్తుర్మార్గం పునారో
ద్ధుమివోన్నమద్భిః ॥ ౨ ॥—క్రాంతంరుచాకాంచన
వప్రభాజానవప్రభాజాలభృతాంమణీనాం।శ్రితంశిలా
శ్యామలతాభిరామంలతాభిరామన్త్రితషట్పదాభిః॥
సహస్రసంఖ్యైర్గగనంశిరోభిఃపాదైర్భువంవ్యాప్య
వితిష్ఠమానమ్ । విలోచనస్థానగతోష్ణరశ్మినిశాకరం

సాధుహైరణ్యగర్భం ॥ ౪ ॥ — క్వచిజ్జలాపాయవి
పాండరాణిధౌతోత్తరీయప్రతిమచ్ఛవీని । అభ్రాణి
బిభ్రాణముమాంగసంగవిభక్తభస్మానమివస్మరారిం ॥
ఛాయాంనిజస్త్రీచటులాలసానాం మదేనకించిచ్చటు
లాలసానాం। కుర్వాణముత్పింజలజాతపత్త్రైర్విహం
గమానాంజలజాతపత్త్రైః ॥ ౬ ॥ — స్కంధాధిరూ
ఢోజ్జ్వలనీలకంఠానుర్వీరుహశ్శ్లిష్టతనూనహీంద్రైః ।
పినద్ధితానేకలతాభుజాగ్రై రుద్రాననంతాని
వధారయంతం ॥ ౭ ॥ — విలంబినీలోత్పలకర్ణ
పూరాఃకపోలభిత్తీరివలోధ్రగౌరీః । నవోలపాలం
కృతసైకతాభాశ్శుచీరపశ్శైవలినీర్దధానం ॥ ౮ ॥
రాజీవరాజీవశలోలభృంగం ముష్ణంతముష్ణం తతిభి
స్తరూణాం । కాంతాలకాంతాలలనాస్సురాణాం ర
క్షోభిరక్షోభితముద్వహంతం ॥ ౯ ॥ — ముదేము
రారేరమరైస్సుమేరోరానీయయస్యోప చితస్యశృం
గైః। భవంతినోద్దామగిరాంకవీనాముచ్ఛ్రాయసౌం
దర్యగుణామృషోద్యాః ॥ ౧౦ ॥ — యతఃపరార్ధ్యా
నిభృతాన్యనూనైః ప్రస్థైర్ముహుర్భూరిభిరుచ్ఛిఖా
ని । ఆఢ్యాదివప్రాపణికాదజస్రం జగ్రాహరత్నా
న్యమితానిలోకః ॥ ౧౧ ॥ — అఖిద్యతాసన్నముద
గ్రతాపంరవిందధానేప్యరవిందధానే । భృంగావ
లీయస్యతటేనిపీతరసానమత్తామరసానమత్తా ॥౧౨॥

యత్రాధిరూఢేన మహీరుహోచ్చైరున్నిద్రపుష్పాక్షి
సహస్రభాజా । సురాధిపాధిష్ఠితహస్తిమల్లలీలాం
దధౌ రాజతగండశైలః ॥ ౧౩ ॥ విభిన్నవర్ణా గరు
డాగ్రజేన సూర్యస్య రథ్యాః పరితః స్ఫురంత్యా । ర
త్నైః పునర్యత్ర రుచా రుచం స్వామానిన్యిరే వంశకరీ
రణీలైః ॥ ౧౪ ॥—యత్రోజ్ఝితాభిర్ముహురంబు
వాహైస్సమున్నమద్భిర్న సమున్నమద్భిః । వనం బ
బాధే విషపావకోత్థా విపన్నగానామవిపన్నగానాం
ఫలద్భిరుష్ణాంశుకరావమర్శాత్ కార్శానవం ధా
మ పతంగకాంతైః । శశంస యః పాత్రగుణాద్గుణానాం
సంక్రాంతిమాక్రాంతగుణాతిరేకాం ॥ ౧౫ ॥ —
దృష్టోఽపి శైలస్స ముహుర్మురారేరపూర్వవద్విస్మయ
మాతతాన । క్షణే క్షణే యన్నవతాముపైతి తదేవ రూ
పం రమణీయతాయాః ॥ ౧౬ ॥ —ఉచ్చారణజ్ఞో
ఽథ గిరాం దధానముచ్చారణత్పక్షిగణాస్తటీస్తమ్ । ఉ
త్కంధరం ద్రష్టుమవేక్ష్య శౌరిముత్కంధరం దారుక
ఇత్యువాచ ॥ ౧౭ ॥— ఆచ్ఛాదితాయతదిగంబరము
చ్చకైర్గామాక్రమ్య సంస్థితముదగ్రవిశాలశృంగమ్ ।
మూర్ధ్ని స్ఫురత్తుహినదీధితికోటిమేనముద్వీక్ష్య కో
భువి న విస్మయతే గిరీశమ్ ॥ ౧౮ ॥— ఉదయతి విత
తోర్ధ్వరశ్మిరజ్జావహిమరుచౌ హిమధామ్ని యాతి
చాస్తమ్ । వహతి గిరిరయం విలంబిఘంటాద్వయప

రివారితవారణేంద్రలీలామ్ ॥ ౨౦ ॥— వహతియః
పరితఃకనకస్థలీస్సహరిణాలసమాననవాంశుకః । అ
చలఏషభవానివరాజతేసహరితాల సమాననవాంశు
కః ॥ ౨౧ ॥— పార్శ్వాత్త్యభాగమిహసానుషుసన్ని
షణ్ణాః పశ్యంతిశాంతమలసాంద్రతరాంశుజాలం।సం
పూర్ణలబ్ధలలనా లపనోపమానముత్సంగసంగిహరిణ
స్యశశాంకమూర్తేః॥ ౨౨ ॥—కృత్వాపుంవత్పాత
ముచ్చైర్భృగుభ్యోమూర్ధ్నిగ్రావ్ణాంజర్ఝరానిర్ఝ
రౌఘాః । కుర్వంతిద్యాముత్పతంతః స్మరార్తస్వర్లోక
స్త్రీగాత్రనిర్వాణమత్ర॥౨౩॥ స్థగయంత్యమూశ్శ
మితచాతకార్తస్వరా జలదాస్తటిత్తులితకాన్తకార్తస్వ
రాః।జగతీరిహస్ఫురితచారుచామీకరాస్సవితుఃక్వచి
త్కపిశయన్తిచామికారాః॥౨౪॥—ఉత్క్షిప్తముచ్ఛ్రి
తసితాంశుకరావలంబైరుత్తంభితోడుభిరతీవతరాం
శిరోభిః ।శ్రద్ధేయనిర్ఝరజలవ్యపదేశమస్యవిష్వ
క్తటేషుపతతిస్ఫుటమంతరిక్షమ్ ॥ ౨౫ ॥—ఏకత్ర
స్ఫటికతటాంశుభిన్ననీరానీలాశ్మద్యుతిభిదురాంభ
సోపరత్ర । కాళిందీజలజనితశ్రియశ్శ్రయంతే వైద
గ్ధీమిహసరితస్సురాపగాయాః ॥ ౨౬ ॥— ఇతస్త
తోస్మిన్విలసంతిమేరో స్సమానవప్రేమణి సానురా
గాః। స్త్రియశ్చపత్యౌసురసుందరీభిస్సమానవప్రే
మణిసానురాగాః ॥ ౨౭ ॥— ఉచ్చైర్మహారజ

తరాజిభిరాజితాసాదుర్వర్ణాభి ర్త్రిరిహ హేంద్ర సు ధాసవర్ణా । అభ్యేతిభ స్తపరిపాండురిత స్మరారె రుద్వహ్నిలాచనలలామలలాటలీలాం ॥ ౨౯ ॥— అయమతిజరఠాః ప్రకామగుర్వీరలఘువిలంబి పయోధరోపరుద్ధాః। సతతమసుమతామగమ్యరూపాః పరిణతదిక్కరికా స్తటీర్బిభర్తి ॥ ౨౯ ॥— ధూమాకారందధతిపురస్సౌవర్ణే వర్ణేనాగ్నే స్సదృశితటె ప శ్యామీ। శ్యామీభూతాఃకుసుమసమూహేలీనాంలీనామాలీమిహతరవోబిభ్రాణాః ॥ ౩౦॥—వ్యోమస్పృశః ప్రథయతాకలధౌతభి త్తీరున్నిద్రపుష్ప చణచంపకపింగభాసః । సౌమేరవీమగధితెననితంబశోభామెతేనభారతమిళావృతవద్విభాతి ॥ ౩౧ ॥—రుచిరచిత్రితమారుహశాలిభిః ప్రచలితైఃపరితఃప్రియకవ్రజైః । వివిధరత్నమయైః ప్రతీభాత్యసావవయవై రివజంగమతాంగతైః ॥ ౩౨ ॥— కుశేశయైరత్రజలాశయోషితాముదారమంతేకలభావికస్వరైః । ప్రియయతెసిద్ధగణైశ్చయోషితాముదారమంతేకలభావికస్వరైః ॥ ౩౩ ॥— ఆసాదితస్యతమసానియతెర్నియోగాదాకాంక్షతఃపునరపక్రమణేనకాలమ్ । పత్యుస్త్విషామిహమహౌషధయఃకళత్రస్థానం పరైరనభిభూతమమూర్వహంతి ॥ ౩౪ ॥—వనస్పతిస్కంధనిషణ్ణబాల ప్రవాళహస్తాఃప్రమదాఇవాత్ర । పు

ప్పేవతు శైలరాంభితలోచనై ర్యాన్మధువరితవారితవ్య తైర్విరితత్యః ॥ ౩౫ ॥—విహగాళికదంబసురభావి హాగాళికలయంత్యనుక్షణమనేకలయమ్ । భ్రమయ న్నుపైతిముహురభ్రమయంపవనశ్చధూతనవనీపవనః విద్వద్భిరాగమపరైర్వివృతంకథంచిచ్ఛ్రుత్వాపి దు గ్రహమనిశ్చితధీభిరన్యైః । శ్రేయాన్ద్విజాతిరివ హంతుమఘానిదక్షం గూఢార్థమేషనిధిమంత్రగణం బిభర్తి ॥ ౩౬ ॥—బింబోష్ఠంబహుమనుతేతురం గవక్త్రశ్చుంబంతంముఖమిహకిన్నరంప్రియాయాః । శ్లిష్యంతంముహురితరోపితన్నిజస్త్రీముత్తుంగస్తనభ రభంగభీరుమధ్యాం ॥ ౩౭ ॥—యదేతదస్యానుత టంవిభాతివనంతతానేకతమాలతాలం । నపుష్పితా త్రస్థగితార్కరశ్మావనంతతానేకతమాలతాలం॥ ౩౮ దంతోజ్జ్వలాసువిమలోపలమేఖలాంతాస్సద్రత్నచి త్రకటకాసుబృహన్నితంబాః । అస్మిన్భజంతి ఘన కోమలగండశైలా నార్యోనురూపమధివాసమధిత్య కాసు ॥ ౪౦ ॥—అనతిచిరోజ్ఝితస్యజలదేనచిరస్థిత బుద్బుదస్యపయసోనుకృతిం । విరళవికీర్ణవజ్రశకలా సకలామిహవిదధాతిధౌతకలధౌతమహీ॥ ౪౧ ॥— వర్జయంత్యాజనైస్సంగమేకాంతతస్తర్కయన్త్యా సుఖంసంగమేకాంతతః । యోషయైషస్మరాసన్నతా పాంగయా సేవ్యతేనేకయాసన్నతాపాంగయా॥౪౨

సంకీర్ణకీచకవనస్ఖలితైకవాలవిచ్ఛేదకాతరధియశ్చ
లితుంచమర్యః। అస్మిన్మృదుశ్వసనగర్భతదీయరం
ధ్రనిర్యత్స్వనశ్రుతిసుఖాదిహనోత్సహంతే ॥ ౪౩ ॥
ముక్తంముక్తాగౌరమిహక్షీరమివాభ్రైర్వాపీష్వంత
ర్లీనమహీనీలదళాసు। శస్త్రీశ్యామైరంశుభిరా
శుద్రుతమంభశ్ఛాయామచ్ఛామృచ్ఛతినీలీసలిలస్య॥
యానయయౌప్రియమన్యవధూభ్యస్సారతరాగమ
నాయతమానం। తేనసహేహబిభర్తిరహస్స్త్రీసా
రతరాగమనాయతమానమ్ ॥ ౪౫ ॥—భిన్నేషుర
త్నకిరణైఃకిరణేష్విహేందోరుచ్చావచైరుపగతేషుస
హస్రసంఖ్యాం। దోషాపినూనమహిమాంశురసౌకి
లేతివ్యాకోశకోకనదతాందధతేనళిన్యః ॥ ౪౬ ॥—
అవిశంకమంకపరివర్తినోచితాశ్చలితాఃపురఃపతిము
పైతుమాత్మజాః। అనురోదితీవకరుణేనపత్రిణాం
విరుతేనవత్సలతయైషనిమ్నగాః ॥ ౪౭ ॥—మధుక
రవిటపానమితాస్తరుపఙ్క్తీర్బిభ్రతోస్య విటపానమి
తాః। పరిపాకపిశంగలతారజసారోధశ్చకాస్తికపిశ
ఙ్గలతా ॥ ౪౮ ॥—ప్రాగ్భాగతఃపతదిహోర్ధ్వము
పత్యకాసుశ్శృంగారితాయతమహేభకరాభమంభః।
సంలక్ష్యతేవివిధరత్నకరానువిద్ధమూర్ధ్వప్రసారిత
సురాధిపచాపచారు ॥ ౪౯ ॥—దధతిచవికసద్విచి
త్రకల్పద్రుమకుసుమైరభిగుంఫితానివైతాః। తుణమ

లఘువిలంబిపింఛదాస్స్నశ్శిఖరశిఖాశ్శిఖ శేఖరానము
ష్య ॥ ౫౦ ॥ —సవధూకాస్సుఖినోస్మిన్ననవరతమ
మందరాగతామరసదృశః । నాసేవంతేరసననన్ననవ
రతమమందరాగతామరసదృశః ॥ ౫౧ ॥—ఆచ్ఛా
ద్యపుష్పపటమేషమహాంతమంతరావర్తిభిర్గృహ
కపోతశిరోధరాభైః । స్వాంగానిధూమరుచమాగర
వీంచధాన్నైర్థూపాయతీవపటలైర్నవనీరదానాం ॥
అన్యోన్యవ్యతికరచారుభిర్విచిత్రైరత్రస్యన్నవమణిజ
న్మభిర్మయూఖైః । విస్మేరాగగనసదఃకరోత్యము
ష్మిన్నాకాశేరచితమభిత్తిచిత్రకర్మ॥౫౩॥—సమీరశి
శిరశ్శిరస్సువసతాంసతాంయవనికానికామసుఖినాం।
బిభర్తిజనయన్నయం ముదమపామపాయధవళా
వలాహకతతీః ॥ ౫౪ ॥—మైత్ర్యాదిచిత్తపరికర్మవి
దోవిధాయక్లేశప్రహాణమిహలబ్ధసబీజయోగాః।ఖ్యా
తించసత్త్వపురుషాన్యతయాధిగమ్యవాంఛంతితామ
పిసమాధిభృతోనిరోద్ధుం ॥ ౫౫ ॥ — మరకతమ
యమేదినీషుభానోస్తరువిటపాన్తరపాతినో మయూ
ఖాః । అవనతశితికంఠకంఠలక్ష్మీమిహదధతి స్ఫురితా
ణురేణుజాలాః ॥ ౫౬ ॥ —యాబిభర్తికలవల్లకీ
గుణస్వానమానమతికాళిమాలయా । నాత్రకాంత
ముపగీతయాతయాస్వానమానమతికాళిమాలయా ॥
సాయంశశాంకకిరణాహతచంద్రకాంతనిష్యందినీరని

కరేణకృతాభిషేకాః । అర్ధార్ధపల్లోల్లసితవహ్నిభి
రహ్నితప్తాస్తీవ్రంమహావ్రతమివాత్రచరంతివప్రాః॥
ఏతస్మిన్నధికపయశ్శ్రియంవహంత్యస్సంక్షోభం ప
వనభువాజవేననీతాః । వాల్మీకేరరహితరామలక్ష్మ
ణానాంసాధర్మ్యందధతిగిరాంమహాసరస్యః ॥౫౯॥
ఇహముహుర్ముదితైఃకలభైరవఃప్రతిదిశంక్రియతేకల
భైరవః। స్ఫురతిచానువనంచమరీచయఃకనకరత్నభు
వాంచమరీచయః॥ ౬౦ ॥—త్వక్సారరంధ్రపరిపూ
రణలబ్ధగీతిరస్మిన్నసౌమృదితపక్ష్మలరల్లకాంగః। కస్తూ
రికామృగవిమర్దసుగంధిరేతిరాగీవ సక్తిమధికాం
విషయేషువాయుః ॥ ౬౧ ॥—ప్రీత్యైయూనాం
వ్యవహితతపనాఃప్రౌఢధ్వాంతందినమిహజలదాః ।
దోషామన్యంవిదధతిసురతక్రీడాయాసశ్రమశమప
టవః ॥ ౬౨ ॥—భగ్నోనివాసోయమిహాస్యపుష్పై
స్సదానతోయేనవిషాణినాగః । తీవ్రాణితేనోజ్ఝతి
కోపితోసౌసదానతోయేనవిషాణినాగః॥ ౬౩ ॥—
ప్రాలేయశీతమచలేశ్వరమీశ్వరోపి సాంద్రేభచర్మ
వసనావరణోధిశేతే । సర్వర్తునిర్వృతికరే నివస
న్నుపైతినద్వంద్వదుఃఖమిహకించిదకించనోపి ॥౬౪॥
నవనగవనరేఖాశ్యామమధ్యాభిరాభిస్స్ఫటికకటక
భూభిర్నాటయత్యేషశైలః। అహిపరికరభాజోభా
స్మనైరంగరాగైరధిగతధవళిమ్నశ్శూలపాణేరభి

ఖ్యాం ॥ ౬౫ ॥—దధద్భిరభిత స్తటౌ వికచవారిజాం
బూనదైర్వినోదితదినక్లమాః కృతరుచశ్చ జాంబూన
దైః । నిషేవ్యమధుమాధవారసవదత్రకాదంబరం
హరంతిరతయేరహఃప్రియతమాంగకాదంబరమ్ ॥
దర్పణనిర్మలాసుపతితేఘనతిమిరముషిజ్యోతిషి రౌ
ప్యభిత్తిషుపురఃప్రతిఫలతిముహుః । వ్రీడమసమ్ముఖో
పిరమణైరపహృతవసనాఃకాంచనకందరాసుతరుణీరి
హనయతిరవిః ॥ ౬౬ ॥—అనుకృతశిఖరౌఘశ్రీభి
రభ్యాగతేసౌ త్వయి సరభసమభ్యుత్తిష్ఠతీవాద్రిరు
చ్చైః ।ద్రుతమరుదుపనున్నైరున్నమద్భిస్సహేలం
హలధరపరిధానశ్యామలైరంబువాహైః ॥ ౬౭ ॥
ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
చతుర్థస్సర్గః

అథ పంచమసర్గప్రారమ్భః

ఇత్థంగిరఃప్రియతమాఇవసోవ్యలీకాశ్శుశ్రావసూ
తతనయస్యతదావ్యలీకాః । రంతుంనిరంతరమియేష
తతోవసానేతాసాంగిరౌచవనరాజిపటంవసానే॥౧॥
తంసద్విపేందరతులితాతులతుంగశృంగ మభ్యుల్లస
త్కదళికావనరాజిరుచ్చైః । విస్తారరుద్ధవసుధోన్వ
చలంచచాలలక్ష్మీందధత్ప్రతిగిరేరలఘుర్బలౌఘః॥౨॥

భాస్వత్కరవ్యతికరోల్లసితాంబరాంతాస్సాపత్రపా
ఇవమహాజనదర్శనేన। సంవివ్యురంబరవికాసిచమూ
సముత్థంపృథ్వీరజఃకరభకంఠకడారమాశాః ॥ ३ ॥
ఆవర్తినశ్శుభఫలప్రదశుక్తియుక్తాస్సంపన్నదేవమ
ణయోభృతరంధ్రభాగాః। అశ్వాఃప్యథుర్వమమతీ
మతిరోచమానాస్తూర్ణంపయోధయఇవోర్మిభిరా
పతంతః॥ ४ ॥—ఆరతమగ్నమవమత్యసృణంశితా
గ్రమేకఃగళసలాయతజవేనకృతార్తనాదః। అన్యఃపున
ర్ముహురుదప్లవతాస్తభార మన్యోన్యతఃపథిబతా
ఖిఖితామిభోష్ట్రః ॥ ५ ॥—ఆయస్తమైక్షతజనశ్చ
టులాగ్రపాదం గచ్ఛంతముచ్చలితచామరచారుమశ్వం। నాగంపునర్మృదుసలీలనిమీలితాక్షంసర్వఃప్రి
యఃఖలుభవత్యనురూపచేష్టః ॥ ६ ॥—త్రస్తస్స
మస్తజనహాసకరఃకరేణోస్తావత్ఖరః ప్రఖరముల్లల
యాంచకార। యావచ్చలాసనవిలోలనితంబబింబ
విస్రస్తవస్త్రనవరోధవధూఃపపాత ॥ ७ ॥—శై
లోపశల్యనిపతద్రథనేమిధారానిష్పిష్టనిష్ఠురశిలాత
లచూర్ణగర్భాః। భూరేణవోనభసిబద్ధపయోదచక్రాశ్చక్రీవదంగరుహధూమ్రరుచోవిససృః ॥८॥
ఉద్యత్కృశానుశకలేషుఖురాభిఘాతాద్భూమీసమా
యతశిలాఫలకాచితేషు। పర్యంతవర్త్మసువిచక్రమిరేమహాశ్వాఃశైలస్యదర్దురపుటానివవాదయంతః

తః ॥ ౯ ॥ తేజోనిరోధసమతావహితేన యంత్రా సమ్యక్కశాత్రయవిచారవిదానియుక్తః । ఆరట్టజ శ్చటులనిష్ఠురపాతముచ్చైశ్చిత్రం చకారపదమర్ధపు లాయితేన ॥ ౧౦ ॥ నీహారజాలమలినః పునరుక్తసా న్ద్రాః కుర్వన్వధూజనవిలోచనపక్ష్మమాలాః । క్షు ణ్ణాః క్షణంయదుబలైర్దివమాతితాంసుః పాంసుర్దిశాం ముఖమతుత్థయదుత్థితో ద్రేః ॥ ౧౧ ॥ ఉచ్ఛిద్యవిద్వి షఇవప్రసభం మృగేంద్రాన్ని న్ద్రానుజానుచరభూ పతయోధ్యవాత్సుః । వన్యేభమస్తకనిఖాతనఖాగ్ర ముక్తముక్తాఫలప్రకరభాంజిగుహాగృహాణి ॥ ౧౨ ॥ బిభ్రాణయాబహుళయావకపంకపింగపింఛావచూ డమనుమాధవధామజగ్ముః । చంచద్వ్యగ్రదష్టచటులా హివతాకయాన్యైస్స్వావానఘాగమురగాశనకేతుయ ష్ట్యా ॥ ౧౩ ॥—ఛాయామపాస్యమహతీమపి వర్త మానామాగామినీంజగృహిరేజనతాస్తరూణాం । స ర్వోహినోపగతమప్యపచీయమానంవర్ధిష్ణుమాశ్ర యమనాగతమప్యుపైతి ॥ ౧౪ ॥—అగ్రేగతేనవస తింపరిగృహ్యరమ్యామాపాత్యసైనికనిరాకరణాకులే న । యాంతోన్యతఃప్లుతకృతస్వరమాశుదూరాదు ద్బాహునాజుహువిరేముహురాత్మవర్గ్యాః ॥ ౧౫ ॥ సిక్తాఇవామృతరసేనముహుర్జనానాం క్లాంతిచ్ఛి దోవనవనస్పతయస్తదానీం । శాఖావనక్తవననాభ

రణాభిరామాః కల్పద్రుమైస్సహవిచిత్రఫలైర్విరే
జుః ॥ ౧౬ ॥ —యానాజ్జనఃపరిజనైరవరోప్యమా
ణారాజ్ఞీర్నరాపనయనాకులసావిదల్లాః । స్రస్తావ
కుంఠనపటాః క్షణలక్ష్యమాణవక్త్రశ్రియస్సభయకౌ
తుకమీక్షతేస్మ ॥ ౧౭ ॥ — కంఠావసక్తమృదుబా
హులతాస్తురంగా ద్రాజావరోధనవధూరవతారయంతః । ఆలింగనాన్యధికృతాస్స్ఫుటమాపురేవగండస్థలీ
శ్శుచితయానచుచుంబురాసాం ॥ ౧౮ ॥—దృష్టేప
వనిజితకలాపభరామధస్తాద్వ్యాకీర్ణమాల్యకబ
రాంకబరీంతరుణ్యాః । ప్రాదుద్రువత్సపదిచంద్రక
వాన్ద్రుమాగ్రాత్సంఘర్షిణాసహగుణాభ్యధికైర్ద్రు
రాసం ॥ ౧౯ ॥—రోచిష్ణుకాంచనచయాంశుపిశం
గితాశా వంశధ్వజైర్జలదసంహతిముల్లిఖంత్యః ।
భూభర్తురాయతనిరంతరసన్నివిష్టాఃపాదాఇవాభి
బభురావళయోరథానాం ॥ ౨౦ ॥—ఛాయావిధా
యిభిరనుజ్ఝితభూతిశోభైరుచ్ఛ్రాయిభిర్బహుళపా
టలధాతురాగైః । దూష్యైరివక్షితిభృతాం ద్విరదైరుదారతారావళీవిరచనైర్వ్యరుచన్నివాసాః ॥౨౧॥
ఉత్క్షిప్తశాండపటకాంతరలీయమానమందానిలప్ర
శమితశ్రమఘర్మతోయైః । దూర్వాప్రతానసహజాస్తరణేషుభేజెనిద్రాసుఖం వసనసద్మసు రాజదారైః ॥ ౨౨ ॥— ప్రస్వేదవారిసవిశేషవిషక్తమంగే

కూపారనకంఠక్షతనఖక్షతముత్త్రిపంతీ । ఆవిర్భవద్ఘన పయోధర బాహుమూలా శాతోదరీయువదృశాం క్షణముత్సవోభూత్ ॥ ౨౩ ॥—యావత్సపవసమయ స్సమమేవ తాపదవ్యాకులాః పటమయాన్యభితో విత త్యే । పర్యాపతత్క్రయికలోకమగణ్యపణ్యాపూర్ణా పణావిపణినో విపణీర్విభేజుః ॥ ౨౪ ॥ — అల్ప ప్ర యోజనకృతోరుతర ప్రయాసైరుద్గీర్ణలోష్టలగుడైః పరితోనుబద్ధం । ఉద్యాగమద్దు)తమశోకహజాలమ ధ్యాదన్యశ్శశంగుణమనల్పమవన్నవాప ॥ ౨౫ ॥— త్రాసాకులః పరిపతన్పరితో నివేశాన్పుమ్భిర్న కైశ్చ దపిధన్విభిరన్వబంధి । తస్థౌ తథాపినమృగః క్వచిదం గనానామాకర్ణపూర్ణనయనేషుహతేక్షణశ్రీః ఆస్తీర్ణతల్పరచితావనథః క్షణేన వేశ్యాజనః కృతనవ ప్రతికర్మకామ్యః । ఖిన్నానఖిన్నమతిరాపతతో మ నుష్యాన్ప్రత్యగ్రహీద్భిశనివిష్టఇవోపచారైః ॥ సస్నుః పయఃపపురనేనిజురంబరాణి జక్షుర్బిసంధృత వికాసిబిసప్రసూనాః । సైన్యాశ్శ్రియామనుపభో గనిరర్థకత్వ దోషప్రవాదమమృజన్నగనిమ్నగా నామ్ ॥ ౨౭ ॥ —నాభిహ్రదైః పరిగృహీతరయా ణిని మైన(స్త్రీ)ణాం బృహజ్జఘనసేతునివారితాపి । జ ఘ్నుర్జలాని జలమండుకవాద్యవల్గువల్గద్ఘనస్తనతటస్ఖలి తానిమందం ॥ ౨౮ ॥—ఆలోలపుష్కరముఖోల్లస

త్రైరభీక్ష్ణముక్షాంబభూవురభితోవపురంబువర్షైః ।
ఖాదాయుతశ్వసితవేగభర స్తముగ్ధ మూర్ధన్యరత్నని
కరైరివహస్తికాని ॥ ౩౦ ॥—యేపక్షిణః ప్రథమమ
మ్బునిధింప్రవిష్టాఽయేత్వింద్రపాణితులితాయుధలూ
నపక్షాః । తేజగ్మురద్రిపతయస్సరసీర్విగాఢుమాక్షిప్త
కేతుకుథసైన్యగజచ్ఛలేన ॥ ౩౧ ॥—ఆత్మానమేవ
జలధేః ప్రతిబింబితాంగమూర్మౌ మహత్యభిముఖాపతి
తం సమీక్ష్య । క్రోధాదధావదపభీరభితూర్ణమన్య
నాగాభియుక్త ఇవయుక్తమహోమహాంభః ॥ ౩౨ ॥
నాదాతుమన్యకరిముక్తమదాంబుతిక్తంధూతాంకు
శేనవిహాతుమపీచ్ఛతాంభః । రుద్ధగజేనసరుషాస
రితోవతారేరిక్తోదపాత్రకరమాస్త చిరంజనౌఘః ॥
పంథానమాశువిజహీహిపురస్తనాతేపశ్యః ప్రతిద్వి
రదకుంభవిశంకిచేతాః । స్తంబేరమః పరిణినంసురసా
పుష్పైషుభిర్గ్గైరగద్యతపసంభ్రమమేవమేకా ॥ ౩౪ ॥
కీర్ణాంశసైరనుకపోలమనేకపానాంహాస్తైర్విగాఢమ
దతాపరుజశ్శమాయ । ఆకర్ణముల్లలితమంబువికా
సకాశనీకాశమాపనమతాంసిత చామరస్య ॥ ౩౫ ॥
గండూషముజ్ఝితవతాపయసస్సరోషం నాగేనలబ్ధవర
వారణమారుతేన । అంభోధిరోధసిపృథుప్రథిమాన
భాగరుద్ధోరుదంతమునలప్రసరం నిపేతే ॥ ౩౬ ॥—
దానందదశ్యపిజలైస్సహసాధిరూఢేకో విద్యమానగతి

రాసితుముత్సహేత । యద్దంతినఃకటకటాహతటా
న్మిమంక్షోర్మంక్షూదపాతిపరితఃపటలైరలీనాం॥ ౩౭
అంతర్జలౌఘమవగాఢవతఃకపోలౌ హిత్వాక్షణం వి
తతపక్షతిరంతరిక్షే। ద్రవ్యాశ్రయేష్వపిగుణేషురరా
జనీలోవర్ణఃపృథగ్గతఇవాలిగణోగజస్య ॥ ౩౮ ॥
సంసర్పిభిఃపయసిగైరికరేణురాగై రంభోజగర్భర
జసాంగనిషంగిణాచ। క్రీడోపభోగమనుభావ్యసరి
న్మహేభావన్యోన్యవస్త్ర పరివృత్తిమివ వ్యధత్తామ్ ॥
యాంచంద్రకైర్మదజలస్యమహానదీనాంనేత్రశ్రియం
వికసతోవిదధుర్గజేంద్రాః। తాంప్రత్యవాపురవి
లంబితముత్తరంతో ధౌతాంగలగ్ననవనీలపయోజప
త్త్రైః ॥ ౪౦ ॥—ప్రత్యన్యదంతినిశితాంకుశదూరభి
న్ననిర్యాణనిర్యదసృజంచలితంనిషాదీ। రోద్ధుం మ
హేభమపరిభ్రఢిమానమాగాదాక్రాంతతానవనమే
తిమహార్ణవస్య॥ ౪౧ ॥—సేవ్యోపిసానునయమా
కలనాయయంత్రానీతేనవన్యకరిదానకృతాధివాసః।
నాభాజికేవలమభాజిగజేనశాఖీనాన్యస్య గంధమపి
మానభృతస్సహంతే ॥ ౪౨ ॥—అద్రీంద్రకుంజచ
రకుంజరగండకాషసంక్రాంతదానపయసోవనపాద
పస్య। సేనాగజేనమథితస్యనిజప్రసూనైర్ద్వైధ
ధాగతమగామికులైరలీనాం ॥ ౪౩ ॥—నోచ్చైర్య
దాతరుతలేషు మముస్తదానీమాధోరణైరభిహితాః

పృథుమూలశాఖాః । బంధాయచిచ్ఛిదురిభా స్తరసా
త్మనైవనైవాత్మనీనమథవా క్రియతేమదాంధైః ॥౪౪॥
ఉష్ణోష్ణశీకరసృజఃప్రబలోష్మణోన్తరుత్ఫుల్లనీలనలినో
దరతుల్యభాసః। ఏకాన్విశాలశిరసోహరిచందనేషు
నాగాన్బబంధురగపరాన్మనుజానిరాసుః ॥ ౪౫ ॥
కండూయతఃకటభువంకరిణోమదేనస్కంధంసుగం
ధిమనులీనవతానగస్య। స్థూలేంద్రనీలశకలావళికో
మలేనకంఠేగుణత్వమళినాంవలయేనభేజే ॥ ౪౬ ॥
నిర్ధూతవీతమపిబాలకముల్లలంతంయంతాక్రమేణప
రిసాంత్వనతర్జనాభిః। శిక్షావశేనశనకైర్వశమాని
నాయశాస్త్రంసునిశ్చితధియాంక్వనసిద్ధిమేతి ॥౪౭॥
స్తంభంమహాంతముచితంసహసాముమోచదానంద
దావతితరాంసరసాగ్రహస్తః । బద్ధాపరాణిపరితో
నిగళాన్యలావీత్స్వాతంత్ర్యముజ్జ్వలమవాపకరేణు
రాజః ॥ ౪౮ ॥— జజ్ఞైర్జనైర్ముకుళితాక్షమనాద
రేణసంరబ్ధహస్తిపకనిష్ఠురచోదనాభిః । గంభీరవే
దినిపురఃకబళంకరీంద్రమృదోపి నామనమహాన్విని
గృహ్యాసాధ్యః ॥ ౪౯ ॥ క్షిప్తంపురోనజగృహే ము
హురిక్షుకాండంనాపేక్షతేస్మనికటోపగతాంకరె
ణుం । సస్మారవారణపతిఃపరిమీలితాక్షమిచ్ఛావిహా
రవనవాసమహోత్సవానామ్ ॥ ౫౦ ॥— దుఃఖేన
భోజయితుమాశయితాశశాక తుంగాగ్రకాయమన

మంతమనాదరేణ। ఉత్క్షిప్తహస్తతలదత్తపిధానపిం
డస్నేహస్స్రుతిస్నపితబాహురిభాధిరాజః ॥ ౨౧ ॥
శుక్లాంశుకోపరచితాబనిరంతరాభిర్వస్త్రాని రశ్మివిత
తానినరాధిపానామ్। చంద్రాకృతీనిగజమండలికా
భిరుచ్చైర్నీలాభ్రపఙ్క్తిపరివేషమివాధిజగ్ముః ॥ ౨౨ ॥
గత్యూనమార్గగతయోఽపి గతోరుహాగాస్స్వైరం
సమాచకృషిరేభువివెల్లనాయ। దర్పోదయోల్లలిత
ఫేనజలానుసారసంలక్ష్యపల్యయనవర్ధ్రపదాస్తుర
ఙ్గాః ॥ ౨౩ ॥ — ఆజిఘ్రతి ప్రణతమూర్ధ్ని బా
హ్లీజె శ్వైతస్యాంగసఙ్గమసుఖానుభవోత్సుకాయాః
నాసావిరోకపవనోల్లలితంతనీయోరోమాంచతామివ
జగామరజఃపృథివ్యాః ॥ ౨౪ ॥ — హేమస్థలీషుప
రితఃపరివృత్యవాజీధున్వన్వపుః ప్రవితతాయతకేశప
ఙ్క్తిః। జ్వాలాకణారుణరుచానికరేణ రేణోశ్శ్లేషే
ణ తేజసఇవోల్లసతారరాజ ॥ ౨౫ ॥ — దంతాళికా
ధరణనిశ్చలపాణియుగ్మమర్ధోదితో హరిరివోదయ
శైలమూర్ధ్నః। స్తోకేననాక్రమతవల్లభపాలముచ్చై
శ్శ్రీవృక్షకీపురుషకోన్నమితాగ్రకాయః ॥ ౨౬ ॥ —
రేజేజనైస్స్నపనసాంద్రతరార్ద్రమూర్తిర్దేవై
రివానిమిషదృష్టిభిరీక్ష్యమాణః । శ్రీసన్నిధానరమ
ణీయతరోశ్వఉచ్చైరుచ్చైశ్శ్రవాజలనిధేరివ జాత
మాత్రః ॥ ౨౭ ॥ ఆశ్రావిభూమిపతిభిః క్షణవీతని

ప్రైరశ్నన్ పురోహరితకం ముదమాదధానః । గ్రీవా
గ్రలోలకలకింకిణికానినాదమిశ్రందధద్దశనబుర్బురశ
బ్దమశ్వః ॥ ౫౮ ॥—ఉత్ఖాయదర్పచలితేన సహైవ
రజ్జ్వాకీలంప్రయత్నపరమానవదుర్గ్రహేణ। ఆకు
ల్యకారికటకస్తురగేణ తూర్ణమశ్వేతి విద్రుతమను
ద్రవతాన్యమశ్వమ్ ॥ ౫౯ ॥—అవ్యాకులంప్రకృత
ముత్తరధైర్యకర్మధారాః ప్రసాధయితుమవ్యతికీర్ణ
రూపాః । సిద్ధంముఖేనవసువీథిషుకశ్చిదశ్వం వల్గావి
భాగకుశలోగమయాంబభూవ ॥ ౬౦ ॥— ముక్తా
స్తృణానిపరితఃకటకం చరంతస్త్రుట్యద్వితానతనికా
వ్యతిషంగభాజః । సస్రుస్సరోషపరిచారకవార్యమా
ణాదామాంచనస్ఖలితలోలపదంతురంగాః ॥ ౬౧ ॥
ఉత్తీర్ణభారలఘునాప్యలఘూలపౌఘసౌహిత్యనిస్స
హతరేణతరోరధస్తాత్ । రోమంథమంథరచలద్గురు
సాస్నమాసాంచక్రే నిమీలదలసేక్షణమౌక్షకేణ ॥
మృత్పిండశేఖరితకోటిభిరర్ధచంద్రం శృంగైశ్శిఖా
గ్రగతలక్ష్మనులంహావద్భిః । ఉచ్ఛృంగితాన్యవృషభా
స్సరితాంనదంతో రోధాంసి ధీరమవచస్కరిరే మ
హోక్షాః ॥ ౬౩ ॥—మేదస్వినస్సరభసోపగతానభీ
కాన్భజ్త్వాపరాననడుహోముహురాహవేన।ఊ
ర్జస్వలేనసురభీరనునిస్సపత్నంజగ్మైజయోద్ధురవిశా
లవిషాణముక్ష్ణా॥ ౬౪ ॥—బిభ్రాణమాయతిమతీమ

వృథాంశిరోధిం ప్రత్యగ్రతామతిరపామధికంధరం
॥ లోలోష్ఠమష్ట్రికముదగ్రముఖం తరూణామభ్రం
లిహానిలిలిహేనవపల్లవాని ॥ ౬౫ ॥—సార్ధం క
థంచిదుచితైఃపిచుమందపత్రైరాస్యాన్తరాళగతమా
మ్రదళంమ్రదీయః। దాశేరకస్సపదిసంవలితంనిషా
దైర్విప్రంపురాపతగరాడివనిర్జగార ॥ ౬౬ ॥
స్పష్టంబహిఃస్థితవతేపిని వేదయంత శ్చేష్టావిశేషమను
జీవిజనాయరాజ్ఞాం। వైతాళికాస్స్ఫుటపదప్రకటా
ర్థముచ్చైర్భోగావళీఃకలగిరోవసరేషు పేఠుః ॥
ఉన్నమ్రతామ్రపటమంటపమండితం తదానీలనాగ
కులసంకులమాబభాసే। సంధ్యాంశుభిన్నఘనకర్బు
రితాంతరిక్షలక్ష్మీవిడంబిశిబిరంశివకీర్తనస్య॥౬౮ ॥
ధరస్యోద్ధర్తాసిత్వమితినను సర్వత్ర జగతి ప్రతీతస్త
త్కిం మామతిభరమధఃప్రాపిపయిషుః। ఉపాలబ్ధే
వోచ్చైర్గిరిపతిరితిశ్రీపతిమసౌబలాక్రాంతఃక్రీడద్వి
రదమథితోర్వీరుహరవైః ॥ ౬౯ ॥ ***********

ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
పంచమస్సర్గః

షష్ఠసర్గప్రారమ్భః

అథరిరంసుమముంయుగపద్గిరౌకృతయథాస్వత

రుప్రసవశ్రియా । ఋతుగణేననిషేవితుమాదధేభువి
పదంవిపదంతకృతంసతామ్ ॥ ౧ ॥ —నవపలాశప
లాశవనంపురస్స్ఫుటపరాగపరాగతపంకజం । మృ
దులతాంతలతాంతమలోకయత్ససురభింసురభిం సు
మనోభరైః ॥ ౨ ॥ —విలులితాలకసంహతిరామృ
శన్మృగదృశాంశ్రమవారిలలాటజం । తనుతరంగ
తతింసరసాందళత్కువలయంవలయన్మరుదావవౌ ॥
తులయతిస్మవిలోచనతారకాఃకురవకస్తబకవ్యతిషం
గిణి । గుణవదాశ్రయలబ్ధగుణోదయే మలిని మాలిని
మాధవయోషితాం ॥ ౪ ॥—స్ఫుటమివోజ్జ్వలకాం
చనకాంతిభిర్యుతమశోకమశోభత చంపకైః । విర
హిణాంహృదయస్యభిదాభృతఃకపిశితంపిశితంమద
నాగ్నినా ॥ ౫ ॥ —స్మరహుతాశనముర్మురచూ
ర్ణతాందధురామ్రవణస్యరజఃకణాః । నిపతితాః
పరితఃపథికవ్రజానుపరితేపరితేపురతోభృశం ॥ ౬ ॥
రతిపతిప్రహితేవకృతక్రుధఃప్రియతమేషు వధూర
నునాయికా । వకుళపుష్పరసాసవపేశలధ్వనిరగా
న్నిరగాన్మధుపావళిః ॥ ౭ ॥ —ప్రియసఖీసదృశం
ప్రతిబోధితాఃకిమపికామ్యగిరాపరపుష్టయా । ప్రి
యతమాయవపుర్గురుమత్సరచ్ఛిదురయాదురయా
చితమంగనాః ॥ ౮ ॥ —మధుకరైరపవాదకరైరివ
స్మృతిభువఃపథికాహరిణాఇవ । కలతయానచసస్వ

రి వాదివీస్వరజి తారజి తావశమాయయుః॥ ౯ ॥—
సమభిసృత్యరసాదవలంబితః ప్రమదయా కుసుమా
పచిచీషయా । అవినమన్నరరాజవృధోచ్చకైరనృత
యానృతయాపనసాదపః ॥ ౧౦ ॥—ఇదమపాన్య
విరాగిపరాగిణీకలికదంబకమంబురుహాంతతిః । స్తన
భరేణజితస్తబకానమన్నవలతేవలతేభిముఖంతవ ॥
సురభిణిశ్వసితేదధతస్తృషానవసుధామధురేచతవా
ధరే। అలమలైరివగంధరసావముూషమనసామనసా
మనసాముదె ॥ ౧౨ ॥—ఇతిగదంతమనంతరమంగ
నాభుజయుగోన్నమనోచ్చతరస్తనీ । ప్రణయినంర
భసాదుదరశ్రియావళిభయాళిభయాదివసస్వజే॥౧౩
వదనసౌరభలోభపరిభ్రమద్భ్రమరసమ్భ్రమసంభృ
తశోభయా । చలితయావిదధేకలమేఖలాకలకలాల
కలోఽధృశాన్యయా ॥ ౧౪ ॥—అజిగణాగణశఃప్రి
యమగ్రతః ప్రణతమప్యభిమానితయానయాః । న
తిసుధావభవన్మదనవ్యధావిధుతిశాధురితాః కుకుర
స్త్రియః ॥ ౧౫ ॥—కుసుమకార్ముకకార్ముకసంహిత
దుతశిలీముఖఖండితవిగ్రహాః । మరణమప్యపరాఃప్ర
తిపేదిరేకిముముహుముూముహుర్గతభర్తృకాః ॥
దురుదిషావదనాంబురుహశ్రియస్సుతనుసత్యమలంక
రణాయతె । తదపిసంప్రతిసన్నిహితె సుధావధిగ
మంధిగమంగళమశ్రుణః ॥ ౧౬ ॥—త్యజతికష్టమ

రుప్రసవశ్రియా । ఋతుగణేననిషేవితుమాదధేభువి
పదంవిపదంతకృతంసతామ్ ॥ ౧ ॥ —నవపలాశప
లాశవనంపురస్స్ఫుటపరాగపరాగతపంకజం । మృ
దులతాంతలతాంతమలోకయత్ససురభింసురభిం సు
మనోభరైః ॥ ౨ ॥ —విలులితాలకసంహతిరామృ
శన్మృగదృశాంశ్రమవారిలలాటజం । తనుతరంగ
తతింసరసాందళత్కువలయంవలయన్మరుదావవౌ ॥
తులయతిస్మవిలోచనతారకాఃకురవకస్తబకవ్యతిషం
గిణి । గుణవదాశ్రయలబ్ధగుణోదయే మలిని మాలిని
మాధవయోషితాం ॥ ౪ ॥ —స్ఫుటమివోజ్జ్వలకాం
చనకాంతిభిర్యుతమశోకమశోభత చంపకైః । విర
హిణాంహృదయస్యభిదాభృతఃకపిశితంపిశితంమద
నాగ్నినా ॥ ౫ ॥ —స్మరహుతాశనముర్మురచూ
ర్ణతాందధురివామ్రవణస్యరజఃకణాః । నిపతితాః
పరితఃపథికవ్రజానుపరి తేపరి తేపురతోభృశం ॥ ౬ ॥
రతిపతిప్రహితేవకృతక్రుధఃప్రియతమేషు వధూర
నునాయికా । బకుళపుష్పరసాసవపేశలధ్వనిరగా
న్నిరగాన్మధుపావళిః ॥ ౭ ॥ —ప్రియసఖీసదృశం
ప్రతిబోధితాఃకిమపికామ్యగిరాపరపుష్టయా । ప్రి
యతమాయవపుర్గురుమత్సరచ్ఛిదురయాదురయా
చితమంగనాః ॥ ౮ ॥ —మధుకరైరపవాదకరైరివ
స్మృతిభువఃపథికాహరిణాఇవ । కలతయావచసఃప

రివాదినీస్స్వరజితారజితావిశమాయయా॥ ౯ ॥—
నమభిసృత్యరసాదవలంబితః ప్రమదయా కుసుమా
వచిచీషయా । అవినమన్నరరాజవృథోచ్చకైరనృత
యానృతయావనపాదపః ॥ ౧౦ ॥—ఇదమపాస్య
విరాగిపరాగిణీకలికదంబకమంబురుహాంతతీః । స్తన
భరేణజితస్తబకానమన్నవలతేవలతేభిముఖంతవ ॥
సురభిణిశ్వసితేదధతస్తృషంనవసుధామధురేచతవా
ధరే। అలమలేరివగంధరసావమూమమనసౌమనసౌ
మనసోముదె ॥ ౧౨ ॥—ఇతిగదంతమనంతరమంగ
నాభుజయోగోన్నమనోచ్చతరస్తనీ । ప్రణయినంర
భసాదుదరశ్రియావలిభయాళిభయాదివసస్వజె॥౧౩
వదనసౌరభలోభపరిభ్రమద్భ్రమరసంభ్రమసంభృ
తశోభయా । చలితయావిదధేకలమేఖలాకలకలోల
కలోలదృశాన్యయా ॥ ౧౪ ॥—అజిగణన్గణశః ప్రి
యమగ్రతః ప్రణతమప్యభిమానితయానయాః । స
తిమధావభవన్మదనవ్యథావిధుతితాధురితాః కుకుర
స్త్రియః ॥ ౧౫ ॥—కుసుమకార్ముకకార్ముకసంహిత
ద్రుతశిలీముఖఖండితవిగ్రహాః । మరణమప్యపరాః ప్ర
తిపేదిరేకిముముహుర్ముముహుర్గతభర్తృకాః ॥
రురుదిషావదనాంబురుహశ్రియస్సుతనుసత్యమలంక
తణాయతె । తదపిసంప్రతిసన్నిహితేమధావధిగ
మంధిగమంగళమశ్రుణః ॥ ౧౬ ॥—త్యజతికష్టమ

సావధిరాదనూక్త విరహవేదనమేత్యఘనశంకిభిః ।ప్రి
యతమాగదితాస్త్వయి బాన్ధవైరవితథా వితథాస్స
ఖిసాగిరః ॥ ౧౮ ॥ —నఖలువారగతోప్యతివర్త
తేమహామనా వితిబంధుతయోదితైః । ప్రణయినో
నిశమయ్యవధూర్బహిస్స్వరకృతైరమృతైరివనిర్వ
వౌ ॥ ౧౯ ॥ —మధురయా మధుబోధితమాధవీ మ
ధుసమృద్ధిసమేధితమేధయా । మధుకరాంగనయా
ముహురున్మదధ్వనిభృతానిభృతాక్షరముజ్జగే ॥౨౦॥
అరుణితాఖిలశైలవనాముహుర్విదధతీపధికాః పరి
తాపినః । వికచకింశుకసంహతిరుచ్చకైరుదవహద్దవ
హవ్యవహశ్రియం ॥ ౨౧ ॥ —రవితురంగతనూరు
హతుల్యతాందధతి యత్ర శిరీషరజోరుచః । ఉపయ
యావిదధన్నవమల్లికాశ్శుచిరసౌ చిరసౌరభసంపదః॥
వళితకోమలపాటలకుట్మలె నిజవధూశ్వసితానువిధా
యిని । మరుతివాతివిలాసిభిరున్మదభ్రమదలౌ మద
లౌల్యముపాదదే ॥ ౨౩ ॥—నిదధిరేదయితోరసిత
త్క్షణస్నపనవారితుషారభృతస్తనాః । సరసచందన
రేణురనుక్షణంవిచకరేచకరేణువరోరుభిః ॥ ౨౪ ॥
స్ఫురదధీరతటిన్నయనాముహుఃప్రియమివాగళితో
రుపయోధరా । జలధరావళిరప్రతిపాదితస్స్వసమ
యాసమయాజ్జగతీధరం ॥ ౨౫ ॥ —గజకదంబక
మేచకముచ్చకైర్నభసివీక్ష్యనవాంబుదమంబరే ।అ

భిసనాగనవల్లభమంగనా నచకమే చకమేకరసం రహః ॥ ౨౬ ॥—అనుయయౌ వివిధోపలకుండలద్యుతివితానకసంవలితాంశుకమ్ । ధృతధనుర్వలయస్య పయోముచశ్శబలిమా బలిమానముషో వపుః ॥ ౨౭ ॥ ద్రుతసమీరచలైః క్షణలక్షితవ్యవహితా విటపైరివ మఞ్జరీ । నవతమాలనిభస్య నభస్తరోరచిరరోచిరరోచత వారిదైః ॥ ౨౮ ॥—పటలమంబుముచాంపథికాంగనా సపదిజీవితసంశయమేష్యతి । సనయనాంబుసఖీజనసంభ్రమాద్విధురబంధురబంధురమైక్షత ॥ ౨౯ ॥ ప్రవసతస్సుతరాముదకంపయద్విదళకందళకంపనలాలితః । నమయతిస్మవనాని మనస్వినీజనమనోనమనో ఘనమారుతః ॥ ౩౦ ॥—జలదపఙ్క్తిరనర్తయదున్మదంకలవిలాపికలాపికదంబకం । కృతసమార్జనమర్దలమండలధ్వనిజయానిజయా స్వనసంపదా ॥ నవకదంబరజోరుణితాంబరైరధిపురంధ్రి శిలీంధ్రసుగంధిభిః । మనసిరాగవతామనురాగితా నవనవావనవాయుభిరాదధే ॥ ౩౨ ॥ —శమితతాపమపోఢమహీరజః ప్రథమబిందుభిరంబుముచోంభసామ్ । ప్రవిరలైరచలాంగణమంగనాజనసుగంధసుగంధిన చక్రిరే ॥ ౩౩ ॥—ద్విరదదంతవళక్షమలక్ష్యతస్ఫురితభృంగమృగచ్ఛవి కేతకమ్ । ఘనఘనౌఘవిఘట్టనయాదివః కృశశిఖంశశిఖండమివచ్యుతం ॥ ౩౪ ॥

దళితమౌక్తికచూర్ణవిపాండవస్స్ఫురితనిర్ఝరశీకర
చారవః । కుటజపుష్పపరాగకణాస్స్ఫుటం విదధిరె
దధిరేణువిడంబనాం ॥ ౪౫ ॥ నవపయఃకణకోమల
మాలతీకుసుమసంతతిసంతతసంగిభిః । ప్రచలితో
డునిభైఃపరిపాండిమాశుభరజోభరజోళిభిరాదదే ॥
నిజరజః పటవాసమివాకిర ద్ధృతపటోపమ వారిము
చాం దిశామ్ । ప్రియవియుక్తవధూజనచేతసామనవ
నీననవనీపవనావళిః ॥ ౩౬ ॥ —ప్రణయకోపభృతో
పిపరాఙ్ముఖాస్సపదివారిధరారవభీరవః । ప్రణయి
నః పరిరబ్ధుమనంతరంవవలిరెవలిరేచితమధ్యమాః ॥
విగతరాగగుణోపిజనోనకశ్చలతి వాతి పయోదనభ
స్వతి । అభిహితేళిభిరేవమివోచ్చకైరననృతేననృతె
నవపల్లవైః ॥ ౩౯ ॥—అరమయద్భవనాదచిరద్యు
తేః కిలభయాదపయాతుమనిచ్ఛవః । యదునరేంద్ర
గణంతరుణీగణాస్తమథమన్మథమంథరభాషిణః॥౪౦॥
దదతమంతరితాహిమదీధితింఖగకులాయకులాయ ని
లాయితాం । జలదకాలమబోధకృతందిశామపరథా
పరథావయ వాయుధః ॥ ౪౧ ॥ —సవికచోత్పలచ
క్షుషమైక్షత క్షితిభృతోంకగతాందయితామివ । శర
దమచ్ఛగళద్వసనోపమాక్షమఘనాఘనాశనకీర్త
నః ॥ ౪౨ ॥—జగతినైశమశీతకరచ్ఛకరైర్వియతివా
రిదబృందమయంతమః । జలజరాజిషునైద్రమదిద్ర

వన్న మహాత్మామహాత్మాః క్వచనారయః ॥ ౪౩ ॥—సమయఏవ కరోతి బలాబలం ప్రణిగదంత ఇతీవ శరీరిణామ్। శరది హంసరవాః పరుషీకృతస్వరమయూరమయూరమణీయతామ్ ॥ ౪౪ ॥—తనురుహాణి పురో విజితధ్వనేర్ధవళపక్షవిహంగమకూజితైః। జగళురక్షమయేవ శిఖండినః పరిభవోఽరిభవో హి సుదుస్సహః ॥ ౪౫ ॥—అనువనం వనరాజివధూముఖే బహళరాగజపాధరచారుణి। వికచబాణదళావళయోఽధికం రురుచిరే రుచిరేక్షణవిభ్రమాః ॥ ౪౬ ॥—కనకభంగపిశంగదళైర్దధే సరజసారుణకేసరచారుభిః। ప్రియవిమానితమానవతీరుషాం నిరసనైరసనైరవృథార్థతా ॥ ౪౭ ॥—ముఖసరోజరుచం మదపాటలామనుచకార చకోరదృశాం యతః। ధృతనవాతపముత్సుకతామతో నకమలాకమలం భయదన్వసి ॥ ౪౮ ॥ విరతసస్యజిఘత్సమఘట్టయత్కలము గోపవధూర్న మృగవ్రజం। శ్రుతతదీరితకోమలగీతకధ్వనిమిషే నిమిషేక్షణమగ్రతః ॥ ౪౯ ॥—కృతమదం నిగదంత ఇవాకులీకృతజగత్రయమూర్జకమతంగజం। సప్తరయుక్ఛదగుచ్ఛసుగంధయస్సతతగాస్తతగానగిరోళిభిః ॥ ౫౦ ॥ —విగతవారిధరావరణాః క్వచిద్దదృశురుల్లసితాసిలతాసితాః। క్వచిదివేంద్రగజాజినకంచుకాన్శరదినీరదినీర్యదవోదిశః ॥ ౫౧ ॥ —పిలులి

తామనిలైశ్శరదఙ్గనానవసరోరుహకేసరసంభవాం।
వికిరితుంపరిహాసవిధిత్సయాహరివధూరివధూళిముద
క్షిపత్ ॥ ౫౨ ॥ —హరితపత్రమయీవ మరుద్గ
ణైస్స్రగవబద్ధమనోరమపల్లవా । మధురిపోరభితా
మ్రముఖీముదందివితతానితతానశుకావళిః ॥ ౫౩ ॥
స్మితసరోరుహనేత్రసరోజలామతిసితాంగవిహం
గహసద్దివమ్। అకలయన్ముదితామివసర్వతశ్శరదం
తురదంతురదిఙ్ముఖాం॥౫౪॥ గజపతిద్వయసీరపిహైమ
నస్తుహినయంత్సరితఃపృషతాంపతిః। సలిలసంగతిమ
ధ్వగయోషితామతనుతాతనుతాపకృతందృశాం॥౫౫
ఇదమయుక్తమహోమహదేవయద్వరతనోస్స్మరయ
త్యనిలోన్యదా। స్మృతసయౌవనసోష్మపయోధరా
సతుహినస్తుహినస్తువియోగినః ॥ ౫౬ ॥—ప్రియ
తమేనయయాసరుషాస్థితం నసహసాసహసా పరిర
భ్యతే । శ్లథయితుంక్షణమక్షమతాంగనా నసహ
సాసహసాకృతవేపథుః ॥ ౫౭ ॥—భృశమదూయ
తయాధరపల్లవక్షతిరవావరణాహిమమారుతైః। దశ
నరశ్మిపటేనచసీత్కృతైర్నివసితేవతితేనసునిర్వృతా॥
వ్రణభృతాసుతనోఃకలసీత్కృతైస్స్ఫురితదంతమరీ
చిభిరయందధే । స్ఫుటమివావరణం హిమమారుతై
ర్మృదుతయాదృఢయాధరలేఖయా ॥౫౮ ॥—ధృత
తుషారకణస్య నభస్వతస్తరులతాంగులితర్జనవిభ్ర

మాః । పృథునిరంతరమిష్టభుజాంతరం వనితయానితయానవిషేహిరే ॥ ౬౦ ॥—హిమఋతావపితాస్మభృశస్విదోయువతయస్సుతరాముపకారిణి । ప్రకటయత్యనురాగమకృత్రిమం స్మరమయంరమయంతి విలాసినః ॥ ౬౧ ॥— కుసుమయన్ఫలినీరలినీరవైర్మదవికాసిభిరాహితహుంకృతిః । ఉపవనం నిరభర్త్సయతప్రియాన్వియువతీర్యువతీశ్శిశిరానిలః ॥ ఉపచితేషుపరేష్వసమర్థతాం వ్రజతికాలవశాద్బలవానపి । తపసిమందగభస్తిరభీశుమాన్నహిమహాహిమహానికరోభవత్ ॥ ౬౩ ॥ —అభిషిషేణయితుంభువనానియఃస్మరమివాఖ్యతలోధ్రరజశ్చయః । క్షుభితసైన్యపరాగవిపాండరద్యుతిరయంతిరయన్నుదభూద్దిశః ॥ ౬౪ ॥ శిశిరకాలమపాస్యగుణోస్యనః కఇవశీతహరస్యకుచోష్మణః । ఇతిధియాస్తరుషఃపరిరేభిరేఘనమతోనమతోనుమతాఃప్రియాః॥౬౫॥అధిలవంగమమీగజసాధికంమలినితాస్సుమనోదళతాలినః । స్ఫుటమితిప్రసవేనపురోహసత్సపది కుండలతాదలతాళినః ॥ ౬౬ ॥ —అతిసురభిరభాజిపుష్పశ్రియామతనుతరతయేవసంతానకః । తరుణపరభృతస్స్వనంరాగిణామతనుతరతయేవసంతానకః ॥౬౭ నోజ్ఝితుంయువతిమాననిరాసేదక్షమిష్టమధువాసరసారం।చూతమాలిరలినామతిరాగాదక్షమిష్టమధువా

సరసారం ॥ ౧౮ ॥—జగద్వశీకర్తుమిమాస్స్మరస్య
ప్రభావనీకేతనవైజయంతీః । ఇత్యస్యతే నేకదళీర్మ
ధుశ్రీః ప్రభావనీకేతనవైజయంతీః ॥ ౧౯ ॥— స్మ
రరాగమయీ వపుస్తమిస్రాపరితస్తారరవేరసత్యవ
శ్యమ్ । ప్రియమాపదివాపికోకిలస్త్రీపరితస్తారరవె
రసత్యవశ్యమ్ ॥ ౨౦ ॥ —వపురంబువిహారహిమం
శుచినారుచిరం కమనీయతరాగమితా । రమణేనరమ
ణ్యాచిరాంశులతారుచిరం కమనీయతరాగమితా ॥ ౨౧
ముదమబ్దభువామపాం మయూరాస్సహసాయంతన
దీపపాటలాభే । అళినారమతాళినీశిలీంధ్రే సహసా
యంతనదీపపాటలాభే ॥ ౨౨ ॥ —కుటజానివీక్ష్య
శిఖిభిశ్శిఖరీంద్రం సమయావనౌఘనమపభ్రమరాణి ।
గగనం చగీతనినదస్యగిరోచ్చైస్సమయావనౌఘనమ
దభ్రమరాణి ॥ ౨౩ ॥—అభీష్టమాసాద్యచిరాయ
కాలేసముద్ధృతాశంకమనీచకాశే । యోషిన్మనో
జన్మసుఖోదయేషు సముద్ధృతాశంకమనీచకాశే ॥
స్తనయోస్సమయేనయాంగనానామభినద్ధారసమాన
సారసేన । పరిరంభరుచింతతిర్జలానామభినద్ధారస
మానసారసేన ॥ ౨౪ ॥—జాతప్రీతిర్యామధురేణా
నువనాంతం కామేకాంతె సారసికాకాకురుతేన । త
త్సంపర్కంప్రాప్య పురామోహనలీలాం కామేకాం
తెసారసికాకాకురుతేన ॥ ౨౫ ॥— కాంతాజనేన

రహసిప్రసభంగృహీతకేశైరతేస్మరసహాసవతోషితేన । ప్రియమానసస్సరజనీష్వపిహైమనీషు కేశైరతేస్మరసహాసవతోషితేన ॥ ౭౮ ॥—గతవతామిపవిస్మయముచ్చకైరసకలామలపల్లవలీలయా । మధుకృతామసకృద్గిరమావలీరసకలామలపల్లవలీలయా ॥ కుర్వంతమిత్యతిభరేణనగానవాచః పుష్పైర్విరామమలినాంచనగానవాచః । శ్రీమాన్సమస్తమనుసానుగిరావిహర్తుం బిభ్రత్యచోదనమయూరగిరావిహర్తుం ॥ ౭౯ ॥*****************

ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
షష్ఠస్సర్గః

అథ సప్తమసర్గప్రారమ్భః

అనుగిరమృతుభిర్వితాయమానామథసవిలోకయితుంవనాంతలక్ష్మీం। నిరగమదభిరాద్ధుమాదృతానాం భవతిమహత్సుననిష్ఫలఃప్రయాసః ॥ ౧ ॥ —దధతి సుమనసోవనానిబహ్వీర్యువతియుతాయదవఃప్రయాతుమీషుః । మనసిశయమహాస్త్రమన్యథామీనకుసుమపంచకమప్యలంవిసోఢుం ॥ ౨ ॥—అవసరమధిగమ్యతంహరంతో హృదయమయత్నకృతోజ్జ్వలస్వరూపాః । అవనిషుపదమంగనాస్తదానీం న్యదధతవి

భ్రమసంపదోఽంగనాసు ॥ ౩ ॥ — నఖరుచిరచితేం
ద్రచాపరేఖం లలితగతేషు గతాగతం దధానా । ము
ఖరితవలయం పృథౌ నితంబే భుజలతికా ముహురస్ఖలత్త
రుణ్యాః ॥ ౪ ॥—అతిశయపరిణాహవాన్ వితేనే
బహుతరమర్పితరత్నకింకిణీకః । అలఘునిజఘనస్థలే
పరస్యాఃధ్వనిమధికం కలమేఖలాకలాపః ॥ ౫ ॥ —
గురునిబిడనితంబభారాక్రమణనిపీడితమంగనాజన
స్య । చరణయుగమసుస్రువత్పదేషు స్వరసమసక్తమ
లక్తకచ్ఛలేన ॥ ౬ ॥—తవ సపది సమీపమానయే తా
మహమితి తస్య మయాగ్రతోఽభ్యధాయి । అతిరభస
కృతాలఘుప్రతిజ్ఞామనృతగిరం గుణగౌరి మాకృథా
మామ్ ॥ ౭ ॥—న చ సుతను న వేద్మి యన్మహీయానసు
నిరసనస్తవనిశ్చయః పరేణ । వితథయతి న జాతు మద్వ
చోఽసావితి చ తథాపి సఖీషు మేఽభిమానః ॥ ౮ ॥—సత
తమనభిభాషణం మయా తే పరిపణితం భవతీమనాన
యంత్యా । త్వయి తదితి విరోధనిష్ఠితాయాం భవతి భవ
త్వసుహృజ్జనస్స కామః ॥ ౯ ॥ — గతధృతిరవలంబి
తుం బతాసూనలమనాలపనాదహం భవత్యాః । ప్రి
ణయిని యది న ప్రసాదబుద్ధిర్భవ మమ మానిని జీవితే ద
యాళుః ॥ ౧౦ ॥—ప్రియమితి వనితా నితాంతమాగ
స్స్మరణసరోషకషాయితాయతాక్షీ । చరణగతసఖీవ
చోఽనురోధాత్కిలకథమప్యనుకూలయాంచకార ॥ ౧౧

ద్రుతపదమితిమావయస్య యాసీర్న నుసుతనూమను
పాలయానుయాంతీం। నహినవిదితఖేదమేతదీయ స్త
నజఘనోద్వహనేనకాపిచేతః ॥ ౧౨ ॥— ఇతినద
తిసఖిజనేనురాగాద్దయితతమామపరశ్చిరం ప్రతీక్ష్య।
తదనుగమవశాదనాయతాని న్యధితమిమాన ఇవావ
నీంపదాని॥ ౧౩ ॥—యదిమయిలఘిమానమాగతా
యాంతపధృతిరస్తిగతాస్మిసంప్రతీయం। ద్రుతతర
పదపాతమాపపాతప్రియమితికోపపదేనకాపిసఖ్యా
అవిరళపుళకస్సహావ్రజంత్యాః ప్రతిపదమేకతరస్తన
స్తరుణ్యాః। ఘటితవిఘటితఃప్రియస్యవక్షస్తటభు
వికంతుకవిభ్రమంబభార ॥ ౧౪ ॥—అశిథిలమపరా
వసజ్యకంఠెదృఢపరిరబ్ధబృహద్బహిస్తనేన। హృషి
తతనురుహాభుజేనభర్తుర్మృదుమమృదువ్యతివక్త
మేకబాహుమ్ ॥ ౧౫ ॥—ముహురసుసమమాఘ్న
తీనితాంతంప్రణదితకాంచినితంబమండలేన। విషమి
తపృథుహారయష్టితిర్యక్కుచమితరంతమరస్థలె నిపీ
డ్య ॥ ౧౬ ॥ గురుతరకలనూపురానునాదం సలలిత
నర్తితవామపాదపద్మా। ఇతరదనతిలోలమాదధా
నాపదమథమన్మథమంథరంజగామ ॥ ౧౭ ॥—॥
లఘులలితపదంతదంసపీఠద్వయనిహితోభయపాణిప
ల్లవాన్యా। సకఠినకుచచూచుకప్రణోదం ప్రియమబ
లాసవిలాసమన్వియాయ ॥ ౧౮ ॥—జఘనమలఘు

పీవరోరుకృచ్ఛ్రాదురునిబిరీసనితంబభారఖేది । దయితతమశిరోధరావలంబిస్వభుజలతావిభవేన కాచిదూహే ॥ ౨౦ ॥ అనువపురపరేణ బాహుమూలప్రహితభుజాకలితస్తనేననున్నే । నిహితదశనవాససా కపోలే విషమవికీర్ణపదం బలాదివాన్యా ॥ ౨౧ ॥

అనువనమసితభ్రువస్సఖీభిస్సహపదవీమపరః పురోగతాయాః । ఉరసి సరసరాగపాదరేఖాప్రతిమతయానుయయావనంశయానః ॥ ౨౨ ॥—మదనరసమహౌఘపూర్ణనాభిహ్రదపరివాహితరోమరాజయస్తాః । సరితఇవసవిభ్రమప్రయాతప్రణదితహంసకభూషణా విరేజుః ॥ ౨౩ ॥—శ్రుతిపథమధురాణి సారసానాముపనదిశుశ్రువిరే రుతాని తాభిః । విదధతి జనతామనస్స్మరవ్యథపటుమన్మథచాపనాదశంకాం ॥ ౨౪ ॥ —మధుమథనవధూరివాహ్వయంతి భ్రమరకులానిజగుర్యదుత్సుకాని । తదభినయమివావల్లిర్వనానామతనుతనూతనపల్లవాంగులీభిః ॥ ౨౫ ॥

అసకలకలికాకులీకృతాలిస్ఖలనవికీర్ణవికాసికేసరాణాం । మరుదవనిరుహాం రజో వధూభ్యస్సముపహరన్విచకారకోరకాణి ॥ ౨౬ ॥—ఉపవనపవనానుపాతదక్షైరలిభిరలాభియదంగనాజనస్య । పరిమళవిషయస్తదున్నతానామనుగమనేఖలుసంపదోఽగ్రతస్థాః రథచరణధరాంగనాకరాబ్జవ్యతికరసంపదుపాత్త

సౌమనస్యాః । జగతిసుమనసస్తదాదినూనం దధతిప
రిస్ఫుటమర్థతాభిధానమ్ ॥ ౨౮ ॥—అభిముఖప
తితైర్గుణప్రకర్షాదవజితముద్ధతిముజ్జ్వలాం దధా
నైః । తరుకిసలయజాలమగ్రహస్తైఃప్రసభమనీయత
భంగమంగనానాం ॥ ౨౯ ॥—ముదితమధుభుజో భు
జేన శాఖాశ్చలితవిశృంఖలశంఖకంధుపత్యాః । తరుర
తిశయితామరాంగనాయాశ్శిరసిముదేవముమోచపు
ష్పవృష్టిం ॥ ౩౦ ॥ అనవరతరసేన రాగభాజాకరజ
పరిక్షతిలబ్ధసంస్తవేన । సపదితరుణపల్లవేనవధ్వా వి
గతదయంఖలుఖండితేనమమ్లే ॥ ౩౧ ॥—ప్రియమ
భికుసుమోద్యతస్య బాహోర్నవనఖమండన చారు
మూలమన్యా । ముహురితరకరాహితేనపీనస్తనతట
రోధితిరోదధేంశుకేన ॥ ౩౨ ॥—వితతవలివిభావ్య
పాండులేఖాకృతపరభాగవినీలరోమరాజిః । కృశమ
పికృశతాంపునర్నయంతీ విపులతరోన్ముఖలోచనావల
గ్నమ్ ॥ ౩౩ ॥—ప్రసకలకుచబంధురోద్ధురోరః ప్ర
సభవిభిన్నతనూత్తరీయబంధా । అవనమదుదరో
చ్ఛ్వసద్దుకూలస్ఫుటతరలక్ష్యగభీరనాభిమూలా ॥
వ్యవహితమవిజానతీకిలాన్తర్వణభువివల్లభమాభిము
ఖ్యభాజమ్ । అధినిటపిసలీలమగ్రపుష్పగ్రహణపదే
నచిరంవిలంబ్యకాచిత్ ॥ ౩౪ ॥—అథకిలకథితే సఖీ
భిరత్రక్షణమపరేవసనసంభ్రమాభవంతీ । శిథిలితకుసు

ముకులాగ్రపాణిభిః ప్రతిపదసంధూనితాంశుకావృతా
ఙ్ఞీ ॥ ౩౬ ॥—కృతభయపరితోషసన్నిపాతం సచకి
తసస్మితవక్త్రవాగిజశ్రీః। మనసిజగురుతత్క్షణోపది
ష్టం కిమపి రసేన రసాంతరం భజంతి ॥ ౩౭ ॥—అన
వతపద మిందురిచ్ఛతీవ వ్యవధిమధీరతయా యదాస్థి
తాస్మై । అహరత సుతరామతోస్య చేతస్స్ఫుటమభి
భూషయతి స్త్రియస్త్రపైవ ॥ ౩౮ ॥—కిసలయశక
లైస్ప్రవాచనీయాః పులకిని కేవలమంగకైనిధేయాః। న
ఖపదలిపయోవిభావితార్థాః పతిదధిరేదయితైరన
నంగలేఖాః ॥ ౩౯ ॥ —కృతకృతకరుషా సఖీమపా
స్య త్వమశుభే లతికయా చిదాత్మనైవ । అభిమతమభి
సాభిలాషయా విషక్తభుజమూలమనుబంధి మూర్ధ్ని
మాలా ॥ ౪౦ ॥—అభిముఖముపయాతి మాస్మ కించి
త్త్వమభిధాః పటలైర్మధువ్రతానాం । మధుసురభి
ముఖాబ్జగంధలుబ్ధైరధికమధిత్వదనేన మానిపాతి ॥౪౧
సరజసమకరందనిర్భరాసు ప్రసవవిభూతిషు భూరు
హాం విరక్తః । ధ్రువమమృతపనామవాంఛయాసా
వధరమముం మధుపస్తవాజిఘ్రతే ॥ ౪౨ ॥—ఇతివ
దతి సఖీజనేనిమీలద్ద్విగుణితసాంద్రతరాక్షి పక్ష్మమా
లా । అపతదలిభయేన భర్తురంకం భవతిహి విక్లబ
తా గుణోంగనానామ్ ॥ ౪౩ ॥ —ముఖకమలకము
న్నమయ్య యూనా యదభినవోఢవధూర్బలాదచుం

బి । తదపి న కిల బాలపల్లవాగ్రగ్రహపరయా విదధే వి
దగ్ధసఖ్యా ॥ ౪౪ ॥— ప్రతతివితతిభిస్తిరోహితా
యాం ప్రతియువతౌ వదనం ప్రియః ప్రియాయాః । య
దధయదధరావలోపనృత్యత్కరవలయస్వనితేన త
ద్వ్యపవ్రే ॥ ౪౫ ॥—విలసితమనుకుర్వతీ పురస్తాద్ధర
ణిరుహాధిరుహో వధూర్లతాయాః । రమణమృజుత
యా పురస్సఖీనామగణితచాపలదోషమాలిలింగ ॥ ౪౬
సలలితమవలంబ్య పాణినాంసే సహచరముచ్ఛ్రితగు
చ్ఛవాంఛయాన్యా । సకలకలభకుంభవిభ్రమా
భ్యాముర సిరసాదవతస్తరే స్తనాభ్యామ్ ॥ ౪౭ ॥
మృదుచరణతలాగ్రదుఃస్థితత్వాదసహతరా కుచకుం
భయోర్భరస్య । ఉపరి నిరవలంబనం ప్రియస్య న్యపతద
థోచ్చతరోచ్చిచీషయాన్యా ॥ ౪౮ ॥ —ఉపరి జత
రుజాని యాచమానాం కుశలతయా పరిరంభలోలుపో
న్యః । ప్రథితపృథుపయోధరాం గృహాణ స్వయమితి
ముగ్ధవధూముదాసదోర్భ్యాం ॥ ౪౯ ॥—ఇదమి
దమితి భూరుహాం ప్రసూనైర్ముహురభిలోభయతా పు
రః పురోన్యా । అనురహసమనాయి నాయకేన త్వర
యతి రంతుమహో జనం మనోభూః ॥ ౫౦ ॥—విజ
నమితి బలాదముం గృహీత్వా క్షణమథ వీక్ష్య విపక్షమ
న్తికేన్యా । అతిపతితుమనా లఘుత్వభీతేరభవదము
ఛతివల్లభేతిగుర్వీ ॥ ౫౧ ॥—అధిరజని జగామ ధామ

తస్యాః ప్రియతమేనమేతిరుషా స్రజాపబద్ధః । పదమపి
చలితుంయువానసేహేకిమివనశక్తిహరంససాధ్వసా
నామ్ ॥ ౫౨ ॥ — నఖలువయమముష్యదానయోగ్యాః పిబతిచపాతిచయాసకౌరహస్త్వాం ।వ్రజవిటప
మముందదస్వతస్యై భవతి యతస్సదృశోశ్చిరాయ
యోగః ॥ ౫౩ ॥—తవకితవకిమాహితైర్వృథానః
క్షితిరుహపల్లవపుష్పకర్ణపూరైః । నను జనవిదితై
ర్భవద్వ్యళీకైశ్చిరపరిపూరితమేవకర్ణయుగ్మం॥౫౪
ముహురపహసితామివాళినాదైర్వితరసినఃకలికాం
కిమర్థమేనాం । వసతిముపగతేనధామ్నితస్యాశ్శ
కలిరేషమహాంస్త్వయాద్యదత్తః ॥ ౫౫ ॥—ఇతి
గదితవతీరుషాజఘానస్ఫురితమనోరమపక్ష్మకేసరేణ ।
శ్రవణనియమితేనకాంతమన్యా సమమసితాంబురు
హేణచక్షుషాచ ॥ ౫౬ ॥—వినయతిసుదృశోదృ
శఃపరాగంప్రణయినికౌసుమమాననానిలేన । తద
హితయువతేరభీక్ష్ణమక్ష్ణోర్ద్వయమపి రోషరజో
భిరాపుపూరే ॥ ౫౭ ॥—స్ఫుటమిదమభిచారమం
త్రమేవప్రతియువతేరభిధానమంగనానాం । వరతనుర
మునోపహూయపత్యాద్రుమకుసుమేనయదాహతా
ప్యమూర్ఛత్ ॥ ౫౮ ॥—సమదనమవతంసితేధికర్ణం
ప్రణయవతాకుసుమేసుమధ్యమాయాః । వ్రజదపిల
ఘుతాంబభూవభారఃసపది హిరణ్మయమండనం సప

త్వాక్ష్యోః ॥ ౫౯ ॥—అవజితమధునా తవాహమక్ష్ణో
రుచిరతయేత్యవనమ్య లజ్జయేవ । శ్రవణకువలయం వి
లాసవత్యాః భ్రమరరుతైరుపకర్ణమాచచక్షే ॥ ౬౦ ॥—
అపచితకుసుమా విహాయ వల్లీర్యువతిషు కోమలమాల్య
మాలినీషు । పదముపదధిరే కులాన్యళీనాం నపరిచ
యో మలినాత్మనాం ప్రధానం ॥ ౬౧ ॥—[illegible]
జఘనమహాతభారాదివ నితాంతమతిమ[illegible]గమనైః ।
ముకుళితనయనైర్ముఖారవిన్దైర్ఘ్నసమహతాభిప[illegible]
త్మనాంభరేణ ॥ ౬౨ ॥—అధికమరుణిమానమున్నమ
ద్భిర్వికసదశీతమరీచిరశ్మిజాలైః । పరిణతపరిరం
బనాభియోగాదపగతకుంకుమరేణుభిః కుచాగ్రైః ॥ ౬౩
అవసితలలితక్రియేణ బాహ్వోర్లలితతరేణ తనీయ
సాంయుగేన । సరసకిసలయానురంజితైర్వాకరకమ
లైః పునరుక్తరక్తభాభిః ॥ ౬౪ ॥—స్మరరసరసనాః
స్థలేన పత్యుర్వినిమయసంక్రమితాంగరాగరాగైః ।
భృశమతిశయఖేదసంపదేవ స్తనయుగళైరితరేతరం
నిషణ్ణైః ॥ ౬౫ ॥—అతనుకుచభరానతేన [illegible]
శ్రమజనితానతినా శరీరకేణ । అనుచిత[illegible]
హత్వాంకలభకరోరుభిరూరు[illegible]
అపహృతనవయావకైశ్చిరాయుషి[illegible]
తీర్ణరాగైః । కథమపి వ[illegible]
నివేశవశాత్పరస్పరస్య ॥ ౬౬ ॥—[illegible]

భ్రమరాభిషంగాదవతమితజానితాంనితంబినీభిః।ము ।
దుత్తరణనవోఽసాఙ్గప్రకృత్యాచిరమపి తాఙ్గకిషు తప్రి
యాసభాజః ॥ ౫౯ ॥—ప్రతికమమలఘుమౌక్తికాః
ఘనాసీచ్ఛ్రమజలముజ్జ్వలగండమండలేషు । కఠిన
తరకుచాగ్రపాతిపశ్చాదథశతకర్ణతాంజగామ తా
షామ్ ॥ ౬౦ ॥—విపులకమపియావనోద్ధతానాం
ఘనపులకోదయకోమలం చకాశే । పరిమళితమపి
ప్రియైఃప్రకామంకుచయుగముజ్జ్వలమేవ కామినీనాం।
అవిరతకుసుమావచాయ ఖేదాన్నిహితభుజాలతయైక
కయోపకంఠం। విపులతరనిరంతరావలగ్నస్తనపిహి
తప్రియవక్షసాలలంబే ॥ ౬౧ —అభిమతమభితః
కృతాంగభంగాకుచయుగమున్నతివిత్తమున్నమయ్య
తనురభిలషితంక్లమచ్ఛలేనవ్యవృణుతవేల్లితబాహు
వల్లరీకా ॥ ౬౨ ॥—హిమలవసదృశశ్రమోదబిందూ
నపనయతాకిలనూతనోఢవధ్వాః । కుచకలశకిశో
రకౌకథంచిత్తరళతయాతరుణేనపస్పృశాతే ॥ ౬౩ ॥
గత్వోద్రేకంజఘనపులినైరుద్ధమధ్యప్రదేశః క్రామ
న్నూరుద్రుమభుజలతాఃపూరణనాభిహ్రదాంతః।
ఉల్లంఘ్యోచ్చైః కుచతటభువం ప్లావయన్రోమకూ
పాన్స్వేదాపూరోయువతిసరితాం ప్రాప గండస్థ
లాని ॥ ౬౪ ॥—ప్రియకరపరిమార్గాదంగనానాం
యదాభూత్పునరధికతరైవస్వేదతోయోదయశ్రీః ।

అథవపురభిషేక్తుంతా స్తదాంభోభిరీషు ర్వనవిహర
ణఖేదమ్లానమమ్లానశోభాః ॥ ౭౫ ॥******o**

ఇతి శ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
సప్తమస్సర్గః

అథాష్టమసర్గప్రారమ్భః

ఆయాసాదలఘుతర స్తనై స్తనద్భిస్త్రాంతానా మువి
కచలోచనారవిందైః । అభ్యంభఃకథమపియోషి
తాంసమూహైస్తైరుర్వీనిహితచలత్పదంప్రచేలే ॥౧॥
యాంతీనాం సమమసితభ్రువాంనతత్వాదంసానా
మ్మహతినితాంతమంతరేపి । సంసక్తైర్విపులతయామి
థోనితంబైస్సంబాధంబృహదపితద్బభూవవర్త్మ ॥౨॥
నీరంధ్రద్రుమశిశిరాంభువంవ్రజంతీస్సాశంకం ము
హురివకౌతుకాత్తరైస్తాః । పస్పర్శక్షణమనిలాకు
లీకృతానాంశాఖానామతుహినరశ్మికంతరాళైః ॥౩॥
ఏకస్యాస్తపనకరైః కరాళితాయాఃవిభ్రాణస్సపది సి
తోష్ణవారణత్వం । సేవాయైవదనసరోజనిర్జితశ్రీ
రాగత్యప్రియమివచంద్రమాశ్చకార ॥ ౪ ॥ — ॥
స్వంరాగాదుపరివితన్వతోత్తరీయంకాంతేన ప్రతిపద
వారితాతపాయాః । సచ్ఛత్రాదపరవిలాసినీస
మూహాచ్ఛాయాసీదధికతరాతదాపరస్యాః ॥ ౫ ॥
సంస్పర్శప్రభవసుఖోపభీయమానైసర్వాంగీణ

తలలగ్నవల్లభాయాః । కౌశేయం వ్రజదపి గాఢతా
మజస్రం స్రంసేవిగళితనీవినీరజాక్ష్యాః ॥ ౬ ॥
గచ్ఛంతీరలసమవేక్ష్య విస్మయిన్యస్తా స్తన్వీర్న్యవిదధిరె
గతాని హంస్యః । బుద్ధ్వావాజితమపరేణ కామమావి
ష్కుర్వీత స్వగుణమపత్రపః కపవ ॥ ౭ ॥—ఉద్యమ
ద్భిర్జితపులినానిమాధవీనామారోహైర్నిబిడ బృ
హన్నితంబబింబైః । పాషాణస్ఖలనవిలోల మాశు
నూనం వైలక్ష్యాద్వ్యయురవరోధనానిసింధోః ॥ ౮ ॥
ముక్తాభిస్సలిలరయాన్తశుక్తిపేశీముక్తాభిఃకృతరుచి
సైకతం నదీనామ్ । స్త్రీలోకః పరికలయాంచకార తు
ల్యాం పర్యంతైర్విగళితహారచారుభిస్స్వైః ॥ ౯ ॥
ఆఘ్రాయ స్రశ్రమజమనింద్యగంధబంధుం నిశ్వాసశ్వసనమసక్తమంగనానామ్ । ఆగన్తుస్సుమనసఈషి
రేన భృంగైరౌచిత్యం గణయతికోవిశేషకామః ॥ ౧౦
ఆయాంత్యాం నిజయువతౌ వనాత్సశంకం బర్హాణామ
పరశిఖండినీంభరేణ । ఆలోక్య వ్యవదధతం పురో మ
యూరం కామిన్యశ్శ్రిదధురనార్జవం ప్రియేషు ॥ ౧౧
ఆలాపైస్తులితరవాణి మాధవీనాం మాధుర్యాదమలప
త్రత్రిణాంకులాని । అంతర్ధామ ఉపయయురుత్పలా
వళీషు ప్రాప్య స్యాత్కఇవజితః పురః పరేణ ॥ ౧౨ ॥
ముగ్ధాయాస్స్మరలలితేషు చక్రవాక్యాః నిశ్శంకం
దయితతమేన చుంబితాయాః । ప్రాణేశానభివిదధు

ర్విధూతహస్తాస్సీత్కారంసముచితముత్తరంతరుణ్యాః
ఉత్క్షిప్తస్ఫుటితసరోరుహార్ఘ్యముచ్చైస్సస్నేహం
విహగరుతైరివాలపంతీ । నారీణామథసరసీసఫేనహా
సాప్రీత్యేవవ్యతనుతపాద్యమూర్మిహస్తైః ॥ ౧౪ ॥
నిత్యాయానిజవసతేర్నిరాసిరేయద్రాగేణ శ్రియమ
రవిందతఃకరాగ్రైః । వ్యక్తత్వంనియతమనేననిన్యు
రస్యాఃసాపత్న్యంక్షితిసుతవిద్విషోమహిష్యాః ॥ ౧౫ ॥
ఆస్కందన్కథమపియోషితోనయావద్భీతత్యాఃప్రి
యకరధార్యమాణహస్తాః । ఔత్సుక్యాత్త్వరిత మ
మూస్తదంబుతావత్సంక్రాంతప్రతిమతయా దధావి
వాంతః ॥ ౧౬ ॥ — తాఃపూర్వంసచకితమాగమ
య్యగాధంకృత్వాథోమృదుపదమంతరావిశంత్యః ।
కామిన్యోమనఇవకామినస్సరాగైరంగైస్తజ్జలమను
రంజయాంబభూవుః ॥ ౧౭ ॥—సంక్షోభంపయసి
ముహుర్మహేభకుంభ శ్రీభాజా కుచయుగలేననీ
యమానే । విశ్లేషంయుగమగమద్రథాంగనామ్నో
రుద్వృత్తఃకఇవసుఖావహఃపరేషాం ॥ ౧౮ ॥ — ॥
ఆసీనాతటభువి సస్మితేనభర్త్రారంభోరూర వతరి
తుంసరస్యనిచ్ఛుః । ధూన్వానాకరయుగమీక్షితుంవి
లాసాన్శీతాలుస్సలిలగతేన సిచ్యతేస్మ ॥ ౧౯ ॥
నేచ్ఛంతీసమమమునాసరోవగాఢుం రోధస్తఃప్రతిజ
లమీరితాసఖీభిః । ఆశ్లిక్షద్భయచకితేక్షణంనవోఢా

వోఢారంవిపదినహాపితాభిభూమిః ॥ ౨౦ ॥—॥
తిష్ఠంతంపయసిపుమాంసమంసమాత్రే తద్ఘ్నం త
దవయతీకిలాత్మనోపి । అభ్యేతుంసుతనురభీరియేష
మౌగ్ధ్యాదాశ్లేషిముహురమునానిమజ్జతీతి ॥ ౨౧ ॥
ఆనాభేస్సరసినతభ్రువావగాఢే చాపల్యాదథపయస
స్తరంగహస్తైః । ఉచ్ఛ్రాయిస్తనయుగమధ్యరోహి
లబ్ధస్పర్శానాంభవతికుతోథవావ్యవస్థా ॥ ౨౨ ॥
కాంతానాంకువలయమస్యహస్తముక్తం శ్రోత్రాభి
ర్నముఖరుచాహమేకమేవ । సంహర్షాదళివిరుతై
రితీవగాయల్లోలాపూర్ణాపయసిమహోత్పలంననర్త
త్రస్యంతీచలశఫరీవిఘట్టితోరుర్వామోరూ రతిశయ
మాపవిభ్రమస్య । క్షుభ్యంతిప్రసభమహోవినాపి
హేతోర్లీలాభిఃకిముసతికారణేతరుణ్యః ॥ ౨౪ ॥
ఆకృష్టప్రతనువపుర్లతైస్తరద్భిస్తత్పార్శ్వేభస్తనఘన
రోమహర్షణవస్య । అక్ష్ణాభిప్రసృతవిలోలబాహు
పక్షైర్యోషాణాముదుభిరరాజగండశైలైః ॥ ౨౫ ॥
గాంభీర్యందధదపిరంతుమంగనానాం సంక్షోభం జ
ఘనవిఘట్టనేననీతః । అంభోధిర్వికసిత వారిజాన
నోసామర్యాదాంసపదివిలంఘయాంబభూవ॥ ౨౬ ॥
ఆదాంతుందయితమివావగాఢమారాదూర్మీణాంత
తిభిరభిప్రసార్యమాణైః । కస్యాశ్చిద్వితతచలచ్ఛి
ఖాంగుళీకోలక్ష్మీవానసరసిరాజకేశహస్తః॥ ౨౭ ॥

ఉన్నిద్రప్రియకమనోరమంరమణ్యాః సంకేతేసర
సవపుః ప్రకాశమేవ । ముక్తానాంవిమలతయాతి
రస్క్రియాయైనాక్రామన్నపిహిభవత్యలంజలౌఘః ॥
కింతావత్సరసిసరోజమేతదారాదాహోస్విన్ముఖమవ
భాసతేయువత్యాః । సంశయ్యక్షణమితినిశ్చికాయ
కశ్చిద్బిబ్బోకైర్బకసహవాసినాంపరోక్షైః ॥ ౨౯ ॥
శృంగాణిద్రుతకనకోజ్జ్వలానిగంధాఃకౌసుంభంపృ
థుకుచకుంభసంగివాసః । మార్ద్వీకంప్రియతమస
న్నిధానమాసన్నారీణామితిజలకేళిసాధనాని ॥ ౩౦ ॥
ఉత్తుంగాదనిలచలాంశుకాస్తటాంతాచ్చిత్తాభిస్స
హభయదర్శినాంప్రియాణామ్ । శ్రోణీభిర్గురుభి
రతూర్ణముత్పతంత్యస్తోయేషుద్రుతతరమంగనాః
ప్రపేతుః ॥ ౩౧ ॥— ముగ్ధత్వాదవిదితకైతవప్ర
యోగాగచ్ఛంత్యస్సపదిపరాజయంతరుణ్యాః । తాః
కాంతైస్సహకరపుష్కరేరితాంబువ్యాత్యుక్షీమభిస
రణగ్లహామదీవ్యన్ ॥ ౩౨ ॥— యోగ్యస్యత్రినయ
నలోచనానలార్చిర్నిర్దగ్ధస్మరపృతనాధిరాజ్యల
క్ష్మ్యాః । కాంతాయాఃకరకలశోద్యతైః పయోభిర్వ
క్త్రేందోరకృతమహాభిషేకమేకః ॥ ౩౩ ॥— సిం
చంత్యాఃకథమపిబాహుమున్నమయ్య ప్రియాంసం
మనసిజదుఃఖమబలాయాః । సౌవర్ణంవలయమ
పాంగళతటరాగాల్లావణ్యశ్రియఇవ శేషమంగనా

యాః ॥ ౩౪ ॥— స్నిహ్యంతీం దృశమపరా నిధాయ పూర్ణామామృష్టః ప్రణయరసేన వారిణేవ । కందర్పప్రవణమనాస్సఖీసిసిక్షాలక్ష్యేణ ప్రతియువమంజలిం చకార ॥ ౩౫ ॥— ఆనందం దధతి ముఖే కరోదకేన శ్యామాయా దయితతమేన సిచ్యమానే । ఈర్ష్యంత్యా వదనమసిక్తమప్యనల్పస్వేదాంబుస్నపితమజాయతేతరస్యాః ॥ ౩౬ ॥— ఉద్ధృత్య ప్రియకరకుట్మలాపవిద్ధైర్వక్షోజద్వయమభిషిక్తమన్యనార్యాః । అంభోభిర్ముహురసిచద్వధూరమర్షాదాత్మీయం పృథుతరనేత్రయుగ్మముక్తైః ॥ ౩౭ ॥— కుర్వద్భిర్ముఖరుచిముజ్జ్వలామజస్రం యైరస్త్రైరసిచత వల్లభాం విలాసీ । తైరేవ ప్రతియువతేరకారి దూరాత్కాలుష్యం శశధరదీధితిచ్ఛటాచ్ఛైః ॥ ౩౮ ॥ రాగాంధీకృతనయనేన నామధేయవ్యత్యాసాదభిముఖమీరితః ప్రియేణ । మానిన్యా వపుషి పతన్నిసర్గమందో భిందానో హృదయమసాహి నోదవజ్రః ॥ ౩౯ ॥ ప్రేమ్ణోరర్గళప్రణయిని సించతి ప్రియాయాః తత్త్వాపం నవజలవిప్రుషా గృహీత్వా । ఉద్వృత్తాః కఠినకుచస్థలాభిఘాతాదాసన్నాం భృశమపరాంగనామథాపుః సంక్రాంతప్రియతమవక్షసాంగరాగం సాధ్వస్యాస్సరసిహరిష్యతేధునాంభః । తుష్టైవం సపదిహృతే పితత్రితే పకస్యాశ్చేత్తుస్స్ఫుటనఖలక్ష్మణస్సపత్న్యాః ॥

హస్తాత్తాయాః ప్రతిసఖి కామినాన్యవాన్యా హ్రీమ త్యాస్సరసి గళస్సుఖేందుకాంతేః । అంతర్ధిం ద్రుతమివ కర్తుమాప్రవిష్టైర్హ్యామానంగమయితుమీషిరేపయాంసి ॥ ౪౨ ॥ — సిక్తాయాః క్షణమపసిచ్యపూర్వమన్యామన్యస్యాః ప్రణయవతాబతాబలాయాః । కాచిన్మాం సముధితమన్యురేవవక్త్రం ప్రాప్తాణ్ణోంగళదపశబ్దమంజనాంభః ॥ ౪౩ ॥ ఉద్ఘాటంకనకవిభూషణాన్యశక్తః సధ్రీచావలయితపక్ష్మనాళసూత్రైః । ఆకృష్టప్రతివనితాకటాక్షభారః సాధ్వీయోగురురభవద్భుజస్తదన్యాః ॥ ౪౪ ॥ — ఆబద్ధప్రచురపరార్ధ్యకింకిణీకో రామాణామనవరతావగాహభాజామ్ । నారావం వ్యతనుత మేఖలాకలాపః కస్మిన్వా సజలగుణేగిరాంపటుత్వమ్ ॥ ౪౫ ॥ — పర్యాప్తే సరసి హృతేంశుకే పయోభిర్లోలాక్షే సురతగురావపత్రపిష్ణోః । సుశ్రోణ్యా దళవసనేనవీచిహస్తన్యస్తేన ద్రుతమకృతాబ్జినీసఖిత్వమ్ ॥ ౪౬ ॥ — నారీభిర్గురుజఘనస్థలాహతానామాస్యశ్రీవిజితవికాసివారిజానామ్ । లోలత్వాదపహరతాంతదంగరాగం సంజజ్ఞేసకలుషతాశయోజలానామ్ ॥ ౪౭ ॥ — సౌగంధ్యం దధదపి కామమంగనానాం దూరత్వాద్గతమహిమానమోషధీనామ్ । నేదీయోజితమితిలజ్జయేవతాసామామోదే పయసి మహోత్పలం మమజ్జ ॥ ౪౮ ॥

ప్రభ్రష్టైస్సరభసమంభసోఽవగాహాత్క్రీడాభిర్విగలిత
యూథికావతంసైః । ఆకల్పస్సరసిహిరణ్మయైర్వ
ధూనామౌర్వాగ్నిద్యుతిశకలైరివవ్యరాజి ॥ ౪౯ ॥
ఆస్మాకీయమువతిస్పృశానుపాతనాతిస్వాభావ్యైవ శ్రియమను
నపాయినీంకిమేభిః । మత్త్వేవంస్వగుణపిధాన సా
భ్యసూయైఃపానీయైరితి విధావితేంజనాని ॥ ౫౦ ॥
నిర్ధౌతేసతిహరిచందనేజలౌఘైరాపాండోర్గతపర
భాగయాంగనాయాః । అప్యన్యస్తనకలశద్వయాదు
పేయేవిచ్ఛేదస్పృహయయయేనహారయష్ట్యా ॥ ౫౧ ॥
అన్యూనంగుణమమృతస్యధారయంతీ సంఫుల్లస్ఫురి
తసరోరుహావతంసా । ప్రేయోభిస్సహసరసీ నిషే
వ్యమాణారక్తత్వంవ్యధితవధూదృశాం సురాచ ॥ ౫౨
స్నాంతీనాంబృహదమలోదబిందుచిత్రౌ రేజాతేరు
చిరదృశామురోజకుమ్భౌ । హారాణాంమణిభిరుపాశ్రి
తౌసమంతాదుత్త్రాసైర్గుణవదుపఘ్న కామ్య
యేవ ॥ ౫౩ ॥— ఆరూఢఃపతితఇతిస్వసంభవోఽపిస్వ
చ్ఛానాంపరిహరణీయతాముపైతి। కర్ణేభ్యశ్చ్యు
తమసితోత్పలంవధూనాంవీచీభిస్తటమనునీయన్నిరా
సురాపః ॥ ౫౪ ॥—దంతానామధరమయావకం
పదానిప్రత్యగ్రాస్తనుమవిలేపనాంనఖాంకాః । ఆ
నిన్యుశ్శ్రియమధితోయమంగనానాంశోభాయైవిపది
సదాశ్రితాభవంతి ॥ ౫౫ ॥—కస్యాశ్చిన్ముఖమనుధౌ

తపత్రలేఖం వ్యాతేనే సలిలభారావలంబిభిః । కిం
జల్కవ్యతికరపింజరాంతరాభిశ్చిత్రత్వమగమదళకా
గ్రవల్లరీభిః ॥౫౫॥— నక్తాభ్యోఘమనమమవేశనం
యమానాముత్తంసానహరతవారిపూర్ణజేభ్యః । నే
త్రాణాంమదమపిరక్షత్రైవతస్థౌ పటుమృష్యః ఖలుమహా
ఞాంపరైరలంఘ్యః ॥ ౫౬ ॥—యో బాహ్యాస్సఖలు
జలైర్నిరాసిరాగో యశ్చిత్తేసతదవస్థయేవ తేషాం ।
ధీరాణాంవ్రజతిహి సర్వ ఏవ నాంతః పాతిత్వా దభిభ
వనీయతాంపరస్య ॥ ౫౭ ॥— ఫేనానామురసిరు
హాముహారలీలాచేలాంశుకఘనతలేషుశైవలానాం
గండేషుస్ఫుటరచనాచపత్రవల్లీపర్యాప్తంపయసి వి
భూషణంవధూనామ్ ॥ ౫౮ ॥—భ్రశ్యద్భిర్జలమ
భిభూషణైర్వధూనామంగేభ్యోగుణసుభగైరసజ్జిలజ్జయే
వ । నిర్మాల్యైరథననృతేవధీరితానామప్యుచ్చైర్భ
వతిలఘీయసాంహిధార్ష్ట్యమ్ ॥ ౬౦ ॥— అస్పృ
ష్టాస్తిలకరుచస్స్రజో నిరస్తా నీరక్తంవసనమపాకృ
తాంగరాగః । కామస్త్రీరనుశయవానివస్వపక్షవ్యా
ఘాతాదితిసుతరాంచకారచారూః ॥ ౬౧॥— శీతా
ర్తేనంబలవదుపేయుషేవనీరైర్గాస్సేకాచ్ఛిశిరసమీర
కంపితేన । రామాణామభినవయౌవనోష్మభాజో
రాశ్లేషి స్తనతటయోర్నవాంశుకేన ॥ ౬౨ ॥— ॥
శ్లో ఛ్యత్విట్ప్రసృతధికమా తమంగ ... ల్లా ... వ్యాంత

నుపధివాంబువాసస్తాంతైః । ఉత్తేరేతరళతరంగరం
గలీలానిష్ణాతైరపినరసః ప్రియాసమూహైః ॥ ౬౩ ॥
దివ్యానామపికృతవిస్మయాంపురస్తాదంభస్తఃస్ఫురద
రవిందచారుహస్తామ్ । ఉద్వీక్ష్యశ్రియమివకాంచిదు
త్తరంతీమస్మార్షీజ్జలనిధిమంథనస్య శౌరిః ॥ ౬౪ ॥
శ్లక్ష్ణంయత్పరిహితమేతయోః కిలాంతర్ధానార్థం
తదుదకసేకసక్తమూరూ । నారీణాంవిమలతరౌ స
ముల్లసంత్యాభాసాంతర్దధతురురూదుకూలమేవ ॥
వాసాంసివ్యవసతయానిరోషితస్త్రాశ్చభాభిర్ద్యు
తిభిరహాసితైర్మృదేవ । అత్యాక్షుస్స్నపనగళజ్జ
లానియానిస్థూలాశ్రుస్రుతిభిరరోదితైశ్చేవ ॥ ౬౬
ఆర్ద్రత్వాదతిశయినీముపేయుపద్భిస్సంసక్తిం భృశ
మపిభూరిశోవధూతైః । అంగేభ్యఃకథమపివామలో
చనానాంవిశ్లేషఃఖలునవరక్తకైః ప్రపేదే ॥ ౬౭ ॥
ప్రత్యంసంవిలులితమూర్ధజాచిరాయస్నానార్ద్రం
వపురుదవాపయతికాంతైకా । సాజానాదభిమతమం
తికేభివీక్ష్య స్వేదాంబుద్రవమభవత్తరాంపునస్తత్ ॥
సీమంతంనిజమవబధ్నతీకరాభ్యాం హాలత్యస్తనతట
బాహుమూలభాగా । భర్త్రాన్యాముహురభిలష్యతా
నిదధ్యౌనైవాహోవిరమతికౌతుకంప్రియేభ్యః ॥ ౬౮ ॥
స్వచ్ఛాంభస్స్నపనవిధౌతమంగమోష్ఠస్తాంబూలద్యు
తివిశదోవిలాసినీనాం । వాసశ్చప్రతనువివిక్తమస్త్వి

తీయానాకల్పాయదికుసుమేషుణౌనశూన్యః ॥ ౭౦॥ ఇతిధౌతపురంధ్రిమత్సరాన్సరసిమజ్జనేన శ్రియమాప్తవతోతిశాయినీమతివిమలాంగభాసః । అవలోక్యతదైవయాదవానపరవారిరాశేశ్శిశిరేతర రోచిషాప్యపాంతతిషుమమజ్జే మీపే ॥౭౧॥ *******

ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
అష్టమస్సర్గః

అథ నవమసర్గప్రారమ్భః

అభితాపసంపదమథోష్ణరుచిర్నిజతేజసామసహమానఇవ । పయసిప్రపిత్సురపరాంబునిధే రధిరోఢుమస్తగిరిమభ్యపతత్ ॥ ౧ ॥—గతయాపురఃప్రతిగవాక్షముఖందధతీరతేనభృశముత్సుకతామ్ । ముహురంతరాళభువమస్తగిరేస్సవితుస్ప్రయోషిదమిమీతదృశా ॥ ౨॥—విరళాతపచ్ఛవిరనుష్ణవపుఃపరితోవిపాండుదధదభ్రశిరః। అభవద్గతఃపరిణతింశిథిలఃపరిమందసూర్యనయనోదివసః ॥ 3 ॥— అపరాహ్ణశీతలతరేణశనైరనిలేనలోళితలతాంగుళయే। నిలయాయశాఖినఇవాహ్వయతేదదురాకులాఃఖగకులానిగిరః ॥ ౪ ॥—ఉపసంధ్యమాస్తతనుసానుమతః శిఖరేషుతత్క్షణమశీతరుచః । కరజాలమస్తసమయేపిసస

త్రాముచితం ఖలూచ్చతరమేతదపదమ్ ॥ ౫ ॥—ప్రతి
కూలతాముపగతే హి విధౌ విఫలత్వమేతి బహుసాధన
తా । అవలంబనాయ దినభర్తురభూన్న పతిష్యతః క
రసహస్రమపి ॥ ౬ ॥— నవకుంకుమారుణపయోధ
రయా స్వకరావసక్తరుచిరాంబరయా । అతిసక్తిమే
త్య వరుణస్య దిశా భృశమన్వరజ్యదతుషారకరః ॥ ౭
గతవత్యరాజత జపాకుసుమస్తబకద్యుతౌ దినకరేఽవన
తిమ్ । బహులానురాగకురువిందదళప్రతిబద్ధమధ్య
మివ దిగ్వలయమ్ ॥ ౮ ॥— ద్రుతశాతకుంభనిభమం
శుమతో వపురర్ధమగ్నవపుషః పయసి । రురుచే వి
రించినఖభిన్నబృహజ్జగదండకైకతరఖండమివ ॥ ౯ ॥
అనురాగవంతమపి లోచనయోర్దధతం వపుస్సుఖమ
తాపకరమ్ । నిరకాసయద్రవిమపేతవసుం వియదా
లయాదపరదిగ్గణికా ॥ ౧౦ ॥— అభితిగ్మరశ్మి చిరమా
విరసాదవధానఖిన్నమనిమేషతయా । విగలన్మధు
వ్రతకులాశ్రుజలం న్యమిమీలదబ్జనయనం నళినీ ॥ ౧౧ ॥
అవిభావ్యతారకమదృష్టహిమద్యుతిబింబమస్తమిత
భాను నభః । అవసన్నతాపమతమిస్రమభాదపదో
షతైవ విగుణస్య గుణః ॥ ౧౨ ॥— రుచిధామ్ని భర్త
రి భృశం విమలాః పరలోకమభ్యుపగతే వివిశుః । జ్వల
నం త్విషః కథమివేతరథా సులభోఽన్యజన్మని స ఏవ పతిః ॥
విహితాంజలిర్జనతయా దధతీ వికసత్కుసుంభ కు

సహసారుణతామ్। విరమన్ముహుర్తతాపితసరాగదశానపి పితృప్రసూః ప్రకృతిమాప్తభువః ॥ ౧౪ ॥—అథసాన్ద్రసాంధ్యకిరణారుణితం హరిహేతిహూతి మిథునం పతతాం। పృథగుత్పపాతవిరహార్తిదళద్ధృదయస్రుతాసృగనులిప్తమివ ॥ ౧౫ ॥—నిలయశ్శ్రియస్సతతమేతదితి ప్రథితం యదేవ జలజన్మ తయా। దివసాత్యయే తదపి ముక్తమహో చపలాజనం ప్రతి నచోద్యమదః ॥ ౧౬ ॥—దివసోఽనుమిత్రమగమద్విలయం కిమిహాస్యతే బత మయాబలయా। రుచిభర్తురస్య విరహాధిగమాదితి సంధ్యయాపి సపది వ్యగమి ॥ ౧౭ ॥—పతితే పతంగమృగరాజి నిజప్రతిబింబరోషిత ఇవాంబునిధౌ। అథ నాగయూథమలినాని జగత్పరితస్తమాంసి పరితస్తరిరే ॥ ౧౮ ॥—వ్యసరన్నుభూధరగుహాంతరతః పటలం బహిర్బహుళపంకరుచి। దివసావసానపటునస్తమసో బహిరేత్య వాధికమభక్తనుహాః ॥ ౧౯ ॥ కిమలంబతాంబరవిలగ్నమధః కిముదస్థదూర్ధ్వమవనీతలతః। ప్రససార తిర్యగథ దిగ్భ్య ఇతి ప్రచురీభవన్న నిరధారి తమః ॥ ౨౦ ॥— స్థగితాంబరక్షితితలే పరితస్తిమిరే జనస్య దృశమంధయతి। దధిరే రసాంజనమపూర్వమతః ప్రియవేశ్మవర్త్మసుదృశో నృదృశః అవధార్య కార్యగురుతామభవన్నభయాయ సాంద్రతమసంతమసం। సుతనోస్తనౌ చ దయితోపగమే తను

రోమరాజిపథవేపథవే ॥ ౨౨ ॥— సవితుస్త్విషా
నదదృశేహనియఃసతమీంతమోభిరధిగమ్యతతామ్।
ద్యుతిమగ్రహీద్గ్రహగణోలఘవః ప్రకటీభవంతి మ
లినాశ్రయతః ॥ ౨౩ ॥— అనులేపనానికుసుమా
న్యబలాఃకృతమన్యవఃపతిషుదీపశిఖాః । సమయేనతే
నకృతసుప్తమనోభవబోధనంసమమబోధిషత ॥౨౪
వసుధాంతనిస్సృతమివాహిపతేఃపటలంఫణామణి
సహస్రరుచామ్ । స్ఫురదంశుజాలమథశీతరుచేఃక
కుభంసమస్కురుతమాఘవనీమ్ ॥ ౨౫ ॥— విశ
దప్రభాపరిగతంవిబభావుదయాచలవ్యవహితేందు
వపుః । ముఖమప్రకాశదశనంశనకైస్సవిలాసహాస
మివశక్రదిశః ॥ ౨౬ ॥—కలయాతుషారకిరణస్యపు
రఃపరిమందభిన్నతిమిరౌఘజటమ్ । క్షణమభ్యపద్య
తజనైర్నమృషాగగనంగణాధిపతిమూర్తిరితి॥౨౭।
నవచంద్రికాకుసుమకీర్ణతమఃకబరీభృతోమల య
జాద్రిమివ । దదృశేలలాటతటహారిహరేర్హరి
తోముఖస్యహిమరశ్మిదళమ్ ॥ ౨౮ ॥—ప్రథమంక
లాభవదథార్ధముఖోహిమదీధిర్మహదభూదుది
తః । దధతిధ్రువంక్రమశఏవనతుద్యుతిశాలినోఽపి స
హసోపచయమ్ ॥ ౨౯ ॥— ఉదమజ్జికైటభజితశ్శ
యనాదపనిద్రపాండురసరోజరుచా । ప్రథమప్రి
బుద్ధనదరాజసుతావదనేందునేవతుహినద్యుతినా ॥

అథలక్ష్మణానుగతకాంతవపుర్జలధింవ్యతీత్యశశిదాశ
రథిః । పరివారితఃపరితఋక్షగణై స్తిమిరౌఘరాక్షస
కులంబిభిదె ॥ ౩౦ ॥—ఉపజీవతి స్మసతతందధతః
పరిముగ్ధతాంవణిగివోడుపతేః । ఘనవీధివీధిమవతీర్ణ
వతోనిధిరంభసాముపచయాయకలాః ॥ ౩౨ ॥ రజ
నీమవాప్యరుచిమాపశశీ నపదవ్యభూష యదపానపి
తమ్ । అవిళంబితక్రమముహోమహతామితరేతరోప
కృతిముచ్చరితం ॥ ౩౩ ॥— దివసంభృశోష్ణరుచిపా
దహతాంరుదతీమివానవరతాళిరుతైః । ముహురామృ
శన్మృగధరోగ్రకరైరుదశిశ్వసత్కుముదినీవనితాం ॥
ప్రతికామినీతిదదృశుశ్చకితాః స్మరజన్మఘర్మపయ
సోపచితాం । సుదృశోభిభర్తృశశిరశ్మిగళజ్జలబిందు
మిందుమణిదారువధూమ్ ॥ ౩౪ ॥—అమృతద్రవై
ర్విదధదబ్జదృశామపమార్గమోషధిపతి స్సకరైః ।ప
రితోవిసర్పిపరితాపిభృశంవపుషావతారయతిమానవి
షమ్ ॥ ౩౫ ॥—అమలాత్మసుప్రతిఫలన్నభిత స్తరు
ణీకపోలఫలకేష్వముహుః । విససారసాంద్రతరమిం
దురుచామధికావభాసితదిశాంనికరః ॥ ౩౭ ॥ ఉప
గూఢవెలమలఘూర్మిభుజైస్సరితామచుక్షుభదధీ
శమపి । రజనీకరఃకిమివచిత్రమదోయదురాగిణాం
గణమనంగలఘుమ్ ॥ ౩౮ ॥— భవనోదరెషుపరి
మందతయాశయితోలసత్స్ఫటికయష్టిరుచః । అవ

లంబ్యజాలకముఖోపగతానుదతిష్ఠదిందుకిరణాన్మదనః ॥ ౩౯ ॥—అభిభావితేషువిషయః ప్రథమం మదనోపినూనమభవత్తనుసా। ఉపితేదిశః ప్రకటయత్యమునాయదఘర్మధామ్నిధనురాచకృషే ॥౪౦ ॥ అవకాశమాశుహృదయేషుదృశాంగమితేవికాసముదయాచ్ఛశినః । కుసుమేచపుష్పధనుషోధనుషశ్చలితశ్శిలీముఖగణోలభత ॥ ౪౧ ॥—కకుభాంముఖానిసహసోజ్జ్వలయన్దధదాకులత్వమధికంరతయే । అదిదీపదిందురపరోదహనఃకుసుమేషుమత్రినయనప్రభవః ॥ ౪౨ ॥—ఇతినిశ్చితప్రియతమాగతయఃసితదీధితావుదితవత్యబలాః । ప్రతికర్మకర్తుముపచక్రమిరేసమయేహిసర్వముపకారికృతమ్ ॥ ౪౩ ॥ సమమేకమేవదధతుస్స్తనయోర్గురుహారభూషణమురోజతటౌ । ఘటతేహిసంహతతయాజనితామిదమేవనిర్వివరతాందధతోః ॥ ౪౪ ॥ —కదలీప్రకాండరుచిరోరుతరౌజఘనస్థలీపరిసరేమహతి । రశనాకలాపకగుణేనవధూర్మకరధ్వజద్విరదమాకలయత్ ॥౪౫॥ అధరేష్వలక్తకరసస్సుదృశాంవిశదంకపోలభువిలోధ్రరజః। నవమంజనంనయనపంకజయోర్విభిదేనశంఖనిహితాత్పయసః ॥ ౪౬ ॥— స్ఫురదుజ్జ్వలాధరదలైస్త్విలసద్దశనాంశుకేసరభరైఃపరితః । ధృతముగ్ధగండఫలకైర్విబభుర్వికసద్భిరాస్యకమలైఃప్రమదాః

భజతే విదేశమధికేన జితస్తదనుప్రవేశమథవా కుశలః । ముఖమిందురుజ్జ్వలకపోలమతః ప్రతిమాచ్ఛలేన సుదృశామవిశత్ ॥ ౪౭ ॥— ధ్రువమాగతాః ప్రతిహతిం కఠినే సుభగస్వభావకుచతటే మహతి । ఇతి రాగవన్నయదిదం గరిమగ్లపితావలగ్నమగమత్తనుతామ్ ॥ ౪౯ ॥— నయనారమాస్వపి విశేషవిదాం నిరచేష్ట సౌభాగ్యమిదమేతదతి । గృహమేష్యతి ప్రియతమే సుదృశాం వసనాంగరాగసుమనస్సుమనః ॥ ౫౦ ॥ వపురన్వలిప్తపరిరంభసుఖవ్యవధానభీరుకతయా న వధూః । క్షమమస్య బాధమిదమేవ హీ యత్ప్రియసంగమేష్వనవలేపమదః ॥ ౫౧ ॥— నిజపాణిపల్లవతలస్ఖలనాదభినాసికావివరముత్పతితైః । అపరా పరీక్ష్య శనకైర్ముముదే ముఖవాసమాస్యకమలశ్వసనైః ॥ ౫౨ ॥ విధృతే దివా సవయసా చ పురః పరిపూర్ణమండల వికాసభృతి । హిమధామ్ని దర్పణతలే చ ముహుః స్వముఖశ్రియం మృగదృశో దదృశుః ॥ ౫౩ ॥— అధిజాను బాహుముపధాయ నమత్కగపల్లవార్పితకపోలతలం । ఉదకంఠి కంఠపరివర్తికళస్వరహీన గాన పరయాపరయా ॥ ౫౪ ॥ — ప్రణయప్రకాశన విదా మధురాః సుతరామభీష్టజనచిత్తహృతః । ప్రతిజఘ్నుయకాంతమనుముగ్ధతరస్తరుణీజనో దృశ ఇవాథ సఖీః నచ మేవ గచ్ఛతి యథాలఘుతాం కరుణాం యథా చకు

రుతేనమయి । నిపుణంతథైనముపగమ్యవదేరభిదూ
తికాచిదితిసందిదిశే ॥ ౫౬ ॥ — దయితాయమాన
పరయాపరయాత్వరితం యయావగచితాపిసఖీ । కి
ముచోదితాః ప్రియహితార్థకృతః కృతినోభవం
తిసుహృదస్సుహృదామ్ ॥ ౫౭ ॥ — ప్రతిభిద్య
కాంతమపరాధకృతంయదితా వదస్వ పునరేవమ
యా । క్రియతేనువృత్తిరుచితైవతతఃకలయేదమాన
మనసంసఖిమామ్ ॥ ౫౮ ॥ అవధీర్యధైర్యకలితాద
యితంవిదధేవిరోధమథతేనసహ । తవగోప్యతేకిమి
వకర్తుమిదంనసహాస్మిసాహసమసాహసికీ ॥౫౯ ॥
తదుపేత్యమాస్మతముపాలభథాఃకిలదోషమస్య నహి
విద్మనయం । ఇతిసంప్రధార్యరమణాయవధూర్విహి
తాగవసేపివిససర్జసఖీమ్ ॥ ౬౦ ॥ —ననుసందిశే
తిసుదృశోదితయాత్రపయానకించనకిలాభిదధే ।ని
జమైక్షిమందమనిశంనిశితైఃక్రశితంశరీరమశరీరశరైః
బ్రువతేస్మదూత్యఉపసృత్యనరాన్నరవత్ప్రగల్భమ
తిగర్భగిరః । సుహృదర్థమీహితమజిహ్మధియాంప్ర
కృతేర్విరాజతివిరుద్ధమపి ॥ ౬౨ ॥ — మమరూపకీ
ర్తిమహారద్భువియస్తదనుప్రసక్తహృదయేయమి
తి । త్వయిమత్సరాదివనిరస్తదయస్సుతరాంక్షిణో
తిఖలుతాంమదనః ॥ ౬౩ ॥— తవసాకథాసుపరిఘ
ట్టయతిశ్రవణంయదంగుళిముఖేనముహుః। ఘనతాం

ధ్రువంనయతి తేనభవద్గుణపూగపూరితమత్ప్రతయా
ఉపతాప్యయానమలఘూష్ణిమభిః శ్వసితైస్సితేతరస
రోజదృశః । ద్రవతాన్న నేతుమధరంక్షమతేనవనాగ
వల్లిదళరాగరసః ॥ ౬౫ ॥— దధతిస్ఫుటంరతిపతే
రిషవః శితతాంయదుత్పలపలాశదృశః। హృదయన్ని
రంతరబృహత్కఠిన స్తనమండలావరణమప్యభిదత్॥
కుసుమాదపి స్మితదృశస్సుతరాంసుకుమారమంగమితి
నాపరథా । అనిశంనిజైరకరుణఃకరుణం కుసుమేషు
రుత్తపతియద్విశిఖైః ॥ ౬౭ ॥— విషతాంనిషేవిత
మపక్రియయాసముపైతిసర్వమితిసత్యమదః । అమృ
తస్రుతోపివిరహాద్భవతోయదమూందహంతిహిమర
శ్మిరుచః ॥ ౬౮ ॥— ఉదితంప్రియాంప్రతిసహార్ద
మితిశ్రదధీయతప్రియతమేనవచః । విదితేంగితేపి
పురపవజనేనపదీరితాఃఖలులగంతిగిరః ॥ ౬౯ ॥ ద
యితాహృతస్యయువభిర్మనసఃపరిమూఢతా ముప
గతైః ప్రథమమ్ । ఉదితేతతస్సపదిలబ్ధపదైఃక్షణదా
కరేనుపదిభిః ప్రియయే ॥ ౭౦॥—నిపపాతసంభ్ర
మభృతశ్శ్రవణాదసితభ్రువఃప్రణదితాళికులం । ద
యితావలోకవికసన్నయనప్రసరప్రణున్నమివవా
రిరుహమ్ ॥ ౭౧ ॥— ఉపనేతుమున్నతిమతేవదివం
కుచయోర్యుగేనతరసాకులితామ్ । రభసోత్థితా
ముపగతస్సహసాపరిరభ్యకశ్చనవధూమరుధత్ ॥

అనుదేహమాగతవతః ప్రతిమాంపరిణాయకస్య గు
ణముద్వహతా । ముకురేణవేపథుభృతో౽తిభరాల్కథ
మప్యపాతినవవధూకరతః ॥ ౭౩ ॥—అపనయ్యానశుసి
నిమగ్నకుచద్వితయేనగాఢముపగూఢవతా । దయితే
నతత్క్షణచలద్రశనాకలకింకిణీరవముదాసివధూః ॥ ౭౪
కరరుద్ధనీవిదయితోపగతౌగళితంత్వరావిరహితాసన
యా । క్షణదృష్టహాటకశిలాసదృశస్ఫురదూరుభిత్తి
వసనంవవసే ॥ ౭౫ ॥— పిదధానమన్యగుసగవ్యా
దృశౌబుభ్రివతేజనాయువకో౽యమితి । అభిధాతుమ
ధ్యవసాసెనగిరాపుళకైః ప్రియం నవవధూన్యగద
త్ ॥ ౭౬ ॥ — ఉదితోరుసాదమతివేపథుమత్సు
దృశో౽భిభర్తృవిధురంత్రపయా । వపురాదరాతిశ
యశంసిపురః ప్రతిపత్తిమూఢమపిబాఢమభూత్ ॥
పరిమంథరాభిరలఘూరుభరాదధివేశ్మపత్యురుపచా
రవిధౌ । స్ఖలితాభిరప్యనుపదం ప్రమదాః ప్రణయా
తిభూమిమగమన్గతిభిః ॥ ౭౮ ॥—మధురోన్నతభ్రు
లలితం చదృశోస్సకరప్రయోగచతురం చవచః । ప్ర
కృతిస్థమేవనిపుణాగమితస్ఫుటనాట్యలీలమభవత్సుత
నోః ॥ ౭౯ ॥ — తదయుక్తమంగతవవిశ్వసృజాన
కృతంయదీక్షణసహస్రితయమ్ । ప్రకటీకృతాజగ
తిమేనఖలుస్ఫుటమింద్రతాక్ష్యమయిగోత్రభిదాశ్రాం
నవిభావయత్యనిశముక్షిగతామపినాంభవానతిసమీ

పతయా । హృదయస్థితామపి పునః పురతః కథమీక్షతే బహిరభీష్టతమామ్ ॥ ౮౧ ॥— ఇతి గంతుమిచ్ఛుమభిధాయ పురః క్షణదృష్టిహాసవికసద్వదనామ్ । స్వకరావలంబనవిముక్తగళత్తలకాంచి కాంచిదరుణత్తరుణః ॥ ౮౨ ॥— అపయాతి సరోషయా నిరస్తే కృతకం కామిని చుక్షుభే మృగాక్ష్యా । కలయన్నపి సవ్యథో వతస్థే శకునేన స్ఖలితః కిలేతరోపి ॥ ౮౩ ॥ ఆలోక్య ప్రియతమమంశుకే వినీవౌ యత్తస్థే నమితముఖేందుమానవత్యా । తన్నూనం పదమవలోకయాంబభూవే మానస్యాద్రుతమపయానమాస్థితస్య ॥ సుదృశస్సరసవ్యలీకతప్తస్తరసాశ్లిష్టవతస్సయావనష్టా । కథమప్యభవత్స్మరానలోష్ణః స్తనభారోఽనఖంపచః ప్రియస్య ॥ ౮౫ ॥—దధత్యురోజద్వయముర్వశీతలం భువోగతేవ స్వయముర్వశీతలమ్ । బభౌ ముఖేనాప్రతిమేన కాచన శ్రియాధికాతాం ప్రతిమేనకాచన ॥ ౮౬ ॥— ఇత్థం నారీర్ఘటయితుమలం కామిభిః కామమాసన్ ప్రాలేయాంశోస్సపది రుచయశ్శాంతమానాంతరాయాః । ఆచార్యత్వం రతిషు విలసన్మన్మథశ్రీవిలాసా హ్రీప్రత్యూహప్రశమకుశలాశ్శీధవశ్చక్రిరాసామ్ ॥ ౮౭ ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

ఇతి శ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే ప్రదోషవర్ణనం నామ నవమస్సర్గః

దశమసర్గః ప్రారమ్భః

సజ్జితాని సురభీణ్యథ యూనా ముల్లసన్నయనవా
రిరుహాణి । ఆయయుస్స్ఫుటితానిసురాయాః పా
త్రతాంప్రియతమావదనాని ॥ ౧ ॥—ప్రాపచారము
పశాంతవిచారం సానుతర్షమనుతర్షపదేన । తేము
హూర్తమథమూర్తమపీష్ట ప్రేమమానమవ
ధూయపథూస్స్వైః ॥ ౨ ॥—కాన్తకాంతవదనప్ర
తిబింబేభగ్నబాలసహకారసుగంధౌ । స్వాదునిప్రణ
దితాలిని శీతే నిర్వవార మధునీంద్రియవర్గః ॥ ౩ ॥
కాపిశాయనసుగన్ధివిఘూర్ణన్నున్నమదోధిశయితుం
సమశేత । ఫుల్లదృష్టివదనంవనితానామబ్జచారుచష
కంచపదంఘ్రేః ॥ ౪ ॥—బింబితంభృతపరిస్రుతిజా
నన్నాభజనైజలజమిత్యబలాయాః । ఘ్రాతుమక్షిపతతి
భ్రమరస్స్రగ్భ్రాన్తిభాజి భవతిక్వవివేకః ॥ ౫ ॥
దత్తమిష్టతమయా మధుపత్యుర్బాఢమాపపిబతోర
సవత్తామ్ । యత్సువర్ణమకుటాంశుభిరాసీచ్చేత
నావిరహితైరపిపీతమ్ ॥ ౬ ॥—స్వాదనేనసుతనో
రవిచారాదోష్ఠతస్సమచరిష్టరసాత్రే । అన్యమన్యది
వయన్మధుయూనః స్వాదమిష్టమతనిష్టతదేవ ॥ ౭ ॥
బిభ్రతామధురతామతిమాత్రం రాగిభిర్వ్యగపదేవ
సహాతే । ఆననైర్మధురసో వికసద్భిర్నాసికాభిరసితా

త్పలగంధః॥ ౮ ॥—పీతవత్యభిమతేమధుతుల్యాస్వా
దమోష్ఠరుచకంవిదిదంత్యౌ। లభ్యతేస్మపరిరక్తతయా
త్మా యావకేనవియతాపియువత్యాః ॥ ౯ ॥ — క
స్యచిత్సమదనంమదనీయప్రేయసీవదనపానపరస్య
స్వాదితస్సకృదివాసవపవప్రత్యుతక్షణవిజంశపదే
భూత్ ॥ ౧౦ ॥—పీతశీధుమధురైర్మిథునానామా
ననైఃపరిహృతంచషకాంతః। వ్రీళయారుదదివారి
వికావైర్నీలనీరజమగచ్ఛదధస్తాత్ ॥ ౧౧ ॥—ప్రా
తిభంత్రిసరకేణగతానాం వక్రవాక్యరచనా రమణీ
యః। గూఢసూచితరహస్యసహాస్యాఃసుభ్రువాంప్ర
వవృతేపరిహాసః ॥ ౧౨ ॥—భావహారిహసితం వచ
నానాంకౌశలందృశివికారవిశేషాః। చక్రిరే భృశ
మృజోరపివధ్వాఃకామినేవతరుణేనమదేన ॥ ౧౩ ॥
అప్రసన్నమపరాద్ధరిపత్యౌ కోపదీప్తమురరీకృతధై
ర్యం। క్షాళితన్నుశమితన్ను వధూనాంద్రావితంను
హృదయంమధువారైః ॥ ౧౪ ॥—సంతమేవచిరమ
ప్రకృతత్వాదప్రకాశితమదిద్యుతదంగే। విభ్రమం
మధుమదఃప్రమదానాంధాతులీనముపసర్గఇవార్థం ॥
సావశేషపదముక్తముపేక్షాస్రస్తమాల్యవసనాభరణే
షు। గంతుముత్థితమకారణతస్స్మద్యోతయంతి మద
విభ్రమమాసాం ॥ ౧౬ ॥—మద్యమందవిగళత్త్ర
పమీషచ్చక్షురున్మిషితపక్ష్మదధత్యా। వీక్ష్యతేస్మశన

కైర్నవపథ్యా కామినో ముఖమధో ముఖమైవ ॥ ౧౭ ॥
యాః కథంచన సఖీవచనేన ప్రాగభిప్రియతమం ప్రజగ
ల్భే । వ్రీడజాడ్యమభజన్మధుపా సా స్వాం మదాత్ప్ర
కృతిమేతి హి సర్వః ॥ ౧౮ ॥—భావితైః ప్రథమసితైః ప్ర
యాంతర్వ్యగ్రప్రియాప్రతివిరాయరమణ్యాః । వారు
ణీమదవిశంకమథావిశ్చిత్తమౌషధవదాశ్వివ రాగః ॥
ఆగతాననగణితప్రతియాతాన్వల్లభానభిససారయి
షూణాం । ప్రాపి చేతసి న విప్రతిసారే సుభ్రువామ
వసరస్సరకేణ ॥ ౨౦ ॥—మా పునస్తమభిసీసరమా
గస్కారిణం మదవిమోహితచేతాః । యోషిదిత్య
భిలలాష న హాలాం దుస్త్యజః ఖలు సుఖాదపి మానః॥౨౧
హ్రీవిమోహమహరద్దయితానామంతికం రతిసుఖాయ
నినాయ । సప్రసాదమితి సేవితమాసీత్సద్య ఏవ ఫలదం
మధు తాసాం ॥ ౨౨ ॥ దత్తమాత్తమదనం దయితేన వ్యా
ప్తమాతిశయికేన రసేన । నస్వదే ముఖసురం ప్రమదా
భ్యో నామరూఢమపి చవ్యుదపాది ॥ ౨౩ ॥— లబ్ధ
సౌరభగుణో మదిరాణామంగనాస్యచషకస్య చ గం
ధః । మోదితాలిరితరేతరయోగాదన్యతామభజతా
తిశయేన ॥ ౨౪ ॥ — మానభంగపటునా సురతే
చ్ఛాంతస్వతా ప్రథయతా దృశి రాగం । భేజిరే సప
దిభావయతాంతర్వ్యాపితః ప్రణయినే సమదేన ॥ ౨౫
పానధౌతనవయావకరాగం సుభ్రువాం సభృతచుంబన

దత్తాః । ప్రియసామధరరాగరసేనస్వాంకితాధరము
పాళిరరంజ ॥ ౨౭ ॥—అర్పితంరసితవత్యపి నామ
గ్రాహమన్యయువతేర్దయితేన । ఉజ్ఝితస్మ మదను
వ్యపిబంతీవీక్ష్యమద్యమితరాతుమమాద॥ ౨౮ ॥—
అన్యయాన్యవనితాగతచిత్తం చిత్తనాథమభిశంకితవ
త్యా । పీతభూరిసురయాపిన మేదేనిర్వృతిర్హి మ
నసో మదహేతుః ॥ ౨౯ ॥—కోపవత్యనునయాన న
గృహీత్వాప్రాగథో మధుమదాహితమోహా । క్రోష్టి
తంవిరహఖేదితచిత్తా కాంతమేవకలయంత్యనునిన్యే॥
కుర్వతామపి ప్రతీపతాయుగానామంగసాదమవసాది
తవాచామ్ । ఈర్ష్యయేవహరతాప్రియమాసాం
తద్గుణస్స్వయమకారి మదేన ॥ ౩౦ ॥—గండభిత్తి
ముపురాసదృశీష్వప్యంజిరాంచితవృశాం ప్రతిమేం
దుః । పానపాటలిత కాంతిషుపశ్చాల్లోధ్రచూర్ణతి
లకాకృతిరాసీత్ ॥ ౩౧ ॥—ఉద్ధతైరివ పరస్పరసం
గాదీరితాన్యభయుతతకుచకుమ్భైః । యోషితామతి
మదేనజుఘూర్ణుర్విభ్రమాతిశయపుంషి వపూం
షి ॥ ౩౨ ॥—చారుతావపురభూషయదాసాం తా
మనూనవయావనయోగః । తంపునర్మకరకేతనల
క్ష్మీస్తాంమదోపచితసంగమభూషః ॥ ౩౩ ॥—క్షీబ
తాముపగతాస్వను వేలంతాసురోషపరితోషవతీషు ।
అగ్రహీన్ముసశరంధనురుజ్ఝా మాసనాజ్ఝితసిషంగ

మనంగః ॥ ౩౪ ॥—శంకయాన్యయువతౌ వనితాభిః ప్రత్యభేది దయితస్స్ఫుటమేవ । నహ్యసంభవతి తత్త్వవిచారే మత్సరేణ హతసంవృతి చేతః ॥ ౩౫ ॥—ఆననైర్వ్యచకసే హృషితాభిర్వల్లభానభిమతాభిరభావి । అద్రితాం హృదయమాపచరోషాలోలతిస్మ వచనేషు వధూనాం ॥ ౩౬ ॥—రూపమప్రతివిధానమనోజ్ఞం ప్రేమకార్యమనపేక్ష్యవికాసి । చాటుచాకృతకసంభ్రమమాసాం కార్మణత్వమగమన్రమణేషు ॥ ౩౭ ॥—లీలయేవసుతనోస్తులయిత్వా గౌరవాఢ్యమపిలావణికేన । మానవంచనవిదావదనేనక్రీతమేవహృదయందయితస్య ॥ ౩౮ ॥—స్పర్శభాజివిశదచ్ఛవిచారౌకల్పితేమృగదృశాం సురతాయ । సన్నతిందధతిపేతురజస్రందృష్టయఃప్రియతమేశయనేచ ॥ ౩౯ ॥—యానిరాగతరలైరపి తిర్యక్ప్రాప్తిభిశ్శ్రుతిగుణేనయుతస్య । దీర్ఘదర్శిభిరకారివధూనాంలంఘనంనయనైశ్శ్రవణస్య ॥ ౪౦ ॥ —సంకథేచ్ఛురభిధాతుమనీశాసమ్ముఖీనచబభూవదిదృక్షుః। స్పర్శనేనదయితస్యనతభ్రూరంగసంగచపలాపి చకమ్పే ॥ ౪౧ ॥— ఉత్తరీయవినయాత్త్రపమాణారున్ధతీకిలతదీక్షణమార్గమ్ । ఆవరిష్టవికటేనవివోఢుర్వక్షసైవకుచమండలమన్యా ॥ ౪౨ ॥—అంశుకం హృతవతాతనుబాహుస్వస్తికాపిహితముగ్ధకుచా

గాఢ। భిన్నశంఖవలయం పరిణేత్రా పర్యరంభి రభసా
దచిరోఢా ॥ ౪౩ ॥—సంజహార సహసా పరిరబ్ధప్రే
యసీషు విరహయ్య విరోధం । సంహృతం రతిపతిస్స్మి
తభిన్నక్రోధమాశు తరుణేషు మహౌషధమ్ ॥ ౪౪ ॥
స్రంసమానముపయంతరి వధ్వాః శ్లిష్టవత్యుపసపత్ని ర
సేన । ఆత్మనైవ రురుధే కృతి నేవ స్వేదసంగి వసనం జ
ఘనేన ॥ ౪౫ ॥—పీడితే పురత ఉరః ప్రతిపేషం భర్తరి
స్తనయుగేన యువత్యాః స్పష్టమేవ దళతః ప్రతినా
ర్యాస్తన్మయత్వమభవద్ధృదయస్య ॥ ౪౬ ॥—దీపి
తస్మరమురస్యుపపీడం వల్లభే ఘనమభిష్వజమానే ।
చక్రతాం నయతుః కుచకుమ్భౌ సుభ్రువః కఠినతాతి
శయేన ॥ ౪౭ ॥—సంప్రవేష్టుమివ యోషిత ఈషు
శ్శ్లిష్యతాం హృదయమిష్టతమానామ్ । ఆత్మనస్సత
తమేవ తదంతర్వర్తినో న ఖలు మానమజానన్ ॥ ౪౮ ॥
స్నేహనిర్భరమధత్త వధూనామార్ద్రతాం వపురసం
శయమంతః । యాని గాఢపరిరంభణవస్త్రక్నోపమ
మ్బు వవృషే యదనేన ॥ ౪౯ ॥—నస్మమాతి వపుషః
ప్రమదానామంతరిష్టతమసంగమజన్మా । యద్బహి
ర్బహుర వాప్యవికాసం వ్యానశే తనురుహాణ్యపి హర్షః
యత్ప్రియవ్యతికరాత్ప్రమదానామంగజేన పుళకేన
బభూవే। ప్రాపితే న భృశముచ్ఛ్వసితాభిర్నీవి విభిన్న
పనబంధనమోక్షః ॥ ౫౦ ॥ హ్రీభరాదవనతం

పరిరంభరాగవాననవటుజేష్యవక్షసః । అర్పితోష్ఠద
ళమాననపదం యోషితో ముకుళితాక్షమథాసీత్ ॥
పల్లవోపమితి సామ్యసపక్షం దష్టవత్యధరబింబమభీ
ష్టే । పర్యకూజి సరుజేవ తరుణ్యాస్తారలోలవలయేన
కరేణ ॥ ౫౩ ॥—కేనచిన్మధురముల్బణరాగం బా
ష్పతప్తమధికం విరహేఽపి । ఓష్ఠపల్లవమపాస్య ము
హూర్తం సుభ్రువస్సరసమక్షి చుచుంబే ॥ ౫౪ ॥—
రేచితం పరిజనేన మహీయః కేవలాభిరతదంపతిధా
మ । సామ్యమాపకమలాసఖవిష్వక్సేనసేవితయు
గాంతపయోధేః ॥ ౫౫ ॥—ఆవృతాన్యపి నిరంతర
ముచ్చైర్యోషితామురసిజద్వితయేన । రాగిణాం త
తకరైర్విమృశద్భిః పాణిభిర్జగృహిరే హృదయాని ॥
కామినామసకలాని విభుగ్నైః స్వేదవారిమృదుభిః క
రజాగ్రైః । అక్రియంత కఠినేషు కథంచిత్కామినీకుచ
తటేషు పదాని ॥ ౫౭ ॥ —సోష్మణ స్తనశిలాశిఖరా
గ్రాదాత్తఘర్మ [illegible] లైస్తరుణానాం । ఉచ్ఛ్వసత్క
మలచారుషు హస్తైర్నిమ్ననాభిసరసీషు నిపేతే ॥౫౮
ఆస్పృశద్భిరభితో వలివీచీర్లోలమానవితతాంగులి
హస్తైః । సుభ్రువామనుభవాత్ప్రతిపేదే ముష్టిమే
యమితి మధ్య [illegible] స్మై ॥౫౯॥—ప్రాప్య నాభినద
మజ్జనమాశు ప్రస్థితం నివసనగ్రహణాయ । ఔపనీవి
కమరుంధ కిల స్త్రీ వల్లభస్య కరమాత్మకరాభ్యాం ॥౬౦

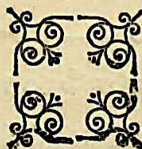
కామినఃకృతరతోత్సవకాలక్షేపమాకులవధూకరసఙ్గి । మేఖలాగుణవిలగ్నమసూయాం దీర్ఘసూత్రమకరోత్పరిధానం ॥ ౬౧ ॥—అంబరం వినయతఃప్రియపాణేర్యోషితశ్చకరయోఃకలహస్య । వారణామివవిధాతుమభీక్ష్ణంకక్ష్యయాచవలయైశ్శిశింజే ॥ గ్రంథిముద్గ్రథయితుంహృదయేశే వాససస్స్పృశతి మానధనాయాః । భ్రూయుగేనసపదిప్రతిపేదే రోమభిశ్చసమమేవవిభేదః ॥ ౬౩ ॥—ఆశులంఘితవతీష్టకరాగ్రే నీవిమర్ధముకుళీకృతదృష్ట్యా । రక్తవైణికహతాధరతంత్రీమండలక్వణితచారుచుకూజే ॥ ౬౪॥ ఆయతాంగుళిరభూదతిరిక్తఃసుభ్రువాం క్రశిమశాలినిమధ్యే । శ్రోణిషుప్రియకరఃపృథులాసు స్పర్శమాపసకలేనతలేన ॥ ౬౫ ॥—చక్రిరేవ లలనోరుషు రాజీఃస్పర్శలోభవశలోలకరాణాం । కామినామనిహితాన్యపిరంభాస్తంభకోమలతలేషునఖాని ॥ ౬౬॥ ఊరుమూలచపలేక్షణమఘ్నైర్వ్యర్పితాంశుకుసుమైః ప్రియమేతాః । చక్రిరేసపదితాన్యథార్థం మన్మథస్యకుసుమాయుధనామ ॥ ౬౭ ॥—ధైర్యముల్బణమనోభవభావావామతాంచవపురర్పితవత్యః । వ్రీడితంలలితసౌరతధార్ష్ట్యాస్తేనిరేఽభిరుచితేషు రమణ్యః ॥ ౬౮ ॥—పాణిరోధమవిరోధితవాంఛంభర్త్సనాశ్చమధురస్మితగర్భాః । కామినస్స్మకురుతేక

రభసోరుహారి శుష-రుదితంచ సుఖేపి ॥ ౬౯ ॥ వారణార్థపదగద్గదవాచామీర్ష్యయా ముహురపత్రపయా చ । కుర్వతే స్మ సుదృశామనుకూలం ప్రాతికూలికతయైవ నవోఢాః ॥ ౭౦ ॥ — అన్యకాలపరిహార్య్యమజస్రం తద్ద్వయేన పదధైర్వ్యయమేవ । ధృష్టతా రహసి భర్తృషు తాభిర్నిర్దయత్వమితరైరబలాసు ॥ ౭౧ ॥ —బాహుపీడనకచగ్రహణాభ్యామాహతేన నఖదంతనిపాతైః । బోధితస్తనుశయస్తరుణీనామున్మిమీల విశదం విషమేషుః ॥ ౭౨ ॥ —కాంతయా సపది కోప్యుపగూఢః ప్రౌఢపాణిరపనేతుమియేష । సంహతస్తనతిరస్కృతదృష్టిర్భ్రష్టమేవ న దుకూలమపశ్యత్ ॥ ౭౩ ॥—ఆహతం కుచతటేన తరుణ్యాః సాధు సోఢమమునేతి పపాత । త్రుట్యతః ప్రియతమోరసి హారాత్పుష్పవృష్టిరివ మౌక్తికవృష్టిః ॥ ౭౪ ॥— సీత్కృతాని మణితం కరుణోక్తిస్స్నిగ్ధముక్తమలమర్థివచాంసి । హాసభూషణరవాశ్చ రమణ్యాః కామసూత్రపదతాముపజగ్ముః ॥ ౭౫ ॥—ఉద్ధతైర్నిభృతమేకమనేకైశ్ఛేదవన్మృగదృశామవిరామైః । శ్రోత్రియైస్తే స్మ మణితం కలకాంచీనూపురధ్వనిభిరక్షతమేవ ॥ ఈదృశస్య భవతః కథమేతల్లాఘవం ముహురతీవ రతేషు । క్షిప్తమాయతమదర్శయదుర్వ్యాః కాంచిదామ జఘనస్య మహత్త్వమ్ ॥ ౭౭ ॥—ప్రాప్యతే స్మగ

తచిత్రకచిత్రైశ్చిత్రమావలిర్నఖలక్ష్మకపాలైః । దధిరే చరభసచ్యుతపుష్పాః స్వేదబిందుకుసుమాన్యళకాన్తాః ॥ ౭౮ ॥—యద్వ్యదైవరురుచేరుచితేభ్యః సుభ్రువో రహసితత్తదకుర్వన్ । అనుకూలికతయైవ నరాణాం మాక్షిపంతిహృదయాని రమణ్యాః ॥ ౭౯ ॥—ప్రాప్యమన్మథమదాదతిభూమిం చుర్వహా స్తనభరాస్సురతస్య । శశ్రముశ్శ్రమజలార్ద్రలలాటశ్లిష్టకేశమసితాయతకేశ్యః ॥ ౮౦ ॥—సంగతాభిరుచితైశ్చలితాపి ప్రాగముచ్యతచిరేణనఖీవ । భూయపీవసమగంస్తరతాంతే హ్రీర్వధూభిరసహావిరహస్య ॥ ౮౧ ॥—ఈర్క్షణీయకమివక్షణమాసన్ హ్రీవిభంగురవిలోచనపాతాః । సంభ్రమద్రుతగృహీతదుకూలచ్ఛాద్యమానవపుషస్సురతాంతాః ॥ ౮౨ ॥—అప్రభూతమతనీయసితన్వీ కాంచిధామ్నిపిహితైకతరోరు । క్షౌమమాకులకరావిచకర్ష క్రాంతపల్లవమభీష్టతమేన ॥—మృష్టచందనవిశేషకభక్తిర్భ్రష్టభూషణకదర్థితమాల్యః । సాపరాధఇవమండనమాసీదాత్మనైవ సుదృశాముపభోగః ॥ ౮౪ ॥—యోషితఙ్గపతితకాంచనకాంచౌ మోహనాతిరభసేననితంబే । మేఖలేవ పరితస్సవిచిత్రా రాజతేనవనఖక్షతలక్ష్మీః ॥ ౮౫ ॥—ఛాదనామసుదృశాందశనాంకః పాటలోధవళగండతలేషు । దంతవాసిసినమానగుణశ్రీస్సమ్ముఖోపిపర

భాగమవాప ॥ ౮౬ ॥—సుభ్రువామధిపయోధరపీ
ఠంపీడనైస్త్రుటితవత్యపిపత్యుః । ముక్తమౌక్తికలఘు
ర్గుణశేషాహారయష్టిరభవద్గురురేవ ॥ ౮౭ ॥—వి
శ్రమార్థముపగూఢమజస్రం యత్ప్రియైః ప్రథమర
త్యవసానే । యోషితాముదితమన్మథమాదౌ తద్ద్వితీ
యసురతస్యబభూవ ॥ ౮౮ ॥—ఆస్తృతేభినవపల్ల
వపుష్పైరప్యనాతతరతాభిరతాభ్యః । దీయతేస్మ శ
యితుంశయనీయేనక్షణఃక్షణదయాపివధూభ్యః ॥౮౯
యోషితామతితరాంనఖలూనం గాత్రముజ్జ్వలత
యానఖలూనమ్ । క్షోభమాశుహృదయంనయదూ
నాంరాగవృద్ధిమకరోన్నయదూనాం ॥ ౯౦ ॥—ఇ
తిమదనమదాభ్యాంరాగిణస్స్పష్టరాగానవరతరత
శ్రీసంగినస్తానవేక్ష్య । అభజతపరివృత్తింసాధుపర్య
స్తహస్తారజనిరవనతేందులజ్జయాధోముఖీవ ॥౯౧॥

ఇతిశ్రీమాఘకృతౌ శిశుపాలవధే మహాకావ్యే
దశమస్సర్గః

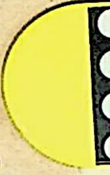


Shri Shankar gurling swami

V. usmannagar (batti)

P. usmanagar

Distic Nanded



సర్గ శ్రీమాఘమహాకావ్యవిషయసూచికా.